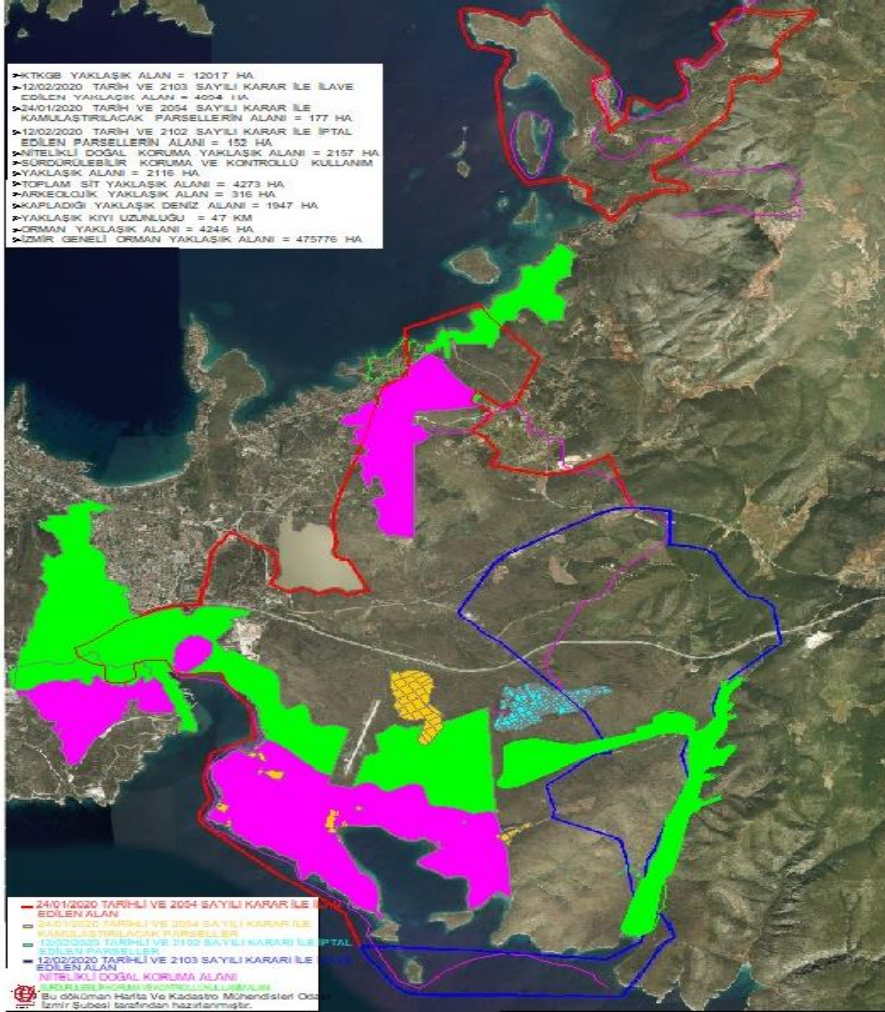

tmmob

TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ

İZMİR İL KOORDİNASYON KURULU

“ÇEŞME TURİZM PROJESİ” ÖN DEĞERLENDİRME RAPORU

Haziran 2020

**TMMOB
İZMİR İL KOORDİNASYON KURULU**

ÇALIŞMA GRUBU

Çevre Mühendisleri Odası İzmir Şubesi
Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası İzmir Şubesi
Jeoloji Mühendisleri Odası İzmir Şubesi
Mimarlar Odası İzmir Şubesi
Orman Mühendisleri Odası İzmir Şubesi
Peyzaj Mimarları Odası İzmir Şubesi
Şehir Plancıları Odası İzmir Şubesi
Ziraat Mühendisleri Odası İzmir Şubesi

İÇİNDEKİLER

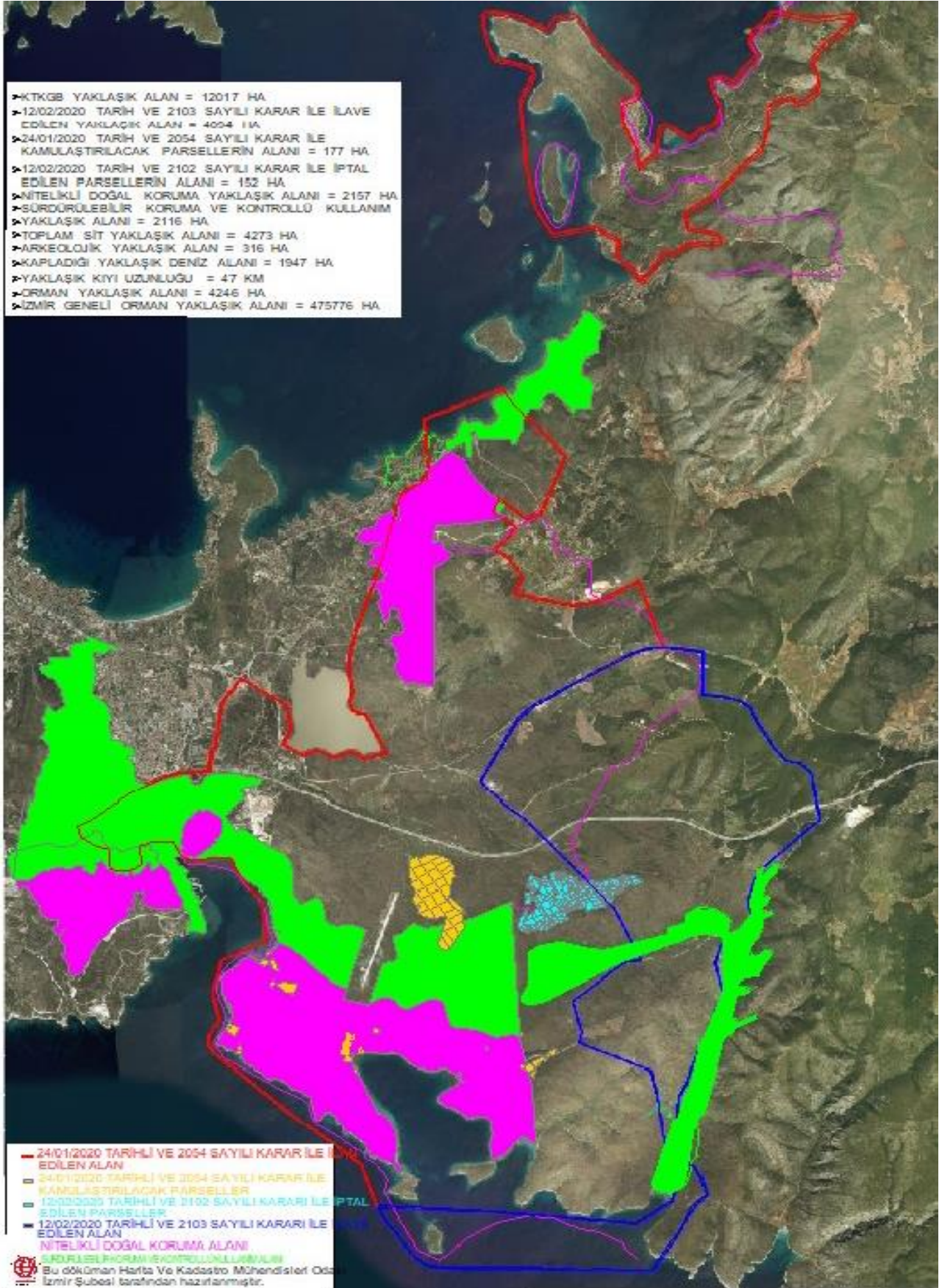
Şekil Listesi	iii
Tablo Listesi	iv
1 Giriş	1
2 “Yatırım” Kavramının Kentleşme ve Planlama İle İlişkisi	4
3 Üst Ölçekli Planlar ve Koruma Statü Değişikliklerine İlişkin Hukuki Süreç	6
4 Proje Alanının Mülkiyetler Yönünden Değerlendirilmesi	9
5 Proje Alanının Mevcut Plan Kararları, Koruma Statüsü ve Genel Özellikleri	10
6 Proje Alanının Orman Alanları ve Biyolojik Çeşitlilik Yönünden Değerlendirilmesi	14
7 Proje Alanının Tarım Alanları Yönünden Değerlendirilmesi	26
8 Proje Alanının Mevcut Su Kaynakları Yönünden Değerlendirilmesi	29
9 İzmir Yarımada İçin 10 Turizm Gelişim İlkesi	47
10 Proje Kapsamında Planlanan Yatırımlara İlişkin Genel Değerlendirme	50
11 Sonuçlar ve Değerlendirme	52
Kaynaklar	61

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. İzmir Kenti Yarımada Bölgesi Doğal Sit Alanları Değişiklik Öncesi Hali (2017) ...	7
Şekil 2. İzmir Kenti Yarımada Bölgesi Doğal Sit Alanları Değişiklik Sonrası Hali (2020) ..	7
Şekil 3. İzmir Çeşme Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi'nin uydu görüntüsü üzerinde gösterimi	9
Şekil 4. İzmir Çeşme Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi (ÇKTKGB) alanının yer aldığı yürürlükteki 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı	10
Şekil 5. İzmir Kenti Yarımada Bölgesi Doğal Sit Alanları ve Koruma Statüleri (2020)	11
Şekil 6. Çeşme Gölobası mevkii geçici sulak alan habitatına ait görüntüler	18
Şekil 7. <i>P. minuta</i> türünün Gölobası mevkii drenaj kanalı boyunca gözlemlendiği alan ve <i>P. minuta</i> türü genel görünüş	19
Şekil 8. Türün Dünya yayılışı	20
Şekil 9. Türün Türkiye yayılışı	20
Şekil 10. <i>C. monspeliensis</i> genel görünüş	20
Şekil 11. <i>Isoetesspec. nova</i> türünün habitatı	21
Şekil 12. <i>Crassula vaillantii</i> türü habitatı ve türün genel görünümü	21
Şekil 13. Alaçatı Önemli Doğa Alanı sınırı	23
Şekil 14. İzmir Çeşme Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi (ÇKTKGB) ilan edilen alanın 5403 Sayılı Toprak Koruma Kanunu'na göre arazi sınıflaması ..	27
Şekil 15. Çeşme-Karaburun Yarımadası, ÇKTKGB alanı ve mevcut su kaynakları	30
Şekil 16. Alaçatı Kutlu Aktaş Barajı, mutlak, kısa, orta ve uzun mesafeli koruma alanları ile ÇKTKGB alanı	32
Şekil 17. Çeşme-Karaburun Yarımadası içme suyu kaynakları	42
Şekil 18. Çeşme-Karaburun Yarımadası tarımsal sulamalar	44
Şekil 19. Çeşme-Karaburun Yarımadası - kıyı yeraltı suyu akiferlerine deniz suyu girişimi/tuzlanma	45

TABLO LİSTESİ

<i>Tablo 1. İzmir Çeşme Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi (ÇKTKGB) ilan edilen alanda bulunan türler</i>	<i>15</i>
<i>Tablo 2. Alanda belirlenen nadir ve tehlike altındaki önemli taksonlar</i>	<i>19</i>
<i>Tablo 3. Alanda bulunan türler</i>	<i>23</i>
<i>Tablo 4. Yerüstü suyu sulamaları</i>	<i>43</i>
<i>Tablo 5. Yeraltı suyu sulamaları</i>	<i>43</i>

1 GİRİŞ

Ülkemizde son 20 yıl boyunca sürdürülebilir ekonomik bir model yerine uygulanan rant dayalı ekonomi politikaları nedeniyle kentlerimiz, tarım alanlarımız, kıyılarımız, ormanlarımız, derelerimiz, doğal karakteri korunması gereken alanlarımız; mevzuat değişiklikleri, plan değişiklikleri, ayrıcalıklı imar hakları düzenlemeleri, sit alanlarında yapılan değişiklikler ile kullanım amacı değiştirilmiş, satılmış, plansız yapılaşma ve talana açılmıştır.

Özellikle İstanbul, Ankara gibi büyükşehirlerimizde uygulanan kontrolsüz yapılaşma ve talan süreçleri kentlerimizi yaşanmaz hale getirmiş, son yıllarda İzmir kentine olan yaşam göçünü ve talebi de arttırmıştır.

Ancak, daha yaşanabilir bir hayat hayali ile pazarlanan İzmir’de yürütülen proje ve plan çalışmaları da diğer büyük kentlerde yaşanan yağma ve talan politikalarından farklı olmamıştır. TMMOB’ye bağlı Meslek Odaları olarak kentimizde son yıllarda artan nüfusla birlikte çarpık yapılaşma, deprem ve sel gibi doğal afetlerin gerçekliği ve riskleri, su kaynaklarının tükenmesi, hava kirliliği gibi sağlıklı ve güvenli bir çevrede yaşama hakkını birebir etkileyecek sorunları defalarca dile getirdik, teknik raporlarımızı kamuoyu ile paylaştık. Kente yönelik sorunların çözümüne ilişkin kalıcı çözümler üretilemez iken, “İstanbul’un kaderini yaşama” sorunu İzmir’in kapısına dayanmışken, bunları göz ardı edip özellikle İzmir’de uygulanacak rant politikalarına yönelik yasa ve yönetmeliklerde değişiklikler yapılmıştır.

TMMOB İzmir İKK, EGEÇEP ve Doğa Derneği tarafından hazırlanan ve 2017 yılında kamuoyu ile paylaştığımız “*İzmir ve Bölgemizde Planlanan Rant Projeleri Hakkında Rapor*”da, kentimizdeki Plan çalışmaları ve Çevre Düzeni Planı Değişiklikleri, Doğal Sit Alanları’nda gerçekleştirilen değişiklikler ve İzmir Körfez Geçişi Projesi ile ilgili ayrıntılı değerlendirme yapılmıştı.

Kentimize ve bölgemize yönelik yürütülen “yeni bir proje” çalışması ile “Çeşme Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi” ilanı ile karşılaştık.

Proje yaklaşımı ile, zengin turistlerin alanı kullanması istenmektedir. Yüksek gelir gruplarına yönelik olarak kurgulanan yapılaşmada İzmirliilerin kullanımı olamayacaktır. Bu durumda yarımadanın neredeyse %55’lik bir kısmı ev sahibinin kullanımından alınıp varlıklı turistlerin gelmesi ve kullanması için otel sahiplerine tahsis edilecektir. İzmirlinin alanı kullanması ancak 100.000 kişi olarak lanse edilen personelden birisi olmak ile gerçekleşecektir. Alaçatı bu şekilde soylulaştırılmışken bu soylulaştırmadan kaynaklı rantsal karın yarımadanın %55’lik kısmına konulması önerilmektedir.

“Çeşme Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesine ilişkin sürecin gelişimi aşağıda özetlenmiştir.

- “Çeşme Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi”, 13.09.2019 gün ve 30887 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 1532 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile ilan edilmiştir. Bu karar doğrultusunda, Çeşme ve Urla ilçelerinde bazı özel mülk parsellerinde acele kamulaştırma kararı alınmıştır.
- 12.02.2020 gün ve 31037 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 2103 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile İzmir Çeşme Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi’nin sınırlarının yeniden belirlenmesine karar verilmiştir.
- 13.03.2020 tarihinde TMMOB, İzmir Barosu, İzmir Tabip Odası, EGEÇEP Derneği ve yedi tekil şahıs tarafından İzmir Çeşme Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesinin sınırlarının yeniden belirlenmesine ilişkin Cumhurbaşkanlığı Kararı’na yönelik öncelikle yürütmenin durdurulması ve takiben iptaline ilişkin dava açılmış, bununla ilgili hukuki süreçler devam etmektedir.
- 13.05.2020 tarih ve 31126 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 2523 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararı ile acele kamulaştırmaların tamamı kaldırılmıştır.
- Süreç içerisinde Kültür ve Turizm Bakanlığı, İzmir Ticaret Odası ve İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından yukarıda belirtilen tarihlerde Çeşme Turizm Projesi Bilgilendirme Toplantıları gerçekleştirilmiştir.

Bölgede yapılan planlama çalışmaları ve acele kamulaştırma kararlarına ilişkin hukuki süreç devam ederken, kamuoyunda “Çeşme Projesi” adı altında çalışmalar paylaşılmaya başlanmıştır. Akabinde Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından bir yandan, basın ve sosyal medyada paylaşılan projelerin kendilerine ait olmadığı, bölgeye ilişkin böyle bir proje bulunmadığı bilgisi paylaşılırken; diğer yandan İzmir Ticaret Odasında Kültür ve Turizm Bakanı’nın katılımı ile bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu toplantıda; Bölge’de turizmin 12 aya çıkarılması hedefi ile Çeşme Turizm Projesi’ne ait çeşitli bilgiler paylaşılmıştır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından “Çeşme Turizm Alanı Projesi” olarak kamuoyuna aktarılan proje TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulumuz tarafından da ciddiyle takip edilmektedir. Proje kapsamında dört toplantı gerçekleştirilmiş, toplantılara Çevre Mühendisleri Odası, İnşaat Mühendisleri Odası, Mimarlar Odası, Peyzaj Mimarları Odası ve Şehir Plancıları Odası İzmir Şubeleri davet edilmiştir. TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulumuz tarafından yapılan değerlendirme kapsamında Odalarımız toplantılara katılmış ve bölgedeki Turizm Gelişme Alanı Kararı’nın İptaline ilişkin açtığımız dava ve projenin yaratacağı etkilere ilişkin görüşlerimiz dile getirilmiştir. Toplantılar kapsamında Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından bölgeye ilişkin bir proje çalışması olmadığı, bölge turizminin 12 aya çıkarılması ve sürdürülebilir turizm ve planlama anlayışı ile çalışmaların ortak yürütülmesi yönündeki görüşler aktarılmış olsa da; planlanan yatırımlara ilişkin gerçekleşen dört toplantıda da Odalarımızın görüşlerinin değerlendirmeye alınmadığını gösteren 2 sayfalık bilgilendirme metninin içeriği Bölüm 10’da aktarılmış olup raporumuzun hazırlandığı tarihe kadar başka herhangi bir bilgi, belge, değerlendirme çalışması sunulmamıştır.

Konu ile ilgili olarak uzman meslek odalarımız katılımı ile oluşturulan çalışma komisyonlarımız tarafından katılım sağlanan ve görüşlerimizin aktarıldığı bilgilendirme toplantıları süreçlerinde sunulan ve paylaşılan mevcut bilgi ve belgeler, çalışma komisyonumuz tarafından değerlendirilmiş, TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu tarafından konu ile ilgili ön değerlendirme çalışması oluşturulmuştur.

Çeşme Turizm Alanı Projesi ile ilgili olarak süreç içerisinde Kültür Turizm Bakanlığı tarafından yapılacak çalışmalar ve sunulacak ayrıntılı projeler doğrultusunda çalışma komisyonumuz tarafından hazırlanacak kapsamlı raporlar ile görüşlerimiz paylaşılacaktır.

Saygılarımızla,

TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu

2 “YATIRIM” KAVRAMININ KENTLEŞME VE PLANLAMA İLE İLİŞKİSİ

Rapora konu olan “Çeşme Projesi” kentin üst ölçekli planlarında yer almayan, mevcut koruma statülerinin izin vermediği kullanımların tartışıldığı bir içeriğe sahiptir. Dahası, projenin hedeflerinde yer alan kimi kullanımlar, 100.000 kişilik bir nüfus öngörüsü ve beraberinde oluşacak rant ele alındığında kentin bütününde etkileri olacak bir projedir. Neoliberal kentleşmede önemli bir yer tutan büyük ölçekli kentsel projeler doğal, kültürel ve çevresel değerleri, kamusal faydayı değil, yaratılacak olan ekonomik değeri öncelemektedir.

Bu hususta yapılan bilimsel çalışmalarda, Penpecioğlu’na göre (2013) bu projeler aracılığıyla gerçekleşen mekânın üretiminde önceliği sermayenin çıkarı belirlemekte ve oluşan ranta egemen sınıf el koymaktadır (Penpecioğlu, 2013). Bu nedenle büyük ölçekli kentsel projeler kamuoyuna sunulurken toplumun çıkarı olduğuna yönelik söylemlerle iknaya yönelik çaba gösterilmektedir. Bu çaba içerisinde bazı “sihirli sözcükler” önemli yer tutar. Genel olarak büyük ölçekli projelerde “Ekonomik büyüme”, “Yatırım”, “İstihdam”, “girişimcilik” gibi sözcüklere rastlamak mümkündür. Bu sihirli sözcükler Çeşme Projesi özelinde “yatırım”, “istihdam”, “12 ay turizm” olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hegemonik söylemler etrafında farklı toplumsal kesimler bir araya getirilebilmekte ve geniş kesimlerden destek görülebildiği gibi projelerin yaşama geçirilmesinde yalnızca “rıza”nın değil, yasa gibi “zor” öğelerinin de kullanıldığı görülmektedir (Penpecioğlu, 2013). Ocak 2020’de alınan acele kamulaştırma kararı ile birlikte adım adım tartışılmaya başlanan “Çeşme Projesi”, süreç içerisinde merkezi hükümetin bu bağlamda farklılaşan yaklaşımlarıyla kentin gündemine gelmiştir.

Siyasi irade, öncelikle yasal araçları (zor aygıtlarını) kullanarak acele kamulaştırma yoluyla projeyi gündeme getirirse de konuyla ilgili yerel yönetimlerin de tamamen karşı olmamaları nedeniyle daha sonraki süreç farklı bir yöntemle ele alındı. Merkezi hükümet ve yerel yönetimlerin ortaklaştığına ilişkin ortaya çıkan görüntü ve ardından proje kamuoyuna anlatılırken kullanılan kimi söylem ve kavramların üzerinde durulmasına ve bilimsel olarak çerçevesinin ortaya konmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Merkezi hükümetin yasal araçlar ile projeyi hayata geçirme yöntemi yerini geçici olarak toplumdan onay almaya bırakmıştır. Bu onay sürecinde tartışılan yatırım kavramını, planlama bilimi ve kenti merkeze alarak tartışmak gerekmektedir.

Büyük ölçekli kentsel projelerde “yatırım” kavramı toplumsal bir çıkar olarak sunulmakta ve kamucu bir perspektifle tartışılmamaktadır. Oysa “yatırım”ın kimin için, kim tarafından yapıldığı sorusu oldukça önemlidir. Büyük ölçekli kentsel projelerde kamusal varlıklar, doğal, kültürel, çevresel ve kentsel değerler gözden çıkarılmakta, bu projelerin büyük kazananı ise “yatırım”ın sahibi olmaktadır. Çeşme Projesi özelinde yatırımı kimin yapacağı, hangi kaynakları kullanacağı, ne kadar kazanacağı ve toplumun bunun karşısında hangi bedeli ödeyeceği sorulmalıdır. Bu raporun yazıldığı tarihe kadar ise soruların bazı yanıtları şu şekildedir:

- Özel bir yatırımcı kendi sermaye birikimi için yatırımı gerçekleştirecektir,
- %97’si kamu mülkiyetinde olan kaynaklar üzerinde, tahsis bedeli olarak devlete ödenen bedelin, altyapı olarak yatırımcıya geri döndüğü bir şekilde gerçekleşecektir,
- Toplum ise, %97’sinin kamunun elinde olduğu bir varlığı, doğal niteliği bakımından el değmemesi gereken bakir alanları, yeterince zengin olmadığı sürece adım atamayacağı bir bölgeyi kaybedecektir.

“Yatırım” kavramının ikna sürecinde işlev üstlenen bir söylem olmasının yanında kente ve kentin anayasası niteliğindeki planlara etkisinin nasıl olduğu da tartışılmalıdır. Büyük ölçekli kentsel projeler, kentlerin mevcut planları doğrultusunda gerçekleştirilmediği gibi kentin olanak ve kısıtları doğrultusunda öngörüler ve kararlar içeren, uzun erimli bir şekilde planlanan istihdam/nüfus/kentsel ihtiyaçlar dengesini bozmaktadır. Kente ve planlara bu tür projelerle yapılan her müdahale kentin dengesini bozmakta ve plansız bir gelişmeye ve geleceğe yönlendirmektedir.

Projenin Kente Getireceği Etkiler

Kentin planlarında var olmayan ve 100.000 nüfus öngörüsü içeren projenin uygulanması halinde mevcut planların kabul ve kararları tamamen boşa düşecektir. Nüfus öngörüsü ve yaratacağı rant itibarıyla bu ölçekteki projeler yer aldıkları bölgeden başlayarak çevrelerine doğru bir kentsel çekim yaratırlar. Bu çekim doğal olarak mevcut plan kararları üretilirken değerlendirilemez ve planın öngörülerinde yer alamaz. Dolayısıyla bu ölçekteki projeler öngörülen ve öngörülemeyen birçok kentsel sorunu da beraberinde getirmektedir. Bu anlamda Çeşme Projesinin sunulan hedefleri ele alındığında bölgede bir soylulaştırmanın ve beraberinde yapılaşma baskısının geleceği yine bölgedeki başka bir örnek üzerinden görülebilir.

Alaçatı, 2000 sonrası dönemde hızlıca gelişmiş ve demografik olarak dönüşmüştür. Bu dönüşümü tetikleyen ve hızlandıran unsurların ise bölgedeki çekimi artıracak kimi müdahaleler olduğu görülmektedir. Hekimoğlu ve Altınörs Çırak’ın çalışmasında (2018) 1999 yılında Alaçatı’nın güney bölgesinde kıyı kesiminde kamu-özel sektör ortaklığıyla yaşama geçirilmesi planlanan marina-kent projesi olan Alaçatı Port’un projelendirilmesiyle bölgeye çekimin hızla arttığı görülmektedir (Hekimoğlu ve Altınörs Çırak, 2018).

Çeşme Projesi’nin hedef kitlesinin üst gelir grubu olduğu ve yüksek ekonomik getiriye hedeflediği ifade edilmektedir. Hedeflediği nüfus ve rant itibarıyla Çeşme’nin belirli bir ekonomik gruba hitap edeceği ve Alaçatı örneğinde de görüldüğü gibi bölgede alt gelir grubunun kendine yer bulamayacağı anlaşılmaktadır.

3 ÜST ÖLÇEKLİ PLANLAR VE KORUMA STATÜ DEĞİŞİKLİKLERİNE İLİŞKİN HUKUKİ SÜREÇ

Proje alanının mevcut durumu ve alan özellikleri ile ilgili değerlendirmeler yapılmadan önce, İzmir Kentinin planlamasında en önemli faktör olan mevcut 1/100.000 Ölçekli İzmir-Manisa Çevre Düzeni Planı ve bölgemizdeki Doğal Sit alanlarının statülerinin değiştirilmesi sürecine ilişkin değerlendirme aşağıda paylaşılmıştır.

İzmir ve Manisa il sınırlarını kapsayan 1/100.000 Ölçekli İzmir-Manisa Çevre Düzeni Planı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından son yıllarda dört defa değiştirilerek onaylanmıştır. Hâlihazırda onaylı ve yürürlükte olan İzmir-Manisa Çevre Düzeni Planı'na ilişkin Şehir Plancıları Odası İzmir Şubesi tarafından yürütülen hukuki süreç devam etmektedir.

İzmir-Manisa Çevre Düzeni Planı'na ilişkin, kentimizde ve bölgemizde yürütülen rant projelerine ilişkin görüşlerimiz TMMOB İzmir İKK, EGEÇEP ve Doğa Derneği tarafından ortak olarak hazırlanan ve 2017 Yılında Kamuoyu ile paylaştığımız “İzmir ve Bölgemizde Planlanan Rant Projeleri Hakkında Rapor”da aşağıdaki şekilde özetlenmiştir:

“Plan projeksiyonunun 2025 yılı hedefine dayanmasına rağmen plan üzerinde belirlenmiş olan öneri gelişme alanları kentsel yerleşik alanlarının ve bazı ilçelerde 2025 yılı nüfusunun, TÜİK'in illere ve bölgelere göre ortalama nüfus artış oranlarının oldukça üstündedir. Bu planın, kapsadığı coğrafyada yer alan çok nitelikli tarım arazileri, zeytinlik alanlar, orman alanları, su havzaları vb. korunması gerekli doğal değerlerin yok olmasına sebep olacağı ortadadır. Kentsel ve kırsal kaynakları tüketen ve sürdürülemez olan kentsel saçaklanmanın desteklenmesi planlama bölgesi için geri dönülemez kayıplara işaret etmektedir.

Makilik, fundalık ve doğal yapısı korunacak alan tanımlarının dava konusu planda tanımlanması gerekirken tanımlanmamış olduğu, bu alanların bir bölümünün Tarım Alanı olarak belirlenmesinin telafisi mümkün olmayan sonuçlara yol açacağı muhtemeldir. Maki – Fundalık Alanlarında bilimsel olarak korunması gerektiği tüm ekolojik ve bilimsel makalelerde yer alırken bu alanların Tarım Alanı olarak belirlenmesi, planın koruma hedefleri ile de çelişmektedir.

Noktasal müdahalelerle, bazı kişi ve kurumlara rant aktarmaya yönelik spekülatif, noktasal müdahalelerin, değişikliklerin yapıldığı, bu değişikliklerin içinde dava ile iptal edilen bazı plan kararlarının olduğu tespit edilmiş, dolayısıyla açıkça ayrıcalıklı imar hakkı tanınmaya çalışıldığı görülmektedir.” (TMMOB, EGEÇEP ve Doğa Derneği, 2017)

Bölgemizdeki doğal sit alanlarının statülerinin değiştirilerek doğal sit alanlarının yapılaşmaya açılması sürecine ilişkin görüşlerimiz de rapor kapsamında paylaşılmış, İzmir kentinin önceki dönem “Mevcut Doğal SİT Alanları ve Statüleri” Şekil 1’de, “Yapılan Alan ve Statü Değişiklikleri” ile mevcut hali Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 1. İzmir Kenti Yarımada Bölgesi Doğal Sit Alanları Değişiklik Öncesi Hali - 2017 (Kaynak: TMMOB, EGEÇEP ve Doğa Derneği, 2017)

Şekil 2. İzmir Kenti Yarımada Bölgesi Doğal Sit Alanları Değişiklik Sonrası Hali - 2020 (Kaynak: TMMOB, EGEÇEP ve Doğa Derneği, 2017)

“İzmir İli, Çeşme, Urla, Güzelbahçe ve Seferihisar İlçeleri Doğal Sit Alanlarının (Bölgede tescilli üç ayrı doğal sit olmasına karşın alanların birleşik poligonlar olması nedeniyle birlikte değerlendirilmiş) koruma statülerinin yeniden değerlendirilmesi için hazırlanan Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Raporunun İzmir 1 Numaralı Tabiat Varlıkları Koruma Bölge Komisyonununun 08.06.2016 tarihli ve 650 sayılı kararı (Urla ve Seferihisar ilçeleri için), İzmir 2 numaralı Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonununun 08.06.2016 tarihli ve 360 sayılı kararı (Güzelbahçe ilçesi için), İzmir 3 numaralı Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonununun 08.06.2016 tarihli ve 949 sayılı kararı (Çeşme ilçesi için) ile görüşüldüğü ifade edilmekte olup, alınan komisyon kararları 644 Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın teşkilat ve görevleri hakkında kanun hükmünde kararnamenin Madde 13A-7 fıkrasına göre onaylanmıştır.

TMMOB, EGEÇEP, Doğa Derneği ve Su Altı Araştırmaları Deneği ile ortak bir çalışma yürütülmüş ve söz konusu değişiklikler hakkında alınmış karara yönelik iptal davası açılmıştır. Yapılan incelemede belirlenen sit alanlarının sınır ve kategorilerinde endemik, dar yayılışlı ve tehlike altındaki kuş ve bitki türleri ve belirlenmiş alanda yer alan kıyılarımızda nesli kritik derecede tehlike altında olan Akdeniz foku ve önemli fauna ve floranın yaşam alanlar açısından ciddi tehlikelerin oluşabileceği ortaya çıkmıştır.

Doğal sit alanlarının yeniden irdelenmesi konusu; ancak ranttan, kişisel menfaatten uzak bir biçimde bilimsel gerçeklerle temellendirilerek yapıldığı zaman doğru ve kamuoyunun üzerinde uzlaşabileceği sonuçlar yaratabilir. Parsel ölçeğinde ya da bütünlükten uzak bir şekilde yapılan değerlendirmeler doğal alanların etkili bir biçimde korunması/yönetilmesi bir yana, hızlı bir biçimde yok olmasına neden olmaktadır. Kültür Bakanlığı döneminde tescil edilen ve büyük bir bölümü bütüncül irdelemelere dayanılarak yapılan doğal sit alanı tescillerinin sorunlu yönlerinin olduğunu kabul etmekle birlikte, söz konusu sit alanlarının yeniden değerlendirilmesi sürecinde, bu sorunların bütüncül ve bilimsel yaklaşımla, şeffaf bir yol izlenerek çözülmesi ve sit alanlarının bu şekilde yeniden değerlendirilmesi bu alanların korunabilmesi için olmazsa olmaz şarttır.

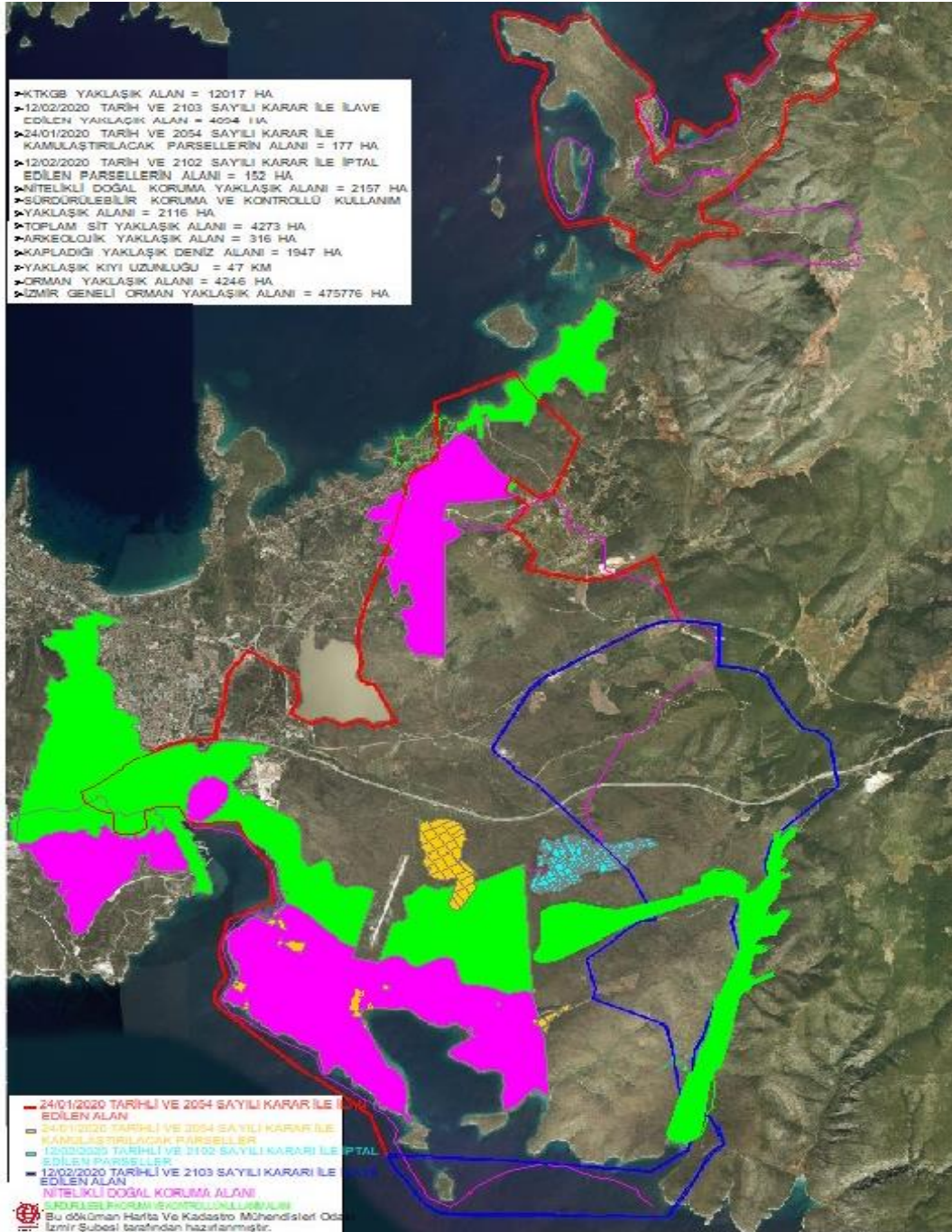
Korunan alanların tespit-tescil ve yeniden irdelenmesi konusunda hazırlanan mevzuat hükümlerinde, kesin korunacak hassas alanlar için belirlenmiş kriterlerin büyük bir bölümünü taşıdığı bilimsel çalışmalarla ortaya konulmuş habitatından, sahip olduğu doğal çevresinden farklılaştırılan ve derecesi değiştirilen parçaların telafisi mümkün olmayacak şekilde tahribata açık ve savunmasız hale getirilmesi anlamı taşımaktadır ki bu durum; hukuka, mevzuata, bilime, kamu yararına, koruma esaslarına açık bir şekilde aykırıdır.” (TMMOB, EGEÇEP ve Doğa Derneği, 2017)

Çeşme Kültür Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi Kararları ve Çeşme Projesi'nin, 2017 yılında kamuoyu ile paylaştığımız raporumuzda belirtilen değerlendirmeler ışığında bağlantılı değerlendirilmesi gerekmektedir. İzmir Çeşme Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi sınırları ve korunması gereken alanlar ile ilişkisi Şekil 3'de verilmektedir.

4 PROJE ALANININ MÜLKİYETLER YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi ilan edilen Çeşme İlçesi Alaçatı Mahallesi ve Urla İlçesi Zeytineli Mahallesi’ni kapsayan alan içerisinde mülkiyeti Hazineye ait tescilli parseller, devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan alanlar, cebel araziler ve mülkiyeti şahıslara ait özel mülkler yer almaktadır.

İzmir Çeşme Kültür ve Turizm Gelişim ve Koruma Bölgesi’ni (ÇKTKGB) gösterir harita Şekil 3’de verilmektedir.

Şekil 3. İzmir Çeşme Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi'nin uydu görüntüsü üzerinde gösterimi (Kaynak: HKMO, 2020)

“Cumhurbaşkanlığı’nın 12 Şubat 2020 tarih ve 2103 sayılı İzmir Çeşme Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesinin Sınırlarının Yeniden Belirlenmesi” kararıyla bu sınırlar içerisinde yer alan alanların büyük bir kısmının “Nitelikli Doğal Koruma Alanı”nda, bir kısmının da “Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı”nda yer aldığı görülmektedir. “Nitelikli Doğal Koruma Alanı”nda turizm yatırımlarına mevzuat gereği izin verilmemekte, bu bölgede yapılaşma kısıtlanmaktadır.

ÇKTKGB içinde 2.157 ha Nitelikli Doğal Koruma Alanı, 1.432 ha Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı mevcuttur. Alandaki Doğal SİT Statü Değişiklikleri yukarıda da bahsedildiği üzere yakın zamanda gerçekleştirilmiş olup, Odalarımız tarafından konuya ilişkin yürütülen hukuki süreç devam etmektedir. Alandaki mevcut doğal SİT koruma statüleri Şekil 5’de verilmektedir.

Şekil 5. İzmir Kenti Yarımada Bölgesi Doğal Sıt Alanları ve Koruma Statüleri - 2020 (Kaynak: TMMOB, EGEÇEP ve Doğa Derneği, 2017)

Doğal SİT alanlarının koruma ve kullanım koşullarını içeren Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın 16.10.2019 tarih 109 sayılı ilke kararında;

“**B- Nitelikli Doğal Koruma Alanı:** Doğal yapısı değişmemiş veya az değişmiş, modern yaşam ve önemli ölçüde insan faaliyetleri tarafından etkilenmemiş, doğal süreçlerin hakim olduğu, koruma amaçlarına uygun olarak yörede yaşayanların alanın mevcut kaynaklarını kullanmasını sağlayarak doğal hayatına dayalı geleneksel yaşam şekillerinin korunduğu kara, su, deniz alanlarıdır.

Bununla birlikte; Nitelikli Doğal Koruma ilanı tescili yapılmadan önce mevcut bulunan ve bu ilke kararı kapsamında yenisine izin verilmeyen mevzuata uygun yapılar, ekonomik ömrünü tamamlayıncaya kadar kullanılabilir.

Bu alanlarda madencilik faaliyeti yapılamaz, taş, toprak, kum alınamaz, toprak, cüruf. çöp, sanayi atığı vb. malzeme dökülemez.

Bu alanlarda; koşulları, kapsamı, süresi Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonları tarafından belirlenmek koşulu ve faaliyetin niteliğine göre geçiş dönemi koruma koşulları ve kullanım şartları veya koruma amaçlı imar planları ile aşağıdaki faaliyetlere izin verilebilir.

a. Kesin Korunacak Hassas Alanlarda izin verilebilen faaliyetler bu alanlarda da yapılabilir.

b. Entegre tarım ve hayvancılık uygulamaları hariç, barınma amaçlı olmamak ve diğer kurum görüşlerindeki sınırlamalar saklı kalmak kaydıyla tarım ve hayvancılık faaliyetlerine izin verilebilir.

c. Doğal dengenin devamlılığının sağlanması amacıyla ilgili kamu kurum ve kuruluşların görüşleri doğrultusunda alanın özelliğinden kaynaklanan faaliyetler sürdürülebilir.

ç. Koruma amaçlı imar planı yapılması koşulu ile alanın ve çevrenin özelliklerinden kaynaklanan faaliyetlerin korunması ve geliştirilmesi amacıyla yönelik iskele, balıkçı barınağı, bekçi kulübesi yapılabilir.

d. Günübürlük alanlar, A tipi hariç mesire alanları ile kıyı mevzuatına uygun olarak park ve rekreatif alanlar yapılabilir.

e. Doğal kaynak suyunun kullanımına ve kaynak tuzlasına yönelik uygulamalar, ekolojik dengede etkisini ilişkin ÇED İzin Denetim Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ve Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'nün görüşleri doğrultusunda yapılabilir.

f. Herhangi bir yapılaşmaya gidilmeden Avlakların Kuruluşu, Yönetimi ve Denetimi Esas ve Usulleri ile İlgili Yönetmelik çerçevesinde avlak sahası ayrılabilir.

g. Kadastral yola cepheli parsellerde koruma amaçlı imar planı yapılması veya imar planlarında fonksiyon ayrılması koşuluyla Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmelik çerçevesinde ve vaziyet planı doğrultusunda kamping alanları düzenlenebilir. Bu alanlar 10.000 m² altında olamaz. Kampçı Ünitesi (çadır, çadır-araba, oto karavan ve bungalov) başına hesaplanacak birim alan en az 200 m²'dir. Kamping alanının büyüklüğüne bakılmaksızın 150 kampçı ünitesinden fazla yapılamaz. Bungalovlar kampçı ünite sayısının en fazla %20'si kadar ve bölge dokusuna uygun malzemedir yapılır. Bungalovların taban alanı 45 m²'yi, yüksekliği 4,5 metreyi alamaz.

ğ. Zorunluluk halinde; teknik alt yapı hizmetlerinden; atık su arıtma tesisi, atık su: deşarjı, kanalizasyon şebekesi, içme suyu temini, jeotermal suyun çıkarılması ve iletim hattı, enerji nakil hattı, trafo, şalt sahası, iletişim hattı, ulaşım hattı, açık otopark, teleferik ve telesiyej yapılabilir.

h. İmar ve kıyı mevzuatı çerçevesinde, imar planı yapılmasına gerek duyulmayan denize girme, güneşlenme ve amatör su sporları gibi faaliyetleri gerçekleştirmek amacıyla sabit olmayan duş, gölgelik, soyunma kabini, büfe, tuvalet, su sporları için kullanılan malzemelerin depolanabileceği sökülür takılır nitelikte yapılan ve ahşap iskele ile koruma amaçlı imar planı yapılması koşuluyla iskele yapılabilir.

ı. Sulama amaçlı (içme suyu olmayan) baraj ve göletlerde Tarım ve Orman Bakanlığında alınarak su ürünleri faaliyetlerine izin verilebilir.

i. Şehitlik ve/veya mezarlık alanları ile ilgili uygulamalar gerçekleştirilebilir.

j. Koruma amaçlı imar planı veya geçiş dönemi koruma esasları ve kullanım şartlarına uygun olarak bitkisel (süs bitkisi, tıbbi ve aromatik bitki, fidan) üretimi yapılabilir. "

denilmektedir.

Doğal sit alanlarının koruma ve kullanım koşullarını içeren Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın 16.10.2019 tarih ve 109 sayılı İlke Kararı kapsamında; Nitelikli Doğal Sit Alanları'nda otel, tesis, pansiyon vs. turizm kullanımlarına ve yapılaşmaya izin verilmemektedir. Bu nedenlerle dava konusu **Çeşme Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi ilanı** kararı 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununa, mevzuata ve kamu yararına aykırıdır.

6 PROJE ALANININ ORMAN ALANLARI VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRMESİ

İzmir Çeşme Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi (ÇKTKGB) ilan edilen alanda tespit edilebilen tescilli orman alanları toplam olarak yaklaşık 42.230.000 m² (4.223,0 hektar) alanı kaplamaktadır. Bu orman alanlarına tescilli olmayan cebel nitelikli orman alanları ile özellikle uydu görüntülerinde “Ege Orman Vakfı” arazisi olarak gösterilen ağaçlandırma alanları dâhil değildir. Bu alanların da toplamının 70,0 hektar olduğu hesaplanmıştır. Tescilli orman alanlarının, cebel nitelikli orman alanları ve ağaçlandırma alanlarının toplamı yaklaşık 4.293,0 hektar civarındadır. Böylece orman alanları tüm turizm bölgesi alanının yaklaşık üçte birini teşkil etmektedir (OMO, 2020).

Akdeniz iklim kuşağında boylu ormanların bulunmadığı yer yer taşlık, kayalık alanlar orman ekosisteminin önemli bir parçası olarak kabul edilir. Bu alanlar özellikle yaban hayatı için son derece önemli olup içerisinde çok miktarda yabani hayvana ve kuşlara ev sahipliği yapar. Yörede turizm bölgesi ilan edilen alanlar gerek biyolojik çeşitlilik gerekse yaban hayatı bakımından oldukça zengindir. Orman Genel Müdürlüğüne bağlı Ege Ormanlık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü teknik personelince Çeşme Yarımadası’nda yapılan çalışmalarda, yörede korunması gereken 19 adet tür tespit edilmiş olup bunlardan 6 adedinin “**endemik**”, 10 adedinin “**nadir**”, 3 adedinin “**CITES**” (hassas acil korunması gereken tür), 1 adedinin de hem “**nadir**” hem de “**CITES**” kapsamında olduğu tespit edilmiştir (Öner, 2012; Öner vd, 2020).

Merkezi İdare orman alanlarını artıran nadir ülkelerden biri olduğumuzu belirtse de bu gerçeği yansıtmamaktadır. Yapılan mevzuat değişiklikleri ile Turizm Yasası ormanlar üzerinde bir tehdit unsuru haline getirilmiştir. Aynı şekilde 28.04.2018 tarihinde çıkarılan 7139 sayılı yasa ile 6831 sayılı Orman Yasası’na eklenen Ek 16. Madde ile Türkiye’deki orman varlığı sürekli olarak tehdit altına alınmıştır. Bu bağlamda, dava konusu alanda geçtiğimiz yıl içinde üzerindeki orman varlığının “**verimli orman**” olmadığı gerekçesi ile Orman Yasası’na eklenen Ek 16. Madde’ye göre orman dışına çıkarılması için çalışma başlatılmış; ancak, alanın turizm bölgesi ilan edilmesi ile birlikte bu çalışmadan vazgeçilmiştir. Yöredeki bakir konumdaki ormanlık alanın turizm bölgesi ilan edilmesi ile birlikte yoğun kullanım nedeniyle doğallığının bozulması kaçınılmazdır. Rüzgar enerjisi santrallerinin yaban hayatına doğrudan olumsuz etkisi nedeniyle yabani hayvan popülasyonunun azalmasına benzer şekilde, yörede bulunan “endemik”, “nadir” ve “CITES” kapsamındaki türlerin neslinin tükenmesine varan bir süreç başlamıştır. Kısacası yapılması düşünülen bu projelerle yörenin zengin biyoçeşitliliği tehdit edilecektir. Ayrıca bu alanlar AB Habitat Direktifi’ne göre de korunması gereken alanlar niteliğindedir. Alanın turizm bölgesi ilan edilmesiyle yapılaşmaya ve yoğun kullanıma açılması ile bu habitatlar tahrip olacaktır. Bu durum tarafı olduğumuz ve yasa niteliği taşıyan Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi’ne de açıkça aykırıdır. Bu nedenle çevresel-ekolojik açıdan birçok işlevi yerine getirmekte olan bu alanların insan kullanıma odaklı başka kullanım tiplerine dönüştürülmemesi gerekir.

Proje alanında bulunan türlere ilişkin veriler Tablo 1’de özetlenmiştir.

Tablo 1. İzmir Çeşme Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi (ÇKTKGB) ilan edilen alanda bulunan türler (Kaynak: Öner, 2012; Öner vd, 2020)

Tür	Endemizm	Nadirlik	CITES	IUCN Kategorisi
<i>Aristolochia hirta</i> L.		✓ _{sh}		LR(Ic)
<i>Barliarobertiana</i> (Loisel.) Greuter				
<i>Centaurea lydya</i> Boiss.	✓ _{sh}			
<i>Colutea melanocalyx</i> Boiss. et Heldr. subsp. <i>davisiana</i> (Browicz) Chamb.		✓ _{sh}		LR(Ic)
<i>Cyclamen hederifolium</i> Aiton		✓ _{sh}	✓ _{sh}	VU
<i>Erysimum pusillum</i> Bory et Chaub.		✓ _{sh}		VU
<i>Gladiolus anatolicus</i> (Boiss.) Stapf		✓ _{sh}		LC
<i>Globularia alypum</i> L.		✓ _{sh}		VU
<i>Jurinea cadmea</i> Boiss.	✓ _{sh}			VU
<i>Juniperus oxycedrus</i> subsp. <i>macrocarpa</i>		✓ _{sh}		
<i>Micromeria nervosa</i> (Desf.) Benth		✓ _{sh}		VU
<i>Ophrys fusca</i> Link			✓ _{sh}	
<i>Orchis italica</i> Poiret			✓ _{sh}	
<i>Picris olympica</i> Boiss.	✓ _{sh}			LC
<i>Sideritis pylea</i> Boiss.	✓ _{sh}			NT
<i>Stachys cretica</i> L. subsp. <i>anatolica</i> Rech. Fil.	✓ _{sh}			LR
<i>Trigonella myrnea</i> Boiss.		✓ _{sh}		LR(cd)
<i>Velezia hispida</i> Boiss	✓ _{sh}			LC
<i>Pancratium martimum</i>		✓ _{sh}		

IUCN Nesli Tükenme Tehlikesi Altında Olan Türlerin Kırmızı Listesi ("IUCN Kırmızı Listesi") ve bitki ve hayvan türlerinin dünyadaki en kapsamlı "Küresel Koruma Durumu" envanteridir. IUCN Kırmızı Listesi, Uluslararası Doğal Hayatı ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği tarafından sürdürülmektedir.

IUCN Kırmızı Listesi, kesin ölçüt kullanılarak, binlerce tür ve alttürlerin nesillerinin tükenme riskini değerlendirerek oluşturulmaktadır. Bu ölçüt tüm türlerle ve dünyanın her bölgesi ile ilgilidir. Kırmızı Liste ile amaçlanan; koruma meselelerine kamunun ve politikacıların dikkatini çekmek ve bununla birlikte türlerin yok oluşunu azaltmak için uluslararası camiaya yardım etmektir. Güçlü bir bilimsel altyapı ile oluşturulan IUCN Kırmızı Listesi, biyolojik çeşitliliğin durumu ile ilgili en geçerli rehber olarak kabul edilmektedir

Aşağıda IUCN Kırmızı Liste Kategorileri (1994)'nin kısa bir açıklaması verilmiştir:

EX	: Soyu tükenmiş
EW	: Doğal ortamında tükenmiş
CR	: Kritik tehlike altında
EN	: Tehlikede
VU	: Zarar görebilir
NT	: Neredeyse tehlike altında
LR	: Düşük Risk Altında
LR (lc)	: Düşük Risk ve az endişe verici;
LR (nt)	: Düşük Risk ancak; yakın gelecekte tehlike altına girebilir
LR (cd)	: Düşük risk, yaygın bulunan ancak yakın gelecekte tehlike altına girebilir
DD	: Yetersiz veri
NE	: Henüz değerlendirilmedi

“İzmir Çeşme Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi” olarak ilan edilen alan, Urla-Çeşme-Karaburun Yarımadası'nın doğal özelliklerini en çok koruyan, habitat parçalanmasının görece olarak en az yaşandığı Alaçatı-Zeytineli kıyı bandı üzerinde yer almaktadır. Ağırlıklı olarak frigana ve maki formasyonunun yer aldığı bu kıyı bölgesi, deniz kıyısına özgü frigana, fazla yüksek olmayan sarp kayalık, vadi bataklık ve kumsal habitatlarının bir mozağını içermektedir (Öner, 2012; Öner vd, 2020).

Alan, kısa ömürlü bitkiler bakımından zengin nemli mera toplulukları ve çeşitli sığ gölcükler nedeniyle olağanüstü önemlidir. Özellikle sığ gölcükler, Akdeniz Bölgesi'nde çok nadir görülen ve tehlike altında bulunan önemli habitatlar arasındadır. Alan özellikle, **bitkiler açısından zengin mevsimsel su basar çayırlara ve sığ gölcüklere** de ev sahipliği yapmaktadır. Türkiye ölçeğinde **nadir bitki türlerinden biri olan *Orchis lectea*** alanda yaygın olarak bulunur. **Alandaki sığ gölcükler ülkemizde sadece burada bulunan *Pilularia minuta* popülasyonlarına** ev sahipliği yapmaktadır. Ayrıca, bölgede yürütülmekte olan akademik çalışmalar çerçevesinde yeni tür tespitleri de yapılmaya devam edilmektedir (Bozyel, 2019).

Çeşme Alaçatı Gölobası mevki, gerçekleştirilen arazi çalışmaları sonucunda barındırdığı tespit edilen nadir ve önemli tehlike kategorilerindeki türler nedeniyle önemli bir biyoçeşitlilik noktası olduğu belirtilerek tarafından korunan alanlar kapsamına alınması önerilmiştir (Bozyel, 2019). Gerçekleştirilen arazi çalışmalarında, söz konusu habitat ve türlere ilişkin elde edilen bulgular aşağıda belirtilmektedir.

Biyçeşitlilik adına tüm dünyada türleri korumak önceliklidir. Bu kapsamda IUCN gibi birçok sivil toplum kuruluşu kurulmuştur. Günümüzde ise türlerin korunması yetersiz kalmış ve türlerin eninde sonunda yerinde ve alanında kendi doğal habitatında korunması gerçekliği ortaya çıkmıştır. Öncelikle hazırlanan tür kırmızı listelerinden sonra dünya bu gerçeklik ışığında kendi habitat kırmızı listelerini hazırlamaya başlamıştır (Germanredlist, Hollandredlist vb.). Türkiye de Avrupa Birliğine uyum çalışmaları içerisinde geç de olsa 2017-2018 yıllarında ‘Türkiye Natura 2000 Alanlarının Belirlenmesi’ projesi kapsamında Natura 2000 habitatlarını belirlemiştir.

*Çeşme-Gölobası bölgesinde yapılan bilimsel çalışmalardan elde edilen veriler ile alan 3120 (Genelde Isoetestürlerinin bulunduğu Batı Akdeniz’in kumlu toprakları üzerindeki çok az miktarda mineral ihtiva eden oligotrofik sular) ve 3170 (Akdeniz geçici göletleri) Annex kodları ile **Türkiye Natura 2000 habitatları arasında korunması öncelikli alanlar olarak önerilmiş ve kabul edilmiştir.***

Çeşme Yarımadası’nda bulunan Alaçatı Gölobası mevkii (Şekil 6) Akdeniz tip dönemsel (geçici) sulak alan sınıfı içerisine girmektedir. Günümüzde birçok ülke bu alanları “geçici tip sulak alan” habitatları olarak tanımlamış, sahip olduğu farklı ekolojileri çalışılmış ve önemlerini vurgulayarak koruma stratejileri geliştirilmişlerdir. Ancak Türkiye de henüz bu alanların farkındalığı sağlanamamış, habitat tanımlaması ve herhangi bir sulak alan sınıflandırması yapılmamıştır.

Geçmiş yıllarda göl olarak tanımlanan Gölobası, sıtma ile mücadele yıllarında kurutma amacıyla suyu drene edilmiş ve o zamandan bu yana hem yetiştiricilik hem de otlatma için kullanılan, andezit kaya üzerinde asidik özellikte toprağa sahip bir alan olup yer yer bataklık ve geçici sulak alanları içeren bir ova özelliğindedir. Birçok ülkede yapılan çalışmalarda bu tip sulak alanların birçok endemik ve önemli bitki ve hayvan türüne sahip olduğu belirlenmiştir.

*Alanda yapılan bilimsel arazi çalışmalarında Gölobası mevkii; geçici sulak alanlara endemik, küresel ölçekte EN kategorisinde yer alan Türkiye’de ise bilinen iki lokalitesinde de ortadan kalktığı belirlenen, dünya yayılışının en doğu sınırı Türkiye olan *Pilularia minuta* türünün ve Türkiye’de sadece Bodrum ve Çeşme’de yayılışa sahip VU (hassas) kategorisinde bulunan *Cistus monspeliensis* türünün habitatı olarak belirlenmiştir.*

*Ayrıca, alanda uluslararası ölçekte LC kategorisinde yer alan ve Türkiye için yeni bir tür kaydı olan *Crassula vaillantii* türü tespit edilmiş, makalesi yayınlanma aşamasındadır. Yapılan bilimsel çalışma ile Akdeniz tip mikro habitatların (Akdeniz geçici sulak alanları) sembolik türlerini içeren *Isoetes* cinsine ait yeni bir takson keşfedilmiştir. Alanda bulunan *Isoetes histrix* türü haricinde ikinci bir *Isoetes* türü olarak belirlenen taksonun diğer türe göre daha sınırlı bir yayılışının olduğu belirlenmiştir ve türün yayınlanma çalışmaları devam etmektedir.*

Şekil 6. Çeşme Gölobası mevkii geçici sulak alan habitatına ait görüntüler (Kaynak: Bozyel, 2019)

Tablo 2. Alanda belirlenen nadir ve tehlike altındaki önemli taksonlar (Kaynak: Bozyel, 2019)

Takson	Tehlike Kategorisi (Küresel)	Tehlike Kategorisi (Ulusal)
<i>Pilulariaminuta</i>	EN*	-
<i>Crassulavaillantii</i>	LC	-
<i>Cistusmonspeliensis</i>	-	VU
<i>Isoeteshistrix</i>	LC	-
<i>Isoetesspec. nova</i>	-	-

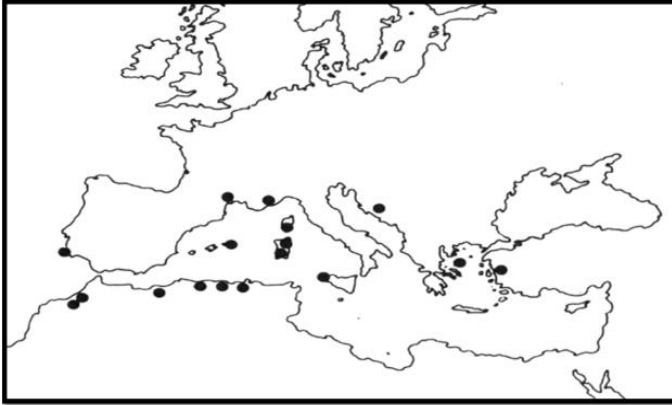
* EN: Tehlikede, LC: Düşük riskli, VU:Duyarlı

Şekil 7. *P. minuta* türünün Gölobası mevkii drenaj kanalı boyunca gözlemlendiği alan ve *P. minuta* türü genel görünüşü (Bozyel, 2019)

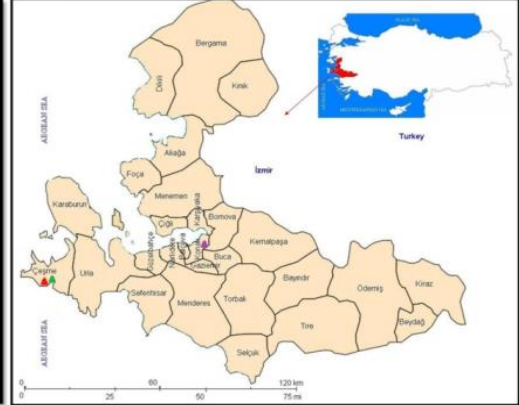
P. minuta türü, Akdeniz iklim kuşağına ait dönemsel sulak alanlara özgü ve birçok ülkede tehlike kategorilerinde yer alan çok yıllık **sucul relikt bir eğrelti türüdür**. Türün dünya yayılışı; Tunus, Cezayir, Portekiz, İspanya, Fransa, İtalya, Yunanistan, Türkiye, Fas, Hırvatistan, Sardinya'dır. Tür Akdeniz endemiğidir ve Akdeniz çevresinde en doğu yayılışı Türkiye-İzmir'dir.

Ülkemizde ise sadece İzmir’de bilinen türün ilk kaydı olan “Maresdu Mont Paguspres de Smyrne (İzmir), [V 1866], Balansa” lokalitesi şehir merkezinde yer alan **Kadifekale** çevresidir. Bu alan bugün yoğun şehirleşme (gecekondu) baskısı ile karşı karşıyadır. Yapılan arazi çalışmaları sonucunda türün popülasyonunun bu noktada ortadan kalktığı söylenebilir. Belirtilen diğer bir lokalite ise 2000 yılında A.J. Byfield Fiz Gerald tarafından Alaçatı-Çeşme lokalitesinden toplanmış olan, ISTE 9130 numaralı örnek kaydı ile Flora of Turkey 11. Ciltte verilmiştir. O tarihten itibaren yapılan arazi çalışmalarında türe rastlanmamıştır. Daha sonra kayıp tür olarak nitelendirilen *P. minuta* 2016 yılında Alaçatı-Gölobası mevkiinde yapılan arazi çalışması ile tespit edilmiştir.

Şekil 8. Türün Dünya yayılışı

(Kaynak: Bozyel, 2019)

Şekil 9. Türün Türkiye yayılışı

Cistus monspeliensis, Avrupa ve Kuzey Afrika’da, Akdeniz ormanlarında, ormanlık alanlarda ve mattoral maki çalılık alanları içeren ekosistemlerde bulunur. Akdeniz elementidir. Türkiye’de ise İzmir- Alaçatı ve Muğla-Bodrum’da yayılışa sahip bir türdür.

Şekil 10. *C. monspeliensis* genel görünüş (Kaynak: Bozyel, 2019)

Çalışma ile alanda relikt taksonlar barındıran sucul eğrelti cinslerinden *Isoetes* cinsine ait yeni bir takson keşfedilmiştir. Çalışma yayına hazırlanmaktadır.

Şekil 11. *Isoetes spec. nova* türünün habitatu (Kaynak: Bozyel, 2019)

Crassula cinsi, üyeleri Güney Afrika, Madagaskar, Kuzey Amerika, Hindistan ve Avrupa’da bulunan, 300’ün üzerinde türe sahip sub-kozmpolit bir cinistir. Türkiye’de ise bu cins *Crassula tillaea* Lest.-Garl. adlı tek takson ile temsil edilmektedir. Cinsin Türkiye için ikinci türü olan *Crassula vaillantii* (Willd.) Roth, 1827, Çeşme (İzmir)’de tespit edilmiştir.

Şekil 12. *Crassula vaillantii* türü habitatu ve türün genel görünümü (Kaynak: Bozyel, 2019)

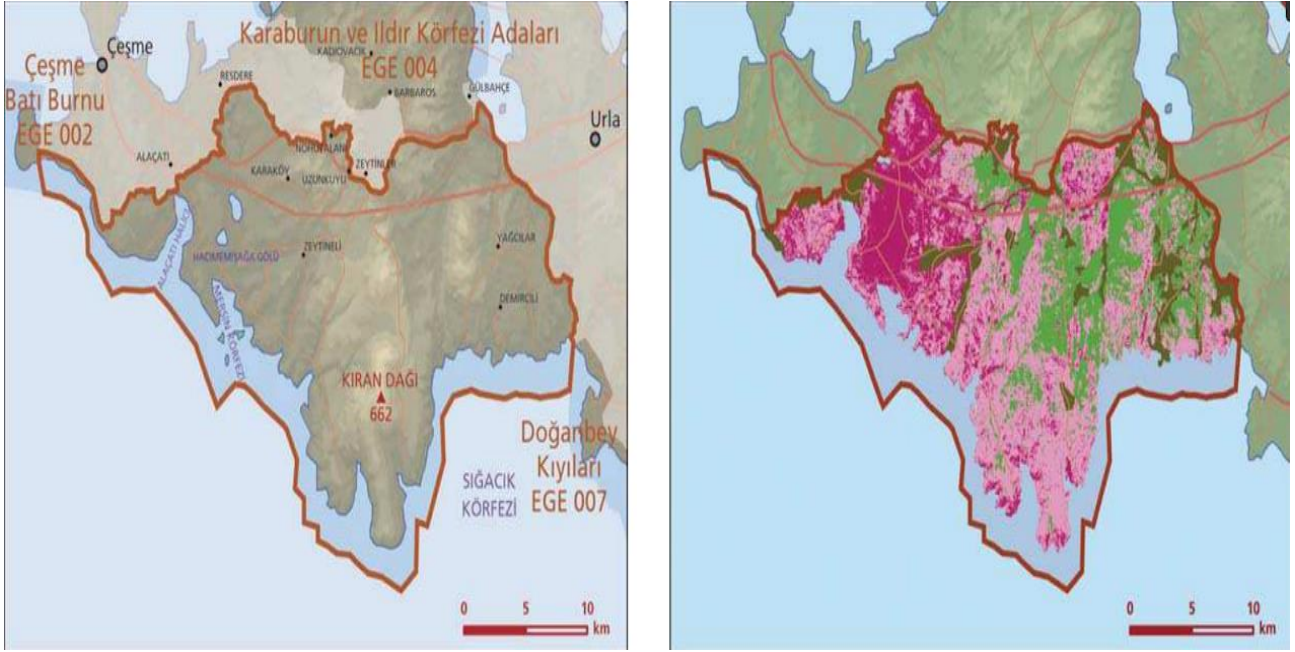
Tüm bu nedenlerden dolayı bölge önemli bir biyoçeşitlilik noktasıdır. Bir alanın korunan alan ilan edilmesi için 3 adet nadir veya tehlike altında olan tür bulundurması yeterlidir. Alaçatı-Gölobası mevki için üzerinde nadir ve relikt, birçok ülkede önemli tehlike kategorilerinde yer alan türleri barındırmaktadır. Bu nedenle, bu bölgenin genel vejetasyonu olan maki içerisinde oluşan irili ufaklı mikro sulak alan habitatlarının korunması türlerin devamlılığı ve biyoçeşitlilik açısından oldukça önemlidir. Bu bağlamda konunun ele alınıp, acil önlem planlarının geliştirilmesi ve alanın çevresi ile koruma altına alınması adına gerekli girişimlerde bulunulması gereklidir. (Bozyel, 2019).

Alanın batı kesiminde yer alan Alaçatı Sulak Alanı, pek çok canlı türüne ev sahipliği yapmaktadır. Küçük kumsalları, tuzcul bataklıkları, sığ gölcükleri, sazlıkları, denizsel alanları ve bitki örtüsüyle kuşlar için kışlama, beslenme, üreme vb. işlevleri görmektedir. Bu kapsamda, 120 kuş türünün bu alanda gözlenebildiği belirtilmektedir. **Alanda üreyen önemli yırtıcı türleri tavşancıl (*Hieraetus fasciatus*), bıyıklı doğan (*Falco biarmicus*) ve küçük kerkenezdir (*Falco naumanni*). Alandaki adalar ada martısı (*Larus audouinii*) ve tepeli karabatak (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*) gibi deniz kuşları için önemlidir.**

Alan aynı zamanda büyük memeliler için büyük önem taşır. Ege Bölgesi'nde sırtlanın (*Hyaenahyaena*) ve karakulağın (*Caracal caracal*) yaşadığı nadir alanlardan biridir. **Alaçatı Halici'nin doğusundan Sığacık'a kadar uzanan kıyılar, Akdeniz fokunun (*Monachus monachus*) korunması için öncelikli alanlardan biridir.**

Bu özellikleri nedeniyle, söz konusu alan, Türkiye'de doğa koruma çalışmaları kapsamında Doğa Derneği tarafından hazırlanan Önemli Doğa Alanları Raporu'na göre “**Alaçatı Önemli Doğa Alanı**” olarak işaretlenmiştir (Eken vd., 2006). Proje alanı aynı zamanda, Alaçatı Önemli Doğa Alanı'nın sınırları içerisinde yer almaktadır. Önemli Doğa Alanları (ÖDA'lar), Natura 2000 ismi ile bilinen “Avrupa Korunan Alanlar Ağı” Habitat Direktifi'ne göre belirlenen SAC'lere (Special Areas of Conservation - Özel Koruma Alanları) karşılık gelmektedir (European Commission, 2020). Buna göre, ÖDA'lar uluslararası öneme sahip olduğu kanıtlanmış alanlardır ve bu nedenle koruma altına alınması gerekmektedir. Bu alanlar, korumaya ihtiyaç duyan türlerin dağılım ve nüfuslarını esas alan standart, küresel ölçekte uygulanabilir ve eşik değerlerine bağlı bilimsel kriterler vasıtasıyla seçilmektedir. Bu kriterler alan koruma önceliklerini ortaya çıkarırken iki önemli noktaya vurgu yapmaktadır; hassaslık ve benzersizlik. Hassaslık kriterini sağlayan ÖDA'lar, nesli tehlike altında olan canlı türlerinin önemli popülasyonlarını barındıran alanlardır. Benzersizlik kriteri ise dar yayılışlı türler, yoğunlaşan türler ve biyoma özgü türler için önem taşıyan alanları belirlemek için kullanılır.

Alaçatı Önemli Doğa Alanı olarak belirlenen alanın sınırları ve ev sahipliği yaptığı tehlike altındaki türler Şekil 13 ve Tablo 3'te verilmiştir.

Şekil 13. Alaçatı Önemli Doğa Alanı sınırı (Kaynak: Eken vd., 2006)

Tablo 3. Alanda bulunan türler (Kaynak: Eken vd., 2006)

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
<i>Cistus monspeliensis</i> - Çeşme	0	0	-	VU	Var	B1
<i>Orchis lactea</i> - İzmir	0	0	-	VU	Var	B1
<i>Ptilularia minuta</i> - Çeşme	0	0	-	-	Var	B2
<i>Bubo bubo</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Buteo rufinus</i>	0	0	LC	(NT)	Nadir (Üreme)	C1
<i>Caprimulgus europaeus</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Circetus gallicus</i> - Avrupa	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Emberiza caesia</i>	0	0	LC	LC	Yaygın (Üreme)	C1
<i>Emberiza cineracea</i>	0	0	NT	(NT)	Nadir (Üreme)	C1
<i>Falco biarmicus</i> - Avrupa ve Anadolu	0	0	LC	VU	3 Çift (1997 Üreme)	C1
<i>Falco naumanni</i>	0	0	VU	LC	10 Çift (Üreme)	A1, C1
<i>Hieraaetus fasciatus</i> - Akdeniz	0	0	LC	EN	1 Çift (1995 Üreme)	B1, C1
<i>Larus audouinii</i>	0	0	NT	(NT)	20 Çift (1995 Üreme)	C1
<i>Phalacrocorax aristotelis desmarestii</i>	0	0	LC	LC	20-50 Çift (1997 Üreme)	C1
<i>Sitta krueperi</i>	0	0	NT	(NT)	Var (Üreme)	C1
<i>Sylvia rueppelli</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	C1
<i>Caracal caracal</i> - Orta Doğu	0	0	LC	(EN)	Var	B1, C1
<i>Hyaena hyaena</i> - Orta Doğu	0	0	NT	(EN)	Var	B1, C1
<i>Monachus monachus</i>	0	0	CR	(CR)	Var	A1, C1
<i>Monachus monachus</i> - Doğu Akdeniz	0	0	CR	(CR)	Var	B1, C1

Yarımada bölgesini ekolojik ağ kapsamında ele alan Çiğdem Hepcan’ın doktora tezine göre, Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi olarak ilan edilen bölge “Çekirdek Alan” niteliğindedir. Çekirdek alanlar, önemli tür ve/veya ekosistemleri içeren ve bu türlerin habitat gereksinimlerini karşılayan alanlardır. Bu özellikleri nedeniyle mutlak korunması gereken alanlardır (Hepcan, 2008).

Ayrıca burada önemle üzerinde durulması gereken noktalardan birisi de, Urla-Çeşme-Karaburun Yarımadası söz konusu olduğunda, Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi ilan edilen bölgeyi tek başına ele almanın yetersiz kalacağı gerçeğidir. Bu nedenle alınan kararın Yarımada bütününde değerlendirilmesi gerekmektedir. Doğal bitki örtüsü, soyu tükenme tehlikesi altında olan yaban hayvanlarına ve bitki türlerine ev sahipliği yapan önemli habitatları, zengin tarihsel dokusu ve arkeolojik özellikleri, geleneksel kent dokusu, yöreye özgü tarımsal ürün deseni ve kadim üretim kültürü gibi özellikleri ile Yarımada bir bütün olarak doğal ve kültürel bir miras niteliğindedir. Kendine özgün bir kimlik taşıyan Yarımada, İzmir Kent Merkezi’nin etkilene bölgesinde olmasına rağmen, doğal ve kültürel değerlerini günümüze kadar büyük oranda korumuştur. Bu nedenle, sadece İzmir için değil, bölge ve hatta ülkemiz için önemli bir yaşamsal rezerv alanı olarak değerlendirilmelidir.

Bu özellikleri nedeni ile ülkemizin turistik çekiciliğinin en fazla olan bölgelerinden birisidir. Son yıllarda dünyada turizm algısının büyük bir değişim geçirmekte olduğu ve kitle turizminin yerini yerel zenginlikler ve bu zenginliklerin korunmasına bağlı bir turizm anlayışına bıraktığı düşünüldüğünde Yarımada’nın yerel özellikleri ile ulusal ve uluslararası turizm faaliyetleri açısından büyük bir cazibe merkezi olduğu daha iyi anlaşılacaktır. Ancak bu değerlerin korunup geliştirilmesi ve doğru yönetimi ile sürdürülebilir bir turizm gelişiminden bahsetmek mümkün olacaktır. Doğa turizmi, agro turizm, kültür turizmi, spor turizmi gibi turizm yaklaşımları bu noktada önemli fırsatlar sunmaktadır. **Dolayısıyla Yarımada’nın turizm gelişimi için basında mega projeler olarak belirtilen ilave aktivitelere gereksinim duyulmamaktadır. Ayrıca bu müdahaleler mevcut turizm kaynaklarına da zarar verecektir.** Örneğin denizel alanda yapılacak projeler, akım değişimleri nedeniyle dünyaca ünlü sörf alanlarına zarar verebilecektir. Ayrıca son dönemlerde kuş gözlemciliği ile ön plana çıkarılması planlanan Alaçatı Azmağı da yine belirtilen bu aktivitelerden olumsuz yönde etkilenebilecektir.

Yarımada’nın en temel sorunlarından birisi de içme-kullanma suyu teminidir. İçme suyunun önemli bir bölümü yeraltı sularından elde edilmektedir. Ancak, bu kaynaklarda su debileri oldukça düşüktür. Ayrıca, yeraltı kaynaklarında tuzlanma önemli bir sorundur. Mevcut göletler ve barajların ise projede önerilen faaliyetlerin ve nüfusun gereksinimlerini karşılamada yetersiz kalacağı düşünülmektedir. Proje önerilen golf tesisleri gibi faaliyetler suya son derece bağımlı faaliyetlerdir. Ayrıca, sadece istihdam kapasitesi düşünüldüğünde bile su gereksinimi önemlidir. Bölgenin su kaynakları, sekizinci bölümde daha detaylı olarak değerlendirilmiştir.

Ayrıca, öngörülen proje sadece doğal yapı üzerindeki olumsuz etkileri ile değerlendirilmemeli, sosyal ve kültürel özelliklere olası etkileri ayrıca ele alınmalıdır. Bu kapsamda, sosyal-kültürel taşıma kapasiteleri belirlenmelidir. Basına yansıyan faaliyetler Yarımada'nın özgün karakteri ile bağdaşabilecek unsurlar değildir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, tarım ve sürdürülebilir turizm aktivitelerinin yarımadanın geleceği açısından büyük önem taşıdığı görülmektedir. Günümüzde bakıldığında yerel paydaşların beklentisi, bu iki sektörün, yarımadanın doğal, kültürel yapısını bozmayacak şekilde birlikte değerlendirilmesidir. Öngörülen projenin, yöre hayatını ve Yarımada yaşam kültürünü olumsuz etkileyebilecek, toplumsal ayrışmalar yaşanmasına neden olabilecektir.

Bu biçimde yapılacak müdahaleler ile, hedeflenen turizm patlaması ya da beklenen kamusal fayda sürdürülebilir olamayacaktır. Bu durumun en net örneği Alaçatı'da görülmektedir. Geçici olarak sağlanan rant, mekânsal taşıma kapasiteleri dikkate alınmadan yaşanan nüfus artışı nedeniyle kaçılan bir yer haline gelmeye başlamıştır.

7 PROJE ALANININ TARIM ALANLARI YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRMESİ

İzmir İli Arazi Sınıflaması Projesi (İzmir İl Özel İdaresi vd, 2015) ile belirlenen arazi sınıflarına göre, İzmir Çeşme Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi (ÇKTKGB) ilan edilen alanda toplam 7.800 dekar tarım alanı bulunmaktadır. ÇKTKGB alanının 20.000 dekarı denizsel alandır.

İzmir ili arazi sınıflarına (İzmir İl Özel İdaresi vd, 2015) göre, ÇKTKGB içerisinde yaklaşık 4.400 dekar **Mutlak Tarım Arazisi** bulunmaktadır.

Mutlak Tarım Arazisi; 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu, Madde 3, c) bendinde aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır.

Madde 3, c) Mutlak Tarım Arazisi: Bitkisel üretimde; toprağın fiziksel, kimyasal ve biyolojik özelliklerinin kombinasyonu yöre ortalamasında ürün alınabilmesi için sınırlayıcı olmayan, topografik sınırlamaları yok veya çok az olan; ülkesel, bölgesel veya yerel önemi bulunan, hâlihazır tarımsal üretimde kullanılan veya bu amaçla kullanıma elverişli olan arazileri,

İzmir ili arazi sınıflarına (İzmir İl Özel İdaresi vd, 2015) göre, ÇKTKGB içerisinde yaklaşık **3.400 dekar Dikili Tarım Arazisi** bulunmaktadır.

Dikili Tarım Arazisi; 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu, Madde 3, g) bendinde aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır.

Madde 3, g) Dikili Tarım Arazisi: Mutlak ve özel ürün arazileri dışında kalan ve üzerinde yöre ekolojisine uygun çok yıllık ağaç, ağaççık ve çalı formundaki bitkilerin tarımı yapılan, ülkesel, bölgesel veya yerel önemi bulunan arazileri,

İzmir ili arazi sınıflarına (İzmir İl Özel İdaresi vd, 2015) göre, ÇKTKGB içerisinde yaklaşık içerisinde yaklaşık 7.900 dekar **Marjinal Tarım Arazisi** bulunmaktadır.

Marjinal Tarım Arazisi; 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu, Madde 3, ğ) bendinde aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır

Madde 3, ğ) Marjinal tarım arazisi: Mutlak tarım arazileri, özel ürün arazileri ve dikili tarım arazileri dışında kalan, toprak ve topografik sınırlamalar nedeniyle üzerinde sadece geleneksel toprak işlemeli tarımın yapıldığı arazileri

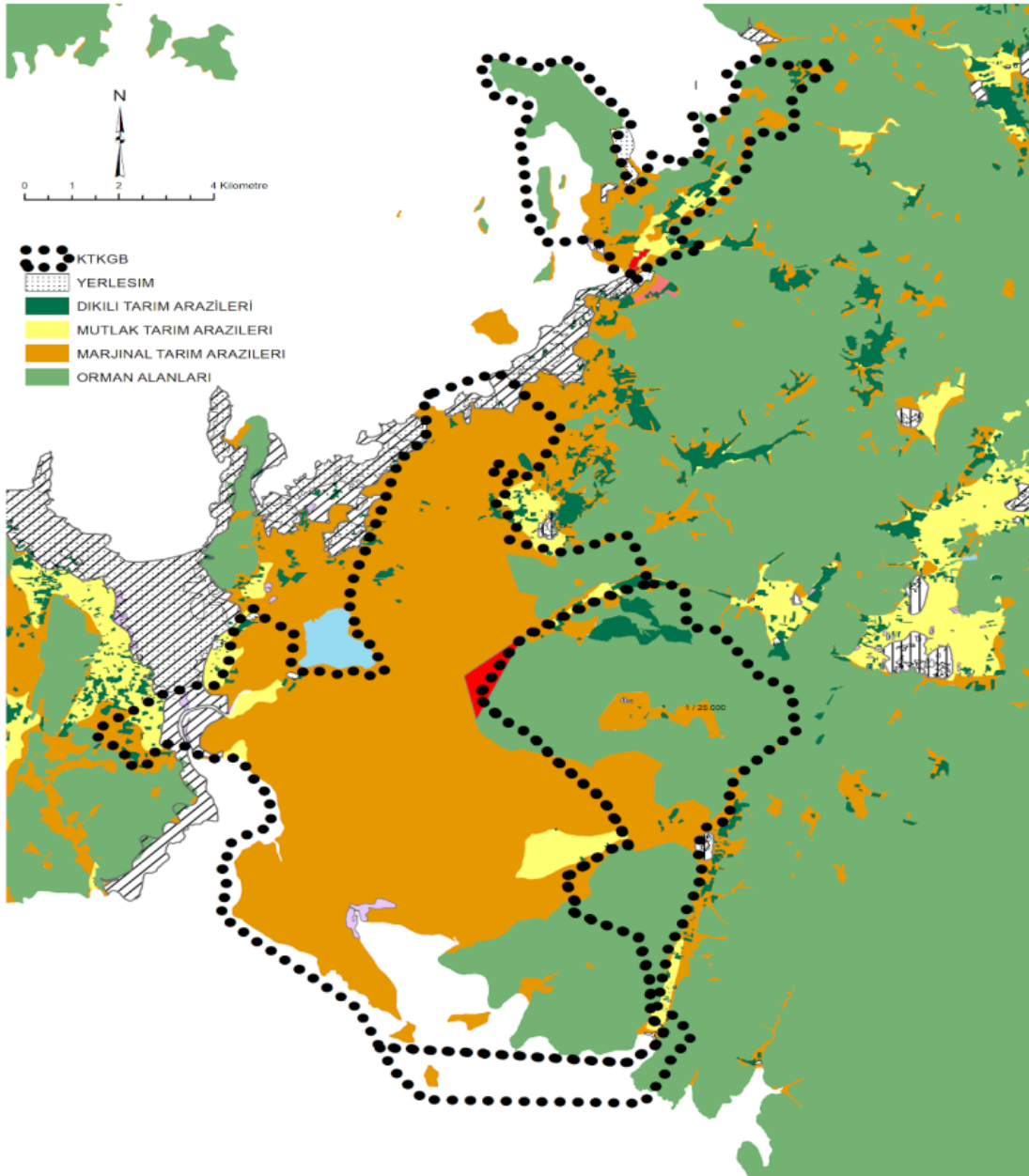
ÇKTKGB olarak ilan edilen bölgede ağırlıklı olarak Kavun, Marul, Domates, Enginar, Patlıcan, Lahana, Buğday ve Arpa tarımı yapılmaktadır.

Dikili tarım arazisi olarak tanımlanan alanların büyük çoğunluğu, 3573 sayılı Zeytinciliğin Islahı ve Yabanilerinin Aşılattırılması Hakkında Kanun hükümleri ile korunan zeytinlik alanlardan oluşmaktadır.

Sakız ağacı da bölgenin önemli doğal ürünlerinden biridir. Bölgede aynı zamanda güvenilir ve sağlıklı gıdaya ulaşımın tarımsal üretim şekli olan Organik ve İyi Tarım Uygulamaları da yapılmaktadır.

Tüm bu verilerin ışığı altında bölgede bir tarımsal faaliyet yürütülmektedir ve gerek 5403 gerekse 3573 sayılı kanunlar uyarınca tarım yapılan alanların amaç dışı kullanımı yasalara aykırılık teşkil etmektedir. Ayrıca yapılacak olan turizm tesislerinin ve turizm amaçlı konut ve/veya lojistik yapılarının yörede devam etmekte olan tarımsal potansiyeli etkileyeceği ve yıllar içerisinde bu alanları baskılayacağı aşikârdır.

İzmir Çeşme Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesinin (ÇKTKGB) Alanında 5403 Sayılı Toprak Koruma Kanuna göre Arazi Sınıflamasını Gösterir Harita Şekil 14’te verilmektedir.

Şekil 14. İzmir Çeşme Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi (ÇKTKGB) ilan edilen alanın 5403 Sayılı Toprak Koruma Kanunu'na göre arazi sınıflaması (Kaynak: İzmir İl Özel İdaresi vd, 2015)

Tarımsal üretimin temel kaynağı olan toprakların korunmasını ve arazi kullanımını düzenleyen 5403 sayılı kanunun amacı;

*“MADDE 1: Bu Kanunun amacı; **toprağın doğal veya yapay yollarla kaybını ve niteliklerini yitirmesini engelleyerek** korunmasını, geliştirilmesini ve çevre öncelikli sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak, plânlı arazi kullanımını sağlayacak usul ve esasları belirlemektir”* şeklinde belirtilmiştir.

Arazi Mülkiyet Hakkının Kullanım Esası başlıklı “MADDE 4. — *Devletin hüküm ve tasarrufu altında ve Hazinesinin özel mülkiyetinde olan araziler ile kamu kurumlarına, gerçek ve tüzel kişilere ait olan arazilerin mülkiyet hakkı kullanılırken **toprağın; bitkisel üretim fonksiyonu, endüstriyel, sosyoekonomik ve ekolojik işlevlerinin tamamen, kısmen veya geçici olarak engellenmemesi amacıyla** araziyi kullananlar, bu Kanunun öngördüğü tedbirleri almakla yükümlüdür.*” şeklinde belirtilmiştir.

Tarım Arazilerinin Amaç dışı Kullanımı başlıklı “MADDE 13. — **Mutlak tarım arazileri, özel ürün arazileri, dikili tarım arazileri ile sulu tarım arazileri tarımsal üretim amacı dışında kullanılamaz. Ancak, alternatif alan bulunmaması ve Kurulun uygun görmesi şartıyla;**

- a) Savunmaya yönelik stratejik ihtiyaçlar,
- b) Doğal afet sonrası ortaya çıkan geçici yerleşim yeri ihtiyacı,
- c) Petrol ve doğal gaz arama ve işletme faaliyetleri,
- ç) İlgili bakanlık tarafından kamu yararı kararı alınmış madencilik faaliyetleri,
- d) Bakanlıklarca kamu yararı kararı alınmış plân ve yatırımlar,
- e) (Ek: 31/1/2007-5578/3 md.) Kamu yararı gözetilerek yol altyapı ve üstyapısı faaliyetlerinde bulunacak yatırımlar,
- f) (Ek: 26/3/2008-5751/1 md.) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun talebi üzerine 20/2/2001 tarihli ve 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu uyarınca yenilenebilir enerji kaynak alanlarının kullanımı ile ilgili yatırımları,
- g) (Ek: 26/3/2008-5751/1 md.) Jeotermal kaynaklı teknolojik sera yatırımları,

İçin bu arazilerin amaç dışı kullanım taleplerine, toprak koruma projelerine uyulması kaydı ile Bakanlık tarafından izin verilebilir. (Ek cümle: 31/1/2007-5578/3 md.) Bakanlık bu yetkisini valiliklere devredebilir.” şeklinde belirtilmiştir. “Kurul” ifadesi, aynı kanunun 5. Maddesinde belirtilen Toprak Koruma Kurulunu tanımlamaktadır.

8 PROJE ALANININ MEVCUT SU KAYNAKLARI YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

İzmir Çeşme Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi (ÇKTKGB) alanının da içerisinde bulunduğu Çeşme Yarımadası ve bölgenin mevcut içme ve kullanma amaçlı su ihtiyacı büyük oranda Kutlu Aktaş Barajı'ndan karşılanmaktadır. Söz konusu baraj 2014 yılında İZSU Genel Müdürlüğü sorumluluğuna geçmiş olup kurumun 2018 yılı faaliyet raporu verilerine göre, 2015-2018 döneminde barajdan yılda ortalama 5,34 milyon m³ su temin edilmiştir (İZSU, 2018).

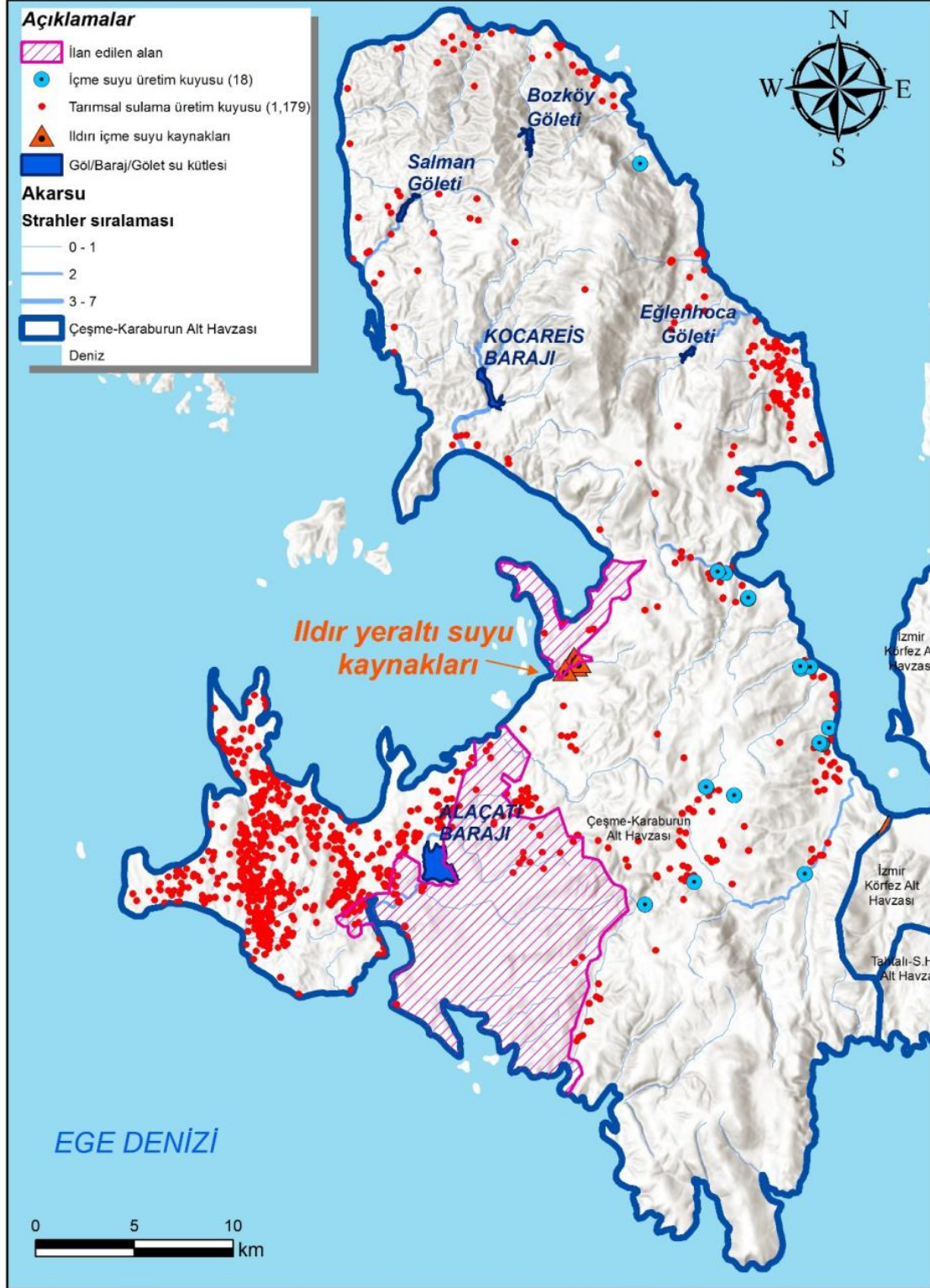
Bölgenin mevcut su ihtiyacını karşılayan diğer önemli kaynak İldır Yeraltı Suyu Kaynakları'dır. Çeşme bölgesinde 1980'li yıllardan beri suya olan talebin artmasıyla birlikte, İldır Yeraltı Suyu Kaynakları içme suyu standartlarının dışına çıkarak aşırı oranda tuzlanmıştır. Bu kaynaklarda Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yapılan birçok proje, geçirimsizlik perdesi dahil, tuzlanmayı önleyememiştir. Yaşanan tuzluluk sorunu nedeniyle bu kaynaklardan talebin düşük olduğu kış aylarında çekim yapılmamakta, Alaçatı Kutlu Aktaş Barajı'nın talebi karşılayamadığı yaz aylarında çekilen yeraltı suyu da ancak barajdan alınan su ile karıştırılarak kullanıma uygun hale getirilmektedir. İZSU Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan İzmir İçme Suyu Master Planı'nda Çeşme ilçesi yeraltı suyu kaynaklarından temin edilebilecek sürdürülebilir içme-kullanma suyu 1 milyon m³ olarak belirlenmiş ve planlamalar bu miktara göre yapılmıştır (İZSU 2017).

Yarımada'nın deniz ile bağlantılı tüm alanlarında yeraltından aşırı çekimden kaynaklı deniz suyu girişimi söz konusu olup, bu jeolojik akiferlerde ciddi bir tuzlanma sorunu bulunmaktadır. Karaburun Yarımadası hidrojeolojik açıdan oldukça karmaşık bir yapıda olup, su tutma ve iletme potansiyeline sahip karstik kireçtaşları, çatlaklı volkanik kayalar ve kıyı akiferleri gibi farklı tipte yapıları içermektedir. Aşırı çekime bağlı olarak bu jeolojik akiferlerinden elde edilen suların büyük bir bölümünde deniz suyu girişimi nedeni ile tuzlanma problemleri gözlenirken, yarımada'daki bazı bölgelerde de yeraltı sularından denize doğru bir boşalım olmaktadır. Bu sulardan ise teknik olarak yararlanmak mümkün olmamaktadır.

Bölgenin yaz-kış nüfus yoğunluğuna bağlı olarak su kısıtı bulunmakta, içme ve kullanma suyu temininde zorluklar yaşanmaktadır. Bölgedeki bazı turizm tesislerinin bu süreçte denizden su teminine yönelik uygulamalar ile su ihtiyacını karşılamaya çalıştığı bilinmektedir.

İlçenin kısa ve orta vadeli su sıkıntısını çözebilmek için öngörülen Karareis ve Salman barajlarının yapımı tamamlanmış olup bu barajlara ait isale hattı ve arıtma tesislerinin 2021 yılında tamamlanarak devreye alınacağı öngörülmektedir. Ancak, bu tesislerin devreye girdiği durumda dahi ilçenin su ihtiyacının karşılanamaması nedeniyle, söz konusu Master Plan'da İzmir kent merkezinden su transferi ve deniz suyu arıtımı alternatifleri de çalışılmış ve 2025 yılından itibaren kademeli olarak artacak biçimde deniz suyu arıtımı yapılarak içme-kullanma suyu sağlanması planlanmıştır (İZSU, 2017).

İzmir Çeşme Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi (ÇTKKGB) alanının da yer aldığı Çeşme- Karaburun Yarımadası mevcut su kaynakları haritası Şekil 15'te verilmektedir.

Şekil 15. Çeşme-Karaburun Yarımadası, ÇTKKGB alanı ve mevcut su kaynakları (Kaynak: JMO, 2020)

Turizm Bölgesi ilan edilen alan, Yarımada'nın en büyük iki içme suyu kaynağının (ve Alaçatı Kutlu Aktaş Barajı ve Ildır Yeraltı Su kaynakları) su havzalarını ve koruma alanlarını içine almaktadır.

Yukarıda belirtilen kısıtlar nedeniyle içme ve kullanma suyu kaynaklarının hassasiyetle korunmasının hayati önem taşıdığı bölgede gerçekleştirilecek herhangi bir faaliyetin su kaynaklarına yönelik olumsuz etkileri olacaktır.

Söz konusu etkiler planlanan oteller, golf sahaları, spor tesisleri vb tesislerin doğrudan tüketimi ile sınırlı kalmayacak, ifade edilen en az 100.000 istihdamın karşılığı olarak bu rakamın ve Yarımada mevcut nüfusunun en az birkaç katı nüfus için barınma, ulaşım, enerji, su ve atıksu vb altyapı ihtiyacı ortaya çıkacaktır. Bu kapsamda ortaya çıkacak ilave su ihtiyacının mevcut duruma yetmeyen su kaynaklarıyla karşılanması mümkün değildir.

Projenin getireceği ek yük ve baskıların yanı sıra, mevcut yerüstü ve yeraltı su havzaları içerisinde önerilmesi nedeniyle, bu kaynakların miktar ve kalitesi üzerinde oluşturacağı olumsuz etkiler büyük önem taşımaktadır.

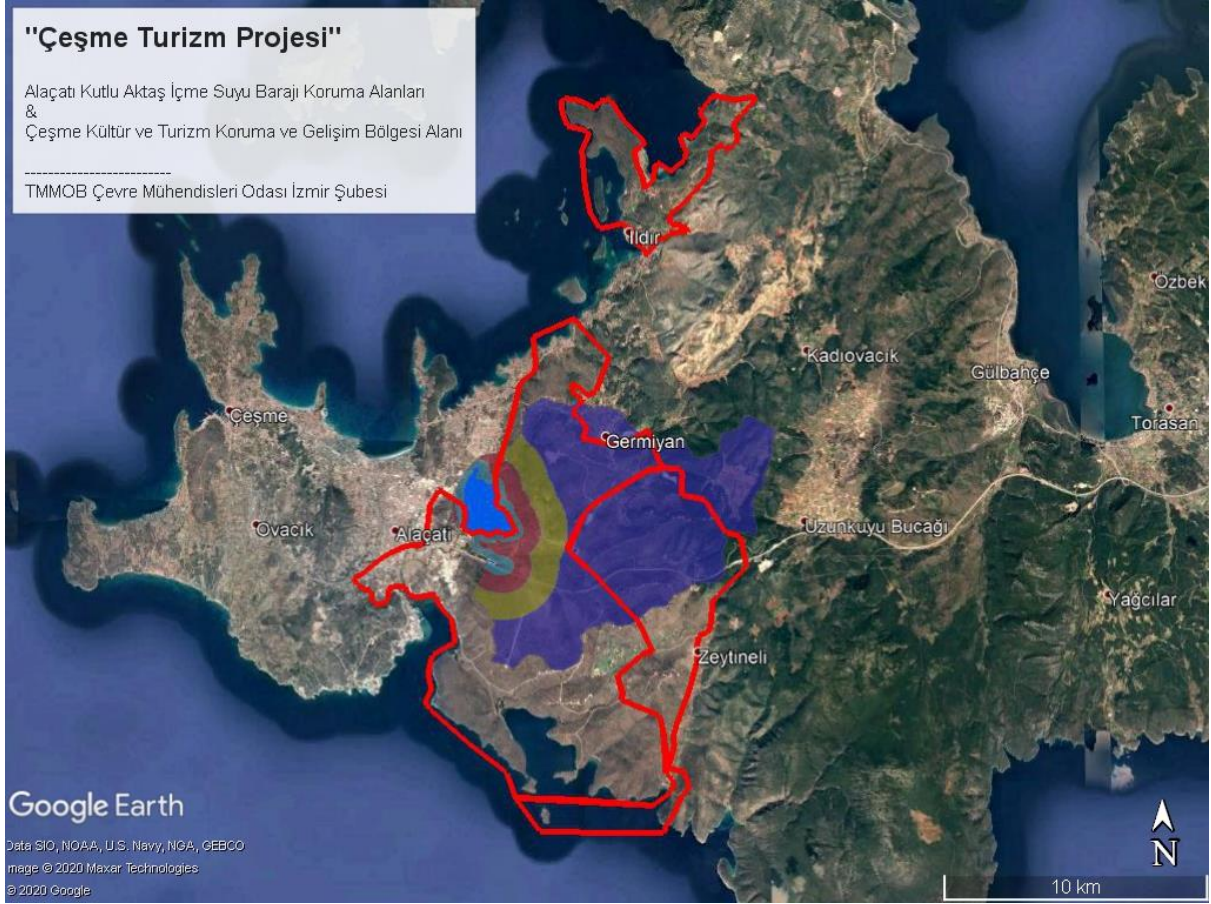
Bu etkiler değerlendirildiğinde, mevcut hali ile çevresel altyapı eksiklikleri olan bölgede çevresel yük artışının getireceği sorunlara yönelik değerlendirme yapılmadan planlama çalışması yapılması ekolojik ve doğal yapı için geri dönüşü olmayan olumsuzluklar yaratacaktır.

Ildır Yeraltı Suyu Kaynakları'na yönelik “Yeraltı sularının Kirlenmeye ve Bozulmaya Karşı Korunmasına Yönetmelik” ve “İçme Suyu Kaynaklarının Korunmasına Yönelik Tebliğ” çerçevesindeki hükümler belirlenmeden, bu bölgeleri turizm amaçlı projelere açmak son derece büyük bir riskleri beraberinde getirecektir. Yarımada'nın İki büyük su kaynağı miktar ve kalite açısından ciddi olarak etkilenecek olup, bu su kaynakları ve havzalarına ilişkin yönetim ve koruma planlamasının yapılması ve uygulanması çerçevesinde Merkezi İdareler ve İZSU'ya önemli görevler düşmektedir.

İzmir Çeşme Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi (ÇKTKGB) alanı, Alaçatı Kutlu Aktaş Barajı koruma alanlarının neredeyse tamamını içerisine almaktadır. Söz konusu koruma alanları ile ÇKTKGB alanı Şekil 16'da gösterilmektedir.

28 Ekim 2017 tarih ve 30224 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiş olan “İçme-Kullanma Suyu Havzalarının Korunmasına Dair Yönetmelik”te içme-kullanma suyu temin edilen veya edilmesi planlanan bütün yerüstü ve yeraltı suyu kaynaklarının kalitesinin ve miktarının korunmasına ve iyileştirilmesine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

Projede öngörülen tesislerin söz konusu koruma alanları içerisinde yapılması, Yarımada'nın en önemli içme suyu kaynağını tehlikeye atacağı gibi, yürürlükteki mevzuata göre yasal olarak da mümkün değildir.

Şekil 16. Alaçatı Kutlu Aktaş Barajı, mutlak, kısa, orta ve uzun mesafeli koruma alanları ile ÇKTKGB alanı (Kaynak: ÇMO, 2020)

İçme-Kullanma Suyu Havzalarının Korunmasına Dair Yönetmelik kapsamında, içme-kullanma suyu temin edilen yerüstü kaynaklarının koruma alanlarına ilişkin hükümler aşağıda belirtilmiş ve doğrudan ilgili bölümler koyu renkle vurgulanmıştır.

Tabii göl, baraj gölü ve göletler için genel koruma esasları

MADDE 8 – (1) İçme-kullanma suyu temin edilen veya edilmesi planlanan tabii göl, baraj gölü ve göletlere atılrsa dahi atıksuların doğrudan deşarjına izin verilmez.

(2) İçme-kullanma suyu temin edilen veya edilmesi planlanan tabii göl, baraj gölü ve göletlere doğrudan veya dolaylı olarak her türlü atık ve artıkların atılması yasaktır.

(3) İçme-kullanma suyu alma yapısına 300 metreden daha uzak olan yerlerde, sportif amaçlı olta balıkçılığına izin verilebilir.

(4) İçme-kullanma suyu temin edilen veya edilmesi planlanan tabii göl, baraj gölü ve göletlerde yelkenli, kürekli veya akümülatör ile çalışan vasıtalara ve sallara izin verilebilir. Akaryakıt ile çalışan kayık, motor ve benzeri araçların ise kullanılmasına izin verilmez. Ancak, yöre halkının, güvenlik, toplu taşıma, su ürünleri istihsalı gibi gerekli ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, akaryakıt ile çalışacak su araçlarının kullanılmasına, içme-kullanma suyu alma yapısına 300 metreden daha yakın olmamak şartıyla izin verilebilir. Su ürünleri istihsaline ilişkin izinler (Değişik ibare:RG-10/3/2020-31064) Bakanlık tarafından, güvenlik ve toplu taşıma gibi amaçlarla verilecek izinler ise Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ile içme-kullanma suyu temin etmeleri halinde ilgili büyükşehir belediyeleri tarafından verilebilir. Verilecek izinler kapsamında kullanılacak araçlarda oluşabilecek her türlü atıksu ve sintine suyunun arıtıldıktan sonra bile içme-kullanma suyu temin edilen veya edilmesi planlanan tabii göl, baraj gölü ve göletlere boşaltılması yasaktır.

(5) (Değişik:RG-10/3/2020-31064) İçme-kullanma suyu temin edilen veya edilmesi planlanan tabii göl, baraj gölü ve göletlerde su ürünleri yetiştiriciliği tesislerine izin verilmez. Ancak, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne ekonomik bölge oluşturulan tabii göl, baraj gölü ve göletlerde, su ürünleri avcılığına ve maksimum su seviyesindeki göl alanı 75.000 hektardan büyük baraj göllerinde asgari su kotundaki göl alanının binde birine kadar alanda su ürünleri yetiştiriciliğine uygulama esasları çerçevesinde Bakanlıkça izin verilebilir. İçme-kullanma suyu alma yapısına 1000 metreden daha yakın olan alanlarda ve bu yapıların bulunduğu koylarda su ürünleri yetiştiriciliği yapılamaz.

(6) İçme-kullanma suyu temin edilen baraj göllerinin havzalarında oluşturulacak koruma alanları, memba yönündeki ilk baraj gölünün su toplama havzasında son bulur.

(7) (Ek:RG-10/3/2020-31064) İçme-kullanma suyu temin edilen veya edilmesi planlanan tabii göl, baraj gölü ve göletlerin üzerinde yeni yol, köprü, viyadük ve benzeri yapılara izin verilmez.

Mutlak koruma alanı

MADDE 9– (1) Mutlak koruma alanı, içme-kullanma suyu temin edilen veya edilmesi planlanan tabii göl, baraj gölü ve göletlerin, maksimum su seviyesinden itibaren yatayda 300 metre genişliğindeki kara alanıdır. Söz konusu alanın sınırının içme-kullanma suyu havzası sınırını aşması hâlinde, mutlak koruma alanı, havza sınırında son bulur.

(2) İçme-kullanma suyu temin edilmesi amacıyla yapılması planlanan baraj gölü ve göletler ile su alınması planlanan tabii göllerin çevresinde, maksimum su seviyesinden itibaren içme-kullanma suyu alma yapısını merkez alan, yarıçapı 300 metre genişliğindeki alanın kara kısmındaki bölümü, içme-kullanma suyunu kullanan idare tarafından kamulaştırılır. İçme-kullanma suyunu kullanan idarece gerekli görülmesi durumunda yarıçapı 300 metre genişliğindeki alana ilave olarak mutlak koruma alanının bir kısmı veya tamamı kamulaştırılabilir.

(3) İçme-kullanma suyu projesine ve mevcut yapıların kanalizasyon sistemlerine ait mecburi teknik tesisler haricinde hiçbir yeni yapı yapılamaz.

(4) Hazine arazileri satılamaz. Hazine arazilerinde hiçbir yapı yapılamaz ve faaliyete izin verilemez. Bu araziler suyu kullanan idarelere tahsis edilir ve bu idareler tarafından ağaçlandırılır.

(5) Mevcut yapılar aynen korunur. Ancak, insan sağlığı ve çevrede telafisi mümkün olmayan neticelere yol açabilecek faaliyetlerin gerçekleştirildiği tesisler, tehlikeli atık bertaraf tesisi, tehlikeli madde deposu ve benzeri mevcut yapılar kaldırılır. Yapı inşaat alanında değişiklik yapmamak ve kullanım amacını değiştirmemek şartıyla gerekli bakım ve onarım yapılabilir. Mevcut yapılardan, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından lisanslandırılan kurum ve kuruluşlarca riskli yapı olduğu tespit edilenler, inşaat alanında değişiklik yapmamak, kullanım amacını değiştirmemek ve üzerinde bulunduğu taşınmazları ifraz işlemine tabi tutmamak şartıyla yıkılarak yeniden inşa edilebilir. Parsel tevhidini ile yapı yoğunluğu, inşaat alanı ve emsal değeri arttırılamaz.

(6) Bu alanda belediye sınırı ve belediye mücavir alan sınırları içinde, bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarih itibariyle yürürlükteki imar planları geçerlidir, imar planlarının gelişme alanlarındaki yapılaşmamış kısımların iptaline yönelik revizyon yapılır. İçme-kullanma suyu havzası koruma planı hazırlanıncaya kadar bu planlar kapsamında yoğunluk artırıcı veya kirlilik artırıcı kullanım değişikliğine yönelik imar değişikliği yapılamaz. 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun çerçevesinde köy statüsünde iken belediye sınırları içine alınarak mahalle statüsüne geçen kırsal yerleşim alanlarında yeni yapı yapılamaz, meskûn doku korunur.

(7) Bu alanda köy gelişme alanı belirlenemez.

(8) Bu alanda, mevcut yapılardan kaynaklanan atıksular, kanalizasyon sistemi aracılığıyla öncelikli olarak havza dışına, teknik ve ekonomik açıdan uygulanabilir olmaması durumunda orta ve uzun mesafeli koruma alanlarındaki uygun arıtma ile sonlanan atıksu altyapı tesisine verilir. Ancak, söz konusu yapılar; atıksuların kanalizasyon şebekesiyle toplanmasına imkân verecek yoğunlukta değil ise, 19/3/1971 tarihli ve 13783 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Lağım Mecrası İnşası Mümkün Olmayan Yerlerde Yapılacak Çukurlara Ait Yönetmelik hükümlerine göre yapılacak sızdırmaz foseptiklerde toplanarak orta mesafeli koruma alanındaki, uzun mesafeli koruma alanındaki veya havza dışındaki arıtma ile sonlanan atıksu altyapı tesisine verilir. Eğer bunlar mümkün değilse, içme-kullanma suyu havzası koruma planı hazırlanıncaya kadar, atıksuların içme-kullanma suyu kaynağının su kalitesini olumsuz yönde etkilemeyecek seviyede ileri arıtmadan geçirilerek deşarjına, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından izin verilebilir.⁽²⁾

(9) Bu alanda atık ve artıkların boşaltılmasına, depolanmasına ve atık bertaraf tesislerine izin verilmez.

(10) İçme suyu projesine ve mevcut yapıların kanalizasyon sistemlerine ait mecburi teknik tesisler ile 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamına giren uygulamalar haricinde hafriyat ve döküm yapılamaz. Bu alanlarda bulunan terk edilmiş maden ocaklarının doğal yapısının ikame edilmesi ve dolun sonrası ağaçlandırılması amacıyla inşaat ve yıkıntı atıkları ile karıştırılmamış hafriyat toprağı dökümüne izin verilebilir.

(11) Bu alan içinde, sportif amaçlı olta balıkçılığı ve piknik yapma ihtiyaçları için cepler teşkil edilebilir. Bu cepler içme-kullanma suyu alma yapısına 500 metreden daha yakın olamaz. 5/3/2013 tarihli ve 28578 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Mesire Yerleri Yönetmeliğı çerçevesinde belirlenmiş mesire yerlerine hiçbir yapı yapılmamak ve içme-kullanma suyu alma yapısına 500 metreden, kıyıya maksimum su seviyesinden itibaren 50 metreden daha fazla yaklaşmamak şartıyla izin verilebilir. Bu alanda oluşan insani ihtiyaçlar kısa mesafeli koruma alanındaki günübirlik tesislerden temin edilir.

(12) Mevcut ve yeni açılacak tarım alanlarında, (Değişik ibare:RG-10/3/2020-31064) **Bakanlığın denetiminde (Ek ibare:RG-10/3/2020-31064) mevcutta mutlak koruma alanında yaşayan yerleşik halkın zati ihtiyacını karşılamak amacı ile sadece organik tarım faaliyetlerine izin verilir. (Mülga cümle:RG-10/3/2020-31064) (...)**

(13) (Değişik ibare:RG-10/3/2020-31064) **Bakanlığın** kontrolünde mevcutta mutlak koruma alanında yaşayan yerleşik halkın zati ihtiyacını karşılamak amacı ile hayvancılık faaliyetlerine ve kontrollü olatmaya izin verilebilir. (Ek cümle:RG-10/3/2020-31064) Bu fıkra kapsamında izin verilen hayvancılık amaçlı yapılardan kaynaklanan hayvansal atıkların sızdırmazlığı sağlanmış depolarda biriktirilerek ilgili mevzuat çerçevesinde bertaraf edilmesi zorunludur.

(14) Arazi ve toprak yapısının uygun olduğu alanlarda ağaçlandırma faaliyetleri yapılabilir.

(15) Yeni akaryakıt istasyonlarına, gaz dolun istasyonlarına ve kimyasal madde depolarına, sıvı ve katı yakıt depolarına izin verilmez. Mevcut akaryakıt istasyonları ve gaz dolun istasyonları TSE’nin ilgili standartlarına uygun hale getirilinceye kadar kapatılır. Standartlara uygun hale getirilen istasyonlarda akaryakıt ve gaz satışı dışında dinlenme tesisi, oto yıkama, bakım, yağ değişimi ve benzeri faaliyetlere izin verilmez.

(16) Mevcut yol güzergâhlarında bakım ve onarım çalışmaları, su kalitesini ve miktarını olumsuz etkilemeyecek şekilde yapılabilir. Mevcut karayolu altyapılarının korunması amacıyla ihtiyaç duyulan istinat duvarı, menfez gibi sanat yapıları yapılabilir. Kamu yararı gözetilerek ve ekonomik olarak başka alternatifin olmaması durumunda, yeni karayollarının yapımına karayollarından kaynaklanan kirliliğın içme-kullanma suyu kaynağına ulaşmasını engelleyecek gerekli tedbirlerin alınması şartıyla Bakanlık uygun

görüşü ile izin verilebilir. Dinlenme tesisi, servis istasyonu, akaryakıt istasyonu ve benzeri tesisler yapılamaz.

(17) Madencilik faaliyetlerine izin verilmez.

(18) (Ek:RG-10/3/2020-31064) Güneş enerji santrali, rüzgâr enerji santrali, hidroelektrik santrali, termik santral, gazlaştırma tesisi, biyogaz tesisi ve biyokütle tesisi kurulmasına izin verilmez.

Kısa mesafeli koruma alanı

MADDE 10– (1) Kısa mesafeli koruma alanı, içme-kullanma suyu temin edilen veya edilmesi planlanan tabii göl, baraj gölü ve göletlerin, mutlak koruma alanı sınırından itibaren yatayda 700 metre genişliğindeki kara alanıdır. Söz konusu alan sınırının, içme-kullanma suyu havzası sınırını aşması hâlinde, kısa mesafeli koruma alanı havza sınırında son bulur.

(2) Mevcut yapılar aynen korunur. Ancak, insan sağlığı ve çevrede telafisi mümkün olmayan neticelere yol açabilecek faaliyetlerin gerçekleştirildiği tesisler, tehlikeli atık bertaraf tesisi, tehlikeli madde deposu ve benzeri mevcut yapılar kaldırılır. Yapı inşaat alanında değişiklik yapmamak ve kullanım amacını değiştirmemek şartıyla gerekli bakım ve onarım yapılabilir. Mevcut yapılardan, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından lisanslandırılan kurum ve kuruluşlarca riskli yapı olduğu tespit edilenler, inşaat alanında değişiklik yapmamak, kullanım amacını değiştirmemek ve üzerinde bulunduğu taşınmazları ifraz işlemine tabi tutmamak şartıyla yıkılarak yeniden inşa edilebilir. Parsel tevhidini ile yapı yoğunluğu, inşaat alanı ve emsal değeri arttırılamaz.

(3) Köy yerleşik alanı ve civarı sınırları içerisinde ve köy gelişme ihtiyacına yönelik köy nüfusuna kayıtlı ve köyde sürekli ikamet edenler için barınma ihtiyacını karşılamak amacı ile yapılacak yapılar, köyün genel ihtiyaçlarına yönelik yapılacak köy konağı, ibadethane, okul, spor alanı, harman yeri, pazar yeri, sağlık ocağı, sağlık evi, PTT, karakol, bakkal gibi yapılara ve ifraz uygulamalarına; imar planı veya köy yerleşme planı yapılmış ise bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla yürürlükteki plan hükümlerine göre; imar planı veya köy yerleşme planı yapılmamış ise Plansız Alanlar İmar Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde izin verilebilir.

(4) Bu alanda belediye sınırı ve belediye mücavir alan sınırları içinde, bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla yürürlükteki imar planları geçerlidir, imar planlarının gelişme alanındaki yapılaşmamış kısımların iptaline yönelik revizyon yapılır. İçme-kullanma suyu havzası koruma planı hazırlanıncaya kadar bu planlar kapsamında yoğunluk arttırıcı veya kirlilik arttırıcı kullanım değişikliğine yönelik imar değişikliği yapılamaz. Ancak 6360 sayılı Kanun çerçevesinde köy statüsünde iken belediye sınırları içine alınarak mahalle statüsüne geçen kırsal yerleşim alanlarının mahalle olarak bağlandığı tarihteki nüfusları ve bu nüfusların doğal artışı için ihtiyaç duyulan yapılaşmaya izin verilebilir.⁽¹⁾

(5) (Değişik:RG-10/3/2020-31064) İskân dışı alanlarda herhangi bir yapılaşmaya izin verilmez. Ancak, bu alanların 3/7/2005 tarihli ve 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu kapsamında kalması halinde bu alanlarda sadece toprak koruma ve sulamaya yönelik altyapı tesislerine izin verilir. Tarım arazileri için yapılacak ifraz uygulamalarında 5403 sayılı Kanun hükümleri esas alınır.

(6) Yeni sanayi tesisi kurulmasına izin verilmez.

(7) (Değişik:RG-10/3/2020-31064) Günübirlik turizm tesisleri dışında yeni turizm tesislerine izin verilmez. Günübirlik turizm tesislerine ise kapalı kısımlarının toplam alanı 100 metrekareyi geçmemek şartıyla sadece Mesire Yerleri Yönetmeliği çerçevesinde belirlenmiş mesire yerlerinde ve bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla yürürlükteki imar planlarında yer alan rekreasyon alanlarında izin verilebilir. Yürürlükteki mesire yeri gelişim ve yönetim planları ile imar planları, bu

fıkra da günübirlik tesisler için belirlenen yapılaşma şartlarına uygun olarak revize edilir.

(8) Bu alanda, mevcut yerleşim ve sanayi tesisleri ile bu madde kapsamında izin verilen yeni yapılardan⁽²⁾ kaynaklanan atıksular, kanalizasyon sistemi aracılığıyla öncelikli olarak havza dışına, teknik ve ekonomik olarak mümkün olmaması durumunda orta ve uzun mesafeli koruma alanlarındaki uygun arıtma ile sonlanan atıksu altyapı tesisine verilir. Ancak, söz konusu yapılar; atıksuların kanalizasyon şebekesiyle toplanmasına imkân verecek yoğunlukta değil ise, Lağım Mecrası İnşası Mümkün Olmayan Yerlerde Yapılacak Çukurlara Ait Yönetmelik hükümlerine göre yapılacak sızdırmaz foseptiklerde toplanarak orta mesafeli koruma alanındaki, uzun mesafeli koruma alanındaki veya havza dışındaki arıtma ile sonlanan atıksu altyapı tesisine verilir. Şayet, bunlar mümkün değilse içme-kullanma suyu havzası koruma planı hazırlanıncaya kadar mevcut olan yerleşim ve sanayi tesisleri ile bu madde kapsamında izin verilen yeni yapılardan kaynaklanan atıksuların içme-kullanma suyu kaynağının su kalitesini olumsuz yönde etkilemeyecek seviyede ileri arıtmadan geçirilerek deşarjına, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından izin verilebilir. ⁽²⁾

(9) Bu alanda atık ve artıkların boşaltılmasına, depolanmasına ve atık bertaraf tesislerine izin verilmez.

(10) İçme suyu projesine ve mevcut yapıların kanalizasyon sistemlerine ait mecburi teknik tesisler, 2863 sayılı Kanun kapsamına giren uygulamalar ile bu madde kapsamında izin verilen yeni yapıların inşası⁽²⁾ haricinde hafriyat ve döküm yapılamaz. Bu alanlarda bulunan terk edilmiş maden ocaklarının doğal yapısının ikame edilmesi ve dolun sonrası ağaçlandırılması amacıyla inşaat ve yıkıntı atıkları ile karıştırılmamış hafriyat toprağı dökümüne izin verilebilir.

(11) **Mevcut ve yeni açılacak tarım alanlarında, (Değişik ibare:RG-10/3/2020-31064) Bakanlığın denetiminde sadece organik tarım faaliyetlerine izin verilir.** (Değişik ibare:RG-10/3/2020-31064) Bakanlık tarafından yetki verilmiş kontrol ve sertifikasyon kuruluşunun görüşleri doğrultusunda organik tarım yapılamayacağı teknik olarak raporlandığı durumlarda, (Değişik ibare:RG-10/3/2020-31064) İyi Tarım Uygulamalarına geçilmesi şartıyla tarımsal faaliyetlere izin verilebilir. ⁽¹⁾

(12) **(Değişik ibare:RG-10/3/2020-31064) Bakanlığın** kontrolünde yerleşik halkın zati ihtiyacını karşılamak amacı ile hayvancılık faaliyetlerine ve kontrollü otlatmaya izin verilebilir. **(Ek cümle:RG-10/3/2020-31064)** Bu fıkra kapsamında izin verilen hayvancılık amaçlı yapılardan kaynaklanan hayvansal atıkların sızdırmazlığı sağlanmış depolarda biriktirilerek ilgili mevzuat çerçevesinde bertaraf edilmesi zorunludur.

(13) Yeni akaryakıt istasyonlarına, gaz dolun istasyonlarına ve kimyasal madde depolarına, sıvı ve katı yakıt depolarına izin verilmez. Mevcut akaryakıt istasyonları ve gaz dolun istasyonları TSE'nin ilgili standartlarına uygun hale getirilinceye kadar kapatılır. Standartlara uygun hale getirilen istasyonlarda akaryakıt ve gaz satışı dışında dinlenme tesisi, oto yıkama, bakım, yağ değişimi ve benzeri faaliyetlere izin verilmez.

(14) Mevcut yol güzergâhlarında bakım ve onarım çalışmaları, su kalitesini ve miktarını olumsuz etkilemeyecek şekilde yapılabilir. Mevcut karayolu altyapılarının korunması amacıyla ihtiyaç duyulan istinat duvarı, menfez gibi sanat yapıları yapılabilir. Kamu yararı gözetilerek ve ekonomik olarak başka bir alternatifin olmaması durumunda, yeni karayollarının yapımına ve söz konusu karayolunun erişme kontrollü karayolu olması halinde, bu yol üzerinde yer alan ve ayrılmaz parçası niteliğı taşıyan erişme kontrollü karayolu hizmet tesislerinin yapımı, bakımı ve işletimine veya işlettilmesine; karayollarından kaynaklanan kirliliğın içme-kullanma suyu kaynağına ulaşmasını engelleyecek gerekli tedbirlerin alınması şartıyla Bakanlık uygun görüşü ile izin verilebilir. Dinlenme tesisi, servis istasyonu, akaryakıt istasyonu ve benzeri tesisler yapılamaz.

(15) Madencilik faaliyetlerine izin verilmez.

(16) **(Ek:RG-10/3/2020-31064)** Güneş enerji santrali, rüzgâr enerji santrali, hidroelektrik santrali, termik santral, gazlaştırma tesisi, biyogaz tesisi ve biyokütle tesisi kurulmasına izin verilmez.

Orta mesafeli koruma alanı

MADDE 11 – (1) Orta mesafeli koruma alanı, içme-kullanma suyu temin edilen veya edilmesi planlanan tabii göl, baraj gölü ve göletlerin, kısa mesafeli koruma alanı sınırından itibaren yatayda 1000 metre genişliğindeki kara alanıdır. Söz konusu alan sınırının, içme-kullanma suyu havzası sınırını aşması hâlinde, orta mesafeli koruma alanı havza sınırında son bulur.

(2) Mevcut yapılar aynen korunur. Ancak, insan sağlığı ve çevrede telafisi mümkün olmayan neticelere yol açabilecek faaliyetlerin gerçekleştirildiği tesisler, tehlikeli atık bertaraf tesisi, tehlikeli madde deposu ve benzeri mevcut yapılar kaldırılır. Yapı inşaat alanında değişiklik yapmamak ve kullanım amacını değiştirmemek şartıyla gerekli bakım ve onarım yapılabilir.

(3) Köy yerleşik alanı ve civarı sınırları içerisinde ve köy gelişme ihtiyacına yönelik köy nüfusuna kayıtlı ve köyde sürekli ikamet edenler için barınma ihtiyacını karşılamak amacı ile yapılacak yapılar, köyün genel ihtiyaçlarına yönelik yapılacak köy konağı, ibadethane, okul, spor alanı, harman yeri, pazar yeri, sağlık ocağı, sağlık evi, PTT, karakol, bakkal gibi yapılara ve ifraz uygulamalarına; imar planı veya köy yerleşme planı yapılmış ise bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla yürürlükteki plan hükümlerine göre; imar planı veya köy yerleşme planı yapılmamış ise Plansız Alanlar İmar Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde izin verilebilir.

(4) **Bu alanda belediye sınırı ve belediye mücavir alan sınırları içinde, bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla yürürlükteki imar planları aynen geçerlidir. İçme-kullanma suyu havzası koruma planı hazırlanıncaya kadar bu planlar kapsamında yoğunluk artırıcı veya kirlilik artırıcı kullanım değişikliğine yönelik imar değişikliği yapılamaz. Ancak 6360 sayılı Kanun çerçevesinde köy statüsünde iken belediye sınırları içine alınarak mahalle statüsüne geçen kırsal yerleşim alanlarının mahalle olarak bağlandığı tarihteki nüfusları ve bu nüfusların doğal artışı için ihtiyaç duyulan yapılaşmaya izin verilebilir.**

(5) **(Değişik:RG-10/3/2020-31064)** İskân dışı alanlarda tarımsal amaçlı yapılar dışında herhangi bir yapıya izin verilmez. Bu alanda yapılacak tarımsal amaçlı yapılara ise Plansız Alanlar İmar Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde izin verilebilir. Bu alandaki tarım arazileri için yapılacak ifraz uygulamalarında 5403 sayılı Kanun hükümleri esas alınır.

(6) Yeni sanayi tesisi kurulmasına izin verilmez.

(7) **(Değişik:RG-10/3/2020-31064)** Günübirlük turizm tesisleri dışında yeni turizm tesislerine izin verilmez. Günübirlük turizm tesislerine ise kapalı kısımlarının toplam alanı 100 metrekareyi geçmemek şartıyla sadece Mesire Yerleri Yönetmeliği çerçevesinde belirlenmiş mesire yerlerinde ve bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla yürürlükteki imar planlarında yer alan rekreasyon alanlarında izin verilebilir. Yürürlükteki mesire yeri gelişim ve yönetim planları ile imar planları, bu fıkrada günübirlük tesisler için belirlenen yapılaşma şartlarına uygun olarak revize edilir.

(8) Kentsel atıksular öncelikle havza dışına veya uzun mesafeli koruma alanındaki arıtma ile sonlanan atıksu altyapı tesisine verilir. Ancak kentsel atıksuların tarımsal sulama suyu amaçlı yeniden kullanılmasına ilgili mevzuattaki standartlara uygun arıtılması şartı ile (Mülga ibare:RG-10/3/2020-31064) (...) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün görüşü alınarak Bakanlıkça izin verilir. Kentsel atıksuların, teknik ve ekonomik olarak havza dışına çıkarılmasının veya yeniden kullanımının mümkün olmadığı hallerde, içme-

kullanma suyu kaynağının su kalitesini olumsuz yönde etkilemeyecek seviyede artırılarak deşarjına Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından izin verilebilir.

(9) Bu alanda atık ve artıkların boşaltılmasına, depolanmasına ve atık bertaraf tesislerine izin verilmez. Bu alanlarda bulunan terk edilmiş maden ocaklarının doğal yapısının ikame edilmesi ve dolum sonrası ağaçlandırılması amacıyla inşaat ve yıkıntı atıkları ile karıştırılmamış hafriyat toprağı dökümüne izin verilebilir.

(10) Tarım alanlarında, (Değişik ibare:RG-10/3/2020-31064) Bakanlığın kontrolünde organik tarım faaliyetlerine veya iyi tarım uygulamalarına geçilmesi teşvik edilir.

(11) (Değişik ibare:RG-10/3/2020-31064) Bakanlığın kontrolünde (Ek ibare:RG-10/3/2020-31064) ente gre nitelikte olmayan hayvancılık faaliyetlerine ve otlatmaya izin verilir. (Ek cümle:RG-10/3/2020-31064) Bu fıkra kapsamında izin verilen hayvancılık amaçlı yapılardan kaynaklanan hayvansal atıkların sızdırmazlığı sağlanmış depolarda biriktirilerek ilgili mevzuat çerçevesinde bertaraf edilmesi zorunludur. (2)

(12) Yeni akaryakıt istasyonlarına, gaz dolum istasyonlarına ve kimyasal madde depolarına, sıvı ve katı yakıt depolarına izin verilmez. Mevcut akaryakıt istasyonları ve gaz dolum istasyonları TSE'nin ilgili standartlarına uygun hale getirilinceye kadar kapatılır. Standartlara uygun hale getirilen istasyonlarda akaryakıt ve gaz satışı dışında dinlenme tesisi, oto yıkama, bakım, yağ değışimi ve benzeri faaliyetlere izin verilmez.

(13) Mevcut yol güzergâhlarında bakım ve onarım ile genişletme çalışmaları, su kalitesini ve miktarını olumsuz etkilemeyecek şekilde yapılabilir. Mevcut karayolu altyapılarının korunması amacıyla ihtiyaç duyulan istinat duvarı, menfez gibi sanat yapıları yapılabilir. Bu alandan geçecek olan ulaşım altyapısının sadece ulaşım ile ilgili işlevlerine ve söz konusu ulaşım altyapısının erişme kontrollü karayolu olması halinde, bu yol üzerinde yer alan ve ayrılmaz parçası niteliğı taşıyan erişme kontrollü karayolu hizmet tesislerinin yapımı, bakımı ve işletimine/işlettirilmesine karayollarından kaynaklanan kirliliğın içme-kullanma suyu kaynağına ulaşmasını engelleyecek gerekli tedbirlerin alınması şartıyla izin verilebilir. Dinlenme tesisi, akaryakıt istasyonu ve benzeri tesisler yapılamaz.

(14) 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanunu çerçevesinde madencilik faaliyetlerine izin verilir.

(15) (Değişik:RG-10/3/2020-31064) Termik santral, gazlaştırma tesisi, biyogaz tesisi ve biyokütle tesisi kurulmasına izin verilmez, gerekli çevresel altyapı önlemlerinin alınması şartıyla güneş enerji santrali, rüzgâr enerji santrali ve hidroelektrik santrali kurulmasına izin verilebilir.

Uzun mesafeli koruma alanı

MADDE 12 – (1) Uzun mesafeli koruma alanı, içme-kullanma suyu temin edilen veya edilmesi planlanan tabii göl, baraj gölü ve göletlerin mutlak, kısa ve orta mesafeli koruma alanlarının dışında kalan içme-kullanma suyu havzasının bütünüdür.

(2) Köy yerleşik alanı ve civarı sınırları içerisinde, köy gelişme ihtiyacına yönelik barınma ihtiyacını karşılamak amacıyla yapılacak yapılar ile köyün genel ihtiyaçlarına yönelik yapılacak sosyal ve ticari tesisler kapsamındaki köy konağı, ibadethane, okul, spor alanı, harman yeri, pazar yeri, sağlık ocağı, sağlık evi, PTT, karakol, ticarethane, mezarlık gibi yapılara ve ifraz uygulamalarına, imar planı veya köy yerleşim planı yapılmış ise bu Yönetmeliğın yürürlüğe girdiğı tarih itibarıyla yürürlükteki imar planı hükümlerine göre; imar planı veya köy yerleşim planı yapılmamış ise Plansız Alanlar İmar Yönetmeliğı hükümleri çerçevesinde izin verilir.

(3) İskân dışı alanlarda yapılacak yapılara ve ifraz uygulamalarına Plansız Alanlar İmar Yönetmeliğı hükümleri çerçevesinde izin verilir. Bu alandaki tarım arazileri için yapılacak ifraz uygulamalarında 5403 sayılı Kanun hükümleri esas alınır.

(4) **Bu alanda belediye sınırı ve belediye mücavir alan sınırları içinde, bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarih itibariyle yürürlükteki imar planları aynen geçerlidir. Mevcut imar planlarında; su kalitesi ve miktarını olumsuz yönde etkilememesi, gerekli çevresel altyapı ve kirlenme kontrolü tedbirlerinin yerine getirilmesi şartıyla ve Bakanlık ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığının görüşleri ile değişiklik yapılabilir.**

(5) Kentsel atıksular havza dışındaki arıtma ile sonlanan atıksu altyapı tesisine verilir. Ancak kentsel atıksuların tarımsal sulama suyu amaçlı yeniden kullanılmasına ilgili mevzuattaki standartlara uygun arıtılması şartı ile (Mülga ibare:RG-10/3/2020-31064) (...) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün görüşü alınarak Bakanlıkça izin verilir. Kentsel atıksuların, teknik ve ekonomik olarak havza dışına çıkarılmasının veya yeniden kullanımının mümkün olmadığı hallerde, içme-kullanma suyu kaynağının su kalitesini olumsuz yönde etkilemeyecek seviyede arıtılarak deşarjına Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından izin verilebilir.

(6) Maksimum su seviyesinden itibaren yatayda 2000 ile 5000 metre arasında kalan kısımlarda, tehlikeli atık ve madde üretmeyen ve depolamayan, endüstriyel atıksu oluşturmeyen sanayi tesislerine izin verilebilir. Maksimum su seviyesinden itibaren yatayda 5000 metreden sonra yeni sanayi tesislerine, yedinci fıkrada belirtilen şartların yerine getirilmesi durumunda izin verilebilir.

(7) Bu alandaki, mevcut ve yeni sanayi tesislerinden kaynaklanan atıksular, ilgili mevzuattaki standartlarda arıtılarak havza dışına çıkartılır. Endüstriyel atıksuların havza dışına çıkarılmasının mümkün olmadığı durumlarda, içme-kullanma suyu kaynağının su kalitesini olumsuz yönde etkilemeyecek seviyede arıtılarak deşarjına, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından izin verilebilir.

(8) Uzun mesafeli koruma alanının, maksimum su seviyesinden itibaren yatayda 5000 metreden daha uzakta olan kısımlarında, 26/3/2010 tarihli ve 27533 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik hükümlerine uygun olarak inşa edilmesi ve işletilmesi şartlarıyla düzenli katı atık depolama ve bertaraf alanlarına Çevre ve Şehircilik Bakanlığının uygun görüşü ile izin verilir. Oluşacak sızıntı sularını havza dışındaki arıtma ile sonlanan atıksu altyapı tesisine verilir. Ancak sızıntı sularının teknik ve ekonomik sebeplerle havza dışına çıkarılmasının mümkün olmadığı durumlarda, içme-kullanma suyu kaynağının su kalitesini olumsuz yönde etkilemeyecek seviyede ileri arıtmadan geçirilerek deşarjına, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından izin verilir.

(9) Tarım alanlarında, (Değişik ibare:RG-10/3/2020-31064) Bakanlığın kontrolünde organik tarım faaliyetlerine veya (Değişik ibare:RG-10/3/2020-31064) İyi Tarım Uygulamalarına geçilmesi teşvik edilir.

(10) (Değişik ibare:RG-10/3/2020-31064) Bakanlığın kontrolünde hayvancılık faaliyetlerine ve otlatmaya izin verilir. (Ek cümle:RG-10/3/2020-31064) Hayvancılık işletmelerinden kaynaklı hayvansal atık ve atıksuların ilgili mevzuatlar doğrultusunda bertaraf edilmesi zorunludur.

(11) Mevcut akaryakıt istasyonları ve gaz dolum istasyonları TSE'nin ilgili standartlarına uygun hale getirilinceye kadar kapatılır. Bu alanda TSE'nin ilgili standartlarına uygun olmak şartıyla yeni akaryakıt istasyonu kurulabilir.

(12) Mevcut yol güzergâhlarında bakım, onarım ve genişletme çalışmaları ile yeni karayolu yapımına su kalitesini ve miktarını olumsuz etkilemeyecek şekilde izin verilebilir. Karayolu altyapılarının korunması amacıyla ihtiyaç duyulan istinat duvarı, menfez gibi sanat yapıları yapılabilir.

(13) 3213 sayılı Kanun çerçevesinde madencilik faaliyetlerine izin verilir.

(14) (Değişik:RG-10/3/2020-31064) Gerekli çevresel altyapı önlemlerinin alınması şartıyla güneş enerji santrali, rüzgâr enerji santrali ve hidroelektrik santrali kurulmasına

izin verilebilir. Maksimum su seviyesinden itibaren yatayda 5000 metreden sonra termik santral, gazlaştırma tesisi, biyogaz tesisi ve biyokütle tesisi kurulmasına, bu tesislerden kaynaklanan atıksuların ilgili mevzuat standartlarında artıldıktan sonra havza dışına çıkarılması şartıyla izin verilebilir.

Bölgenin içme, kullanma, tarımsal sulama ihtiyacına yönelik su kullanımı verileri aşağıda özetlenmiştir.

İçme Suyu Durumu

Yarımada'nın önemli içme suyu su kaynakları Ildır Yeraltı Suyu Kaynakları ve Alaçatı Kutlu Aktaş Barajı'dır. Ildır Kaynakları'nın uzun yıllar ortalama su potansiyeli yıllık 14 milyon m³ (DSİ, 1998), Alaçatı Kutlu Aktaş Barajı'nın ortalama yıllık doğal akımı ise 4,80 milyon m³ (İZSU, 2017) olarak belirlenmiştir. Bu su kaynakları dışında çok sayıda yerleşim yerinin içme ve kullanma suları yeraltı sularından karşılanmaktadır.

Ildır Yeraltı Suyu Kaynakları uzun süredir deniz suyu etkisinde olup, İZSU tarafından kontrollü su çekimi yapılmakta ve suları genel olarak Alaçatı Kutlu Aktaş Barajı ile paçal yapılarak kullanılmaktadır. Kaynakların tuzlu olması nedeni ile denizden uzakta açılan kuyularla yılda 1 milyon m³ ile 3 milyon m³ arasında değişen miktarlar ile Çeşme ilçesine su sağlanmaktadır.

Yarımada bölgesinde İZSU Genel Müdürlüğü ve DSİ Genel Müdürlüğü tarafından planlanan ve mevcut kullanılan su kaynakları ile su ihtiyacının karşılanmasında, özellikle yaz döneminde artan nüfus ile birlikte sıkıntılar yaşanmaktadır. İklim koşulları ve kuraklığa bağlı olarak da su stresi artmaktadır. Bölgenin su yönetiminde kuraklığa bağlı sıkıntılar geçmiş yıllarda da yaşanmış olup, 2008 ve 2014 yıllarında yaşanan kuraklığa bağlı olarak Alaçatı Kutlu Aktaş Barajı'ndaki su miktarında önemli azalmalar olmuş, Ildır Kaynakları kuyularında bulunan tuzlanma sorunu da dikkate alınarak geçici çözümler üretilmek zorunda kalmıştır.

İZSU Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan İzmir İçme Suyu Master Planı ve Su Yönetim Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan Küçük Menderes Havzası Sektörel Su Tahsis Planı kapsamında Yarımada bölgesinin su planlamasına yönelik olarak içme suyu ihtiyaçları projeksiyonları yapılarak 2050 yılına kadar planlamalar yapılmıştır.

İZSU Genel Müdürlüğü tarafından yapılan çalışmada 2020 yılı su ihtiyacı Çeşme ilçesi için 5.52 hm³ Karaburun ilçesi için 1.21 hm³, 2050 yılı için ise Çeşme ilçesi için 9,54 hm³ Karaburun ilçesi için 1,84 hm³ olarak belirlenmiştir (İZSU, 2017).

Su Yönetimi Genel Müdürlüğü tarafından yapılan çalışmalarda ise her iki ilçenin su ihtiyacı 2020 yılında 7,3 hm³, 2050 yılında kayıp kaçak oranlarının azalacağı öngörüsü ile yine yaklaşık 7 hm³ olarak belirlenmiştir (SYGM, 2019).

Yarımada için belirlenen içme suyu ihtiyaçlarının, kısa ve orta vadede Karareis ve Salman yerüstü suyu depolamalarına ait isale hattı ve arıtma tesislerinin 2020-2021 yıllarında

devreye girmesiyle karşılanması planlanırken, hafif kuraklık koşullarında 2008 ve 2014 yıllarında olduğu gibi içme suyu ihtiyaçlarının sürdürülmesinde de ciddi sorunlarla karşı karşıya kalınacaktır.

İZSU tarafından hazırlanan İzmir İçme Suyu Master Planı'na göre; Yarımada'daki yerüstü ve yeraltı su kaynaklarının yetersizliği nedeniyle, (proje ile gelecek ek nüfus/kullanımlardan kaynaklanacak ilave ihtiyaç dikkate alınmadan dahi) Karareis ve Salman barajlarının devreye alındığı durumda bile Yarımada'nın su ihtiyacının karşılanabilmesi için 2025 yılında deniz suyu arıtımına başlanacağı ve yıllar içerisinde kademeli olarak arttırılacağı öngörülmektedir (İZSU, 2017).

Yerüstü suları içme suyu kaynakları

1- Kutlu Aktaş Barajı (içme suyu)-İşletme

Kutlu Aktaş Barajı yıllık ortalama doğal akımı 3,44 hm³tür. Kutlu Aktaş yıllık su potansiyeli 6,73 hm³, aktif hacmi 16,55 hm³ ve toplam hacmi 17,31 hm³tür. Baraj ile yıllık ortalama 3 hm³ içme suyu karşılanması planlanmış olmakla birlikte İZSU tarafından ortalama 4,5 milyon m³ su sağlanmaktadır.

2- Karareis Barajı (içme suyu)

Karareis Barajı yıllık su potansiyeli 5,70 hm³, aktif hacmi 8,73 hm³ ve toplam hacmi 9,85 hm³tür.

Barajdan yıllık 0,26 hm³ mansap suyu ve 2,03 hm³ içme suyu karşılanması planlanmıştır. Karareis Barajı yıllık ortalama doğal akımı 5,70 hm³tür.

3- Bozköy Göleti (içme suyu, sulama)-İşletme

Bozköy Göleti yıllık su potansiyeli 9,15 hm³, aktif hacmi 3,32 hm³ ve toplam hacmi 3,65 hm³tür. Gölet ile yıllık 1,98 hm³ içme suyu karşılanması planlanmıştır.

4- Mordoğan (Eğlenhoca) Göleti (içmesuyu, sulama)-İşletme

Eğlenhoca Göleti yıllık su potansiyeli 1,73 hm³, aktif hacmi 1,41 hm³ ve toplam hacmi 1,57 hm³tür. Gölet ile yıllık 0,71 hm³ sulama suyu ve 0,37 hm³ içme suyu karşılanması öngörülmüştür.

5- Salman Göleti (içme suyu, sulama)

Salman Barajı su potansiyeli 3,71 hm³, aktif hacmi 3,76 hm³ ve toplam hacmi 4,13 hm³tür. Buna göre baraj ile yıllık 0,57 hm³ sulama suyu ve 0,90 hm³ içme suyu karşılanması planlanmıştır. Salman Barajı yıllık ortalama doğal akımı 3,71 hm³tür.

DSİ Genel Müdürlüğü tarafından Karaburun Karareis Barajı'ndan 2,03 hm³/yıl, Salman Göleti'nden 0,90 hm³/yıl olmak üzere toplamda 2,93 milyon m³/yıl içme suyu temini amacıyla depolanacak suyun, “Karareis Barajı ve Salman Göleti Ortak Deposu, İletim Hattı ve İçmesuyu Arıtma Tesisi Projesi” ile Urla ilçesine bağlı Balıklıova ve Ildır mahalleleri ile Çeşme ilçe merkezine ve güzergah üzerinde bulunan diğer mahalle ve

Tarımsal Su Durumu

Çeşme ve Karaburun ilçelerinde yerüstü sularından (baraj ve göletlerden) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ve Mülga Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından sulamaya açılan 755 hektarlık bir tarım arazisi sulanmaktadır. Tarım arazileri genelde yeraltı suları ile sulanmaktadır. Yeraltı sularından sulama yapılan DSİ'ye kayıtlı 1.119 adet ve en az bir o kadar da kayıt dışı tarımsal üretim kuyuları ile yaklaşık 2.200 hektara yakın bir mutlak ve dikili tarım alanı sulandığı öngörülmektedir (JMO, 2020). Yeraltı sularından sulanan bu tarım alanlarına, çok büyük alanlar olduğu bilinen site alanları, otel alanları, bahçe, çim vb. bitkilerin yeraltı suyu sulamaları dahil edilmemiştir. Mevcut yerüstü ve yeraltı su potansiyeli, tarım alanları ve çok sayıda toplu yaşama alanı (site), müstakil ev ve bahçelerin peyzaj amaçlı su ihtiyacının karşılanmasına yetmemektedir. Çeşme-Karaburun bölgesi yerüstü sulamaları Tablo 4'te, yeraltı sulamaları Tablo 5'te, tarımsal sulama kaynakları Şekil 18'de, kıyı yeraltı suyu akiferlerine deniz suyu girişi/tuzlanma Şekil 19'da verilmiştir.

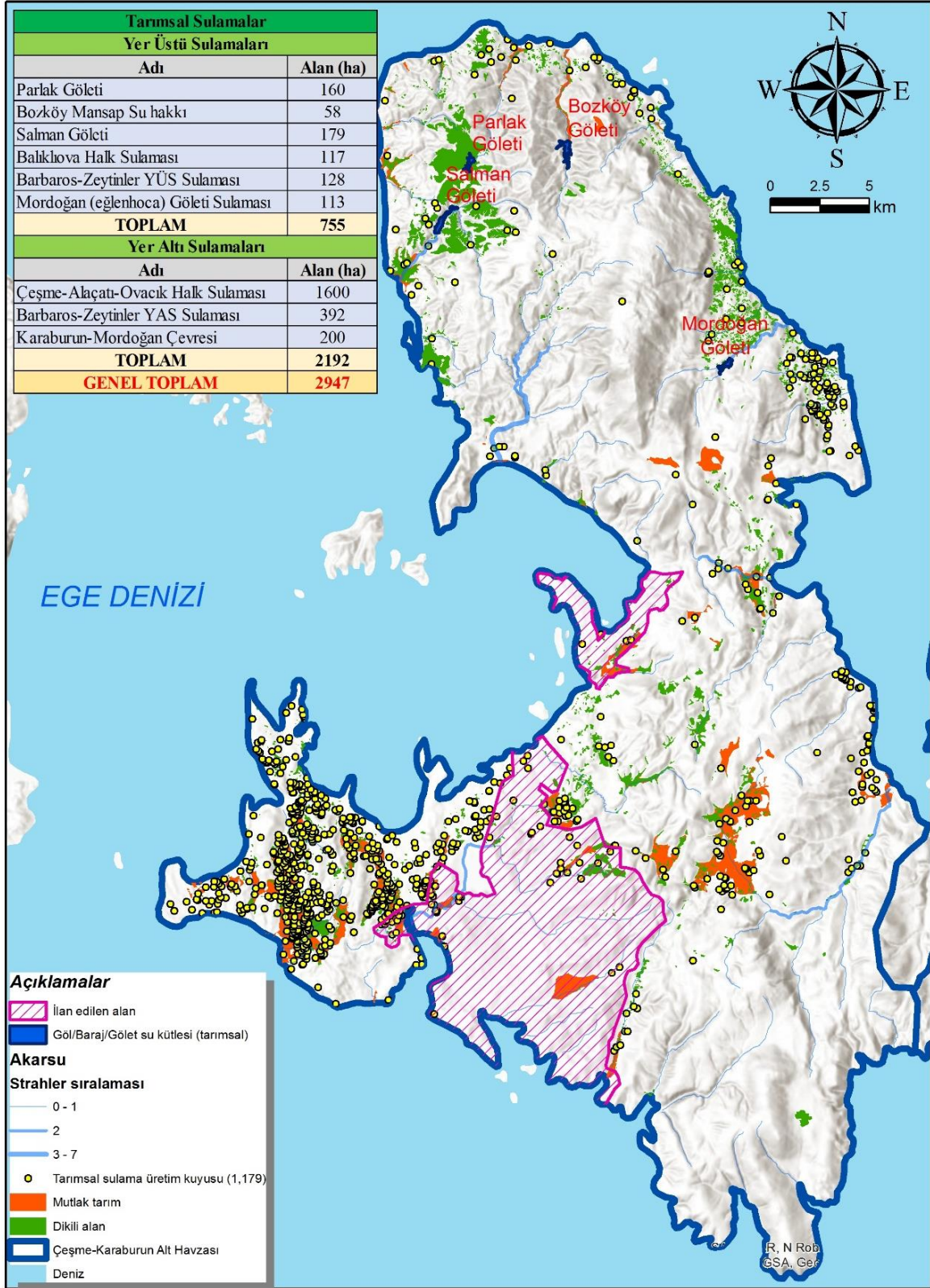
Tablo 4. Yerüstü suyu sulamaları (Kaynak: JMO, 2020)

Yerüstü Suyu Sulamaları	
Adı	Alan (ha)
Parlak Göleti	160
Bozköy Mansap Su hakkı	58
Salman Göleti	179
Balıklıova Halk Sulaması	117
Barbaros-Zeytinler Yerüstü Sulaması	128
Mordoğan Göleti Sulaması	113
TOPLAM	755

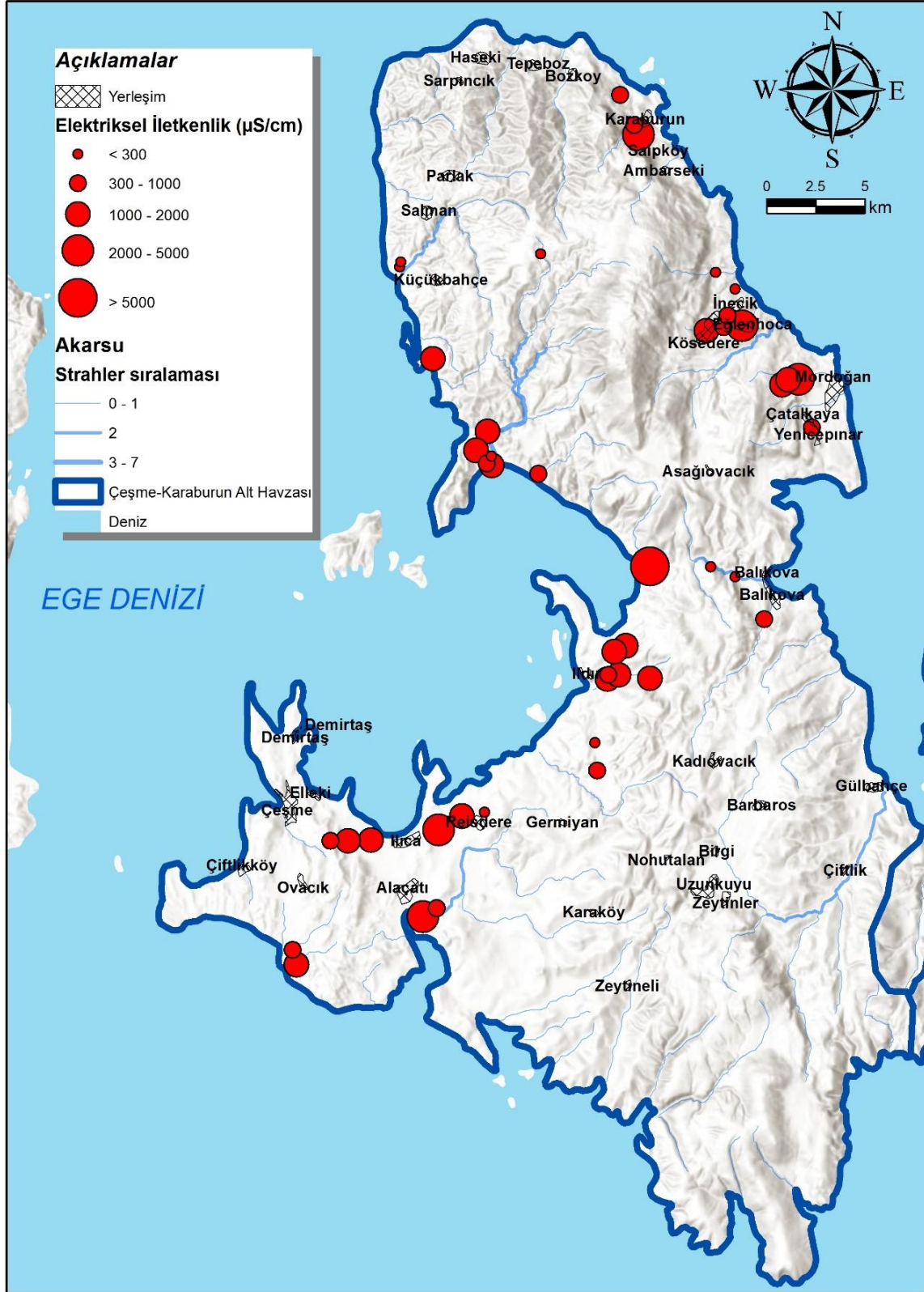
Tablo 5. Yeraltı suyu sulamaları (Kaynak: JMO, 2020)

Yeraltı Suyu Sulamaları	
Adı	Alan (ha)
Çeşme-Alaçatı-Ovacık Halk Sulaması	1600
Barbaros-Zeytinler YAS Sulaması	392
Karaburun-Mordoğan Çevresi halk sulaması	200
TOPLAM	2192

Tarım arazilerine ile toplu yaşam alanları ve müstakil bahçelerde yer alan ağaç, çim vb bitkisel su talebi yeraltı suyu bulunduran jeolojik akiferde de aşırı su çekimine neden olmakta, Çeşme-Karaburun Yarımadası'nın birçok bölgesinde deniz suyunun karaya ilerlemesine ve yeraltı sularının tuzlanmasına neden olmaktadır. Yarımada'nın yerüstü su potansiyeli tümüyle projelendirilerek planlanmış olup mevcut bilinen yeraltı su potansiyeli de bu su talebini karşılayamamaktadır.

Şekil 18. Çeşme-Karaburun Yarımadası tarımsal sulamalar (Kaynak: JMO, 2020)

Şekil 19. Çeşme-Karaburun Yarımadası - kıyı yeraltı suyu akiferlerine deniz suyu girişi/tuzlanma (Kaynak: JMO, 2020)

Yarımada su potansiyeli ve tahsis planlamalarında önemli eksiklikler ve yanlışlıklar bulunmaktadır.

Çeşme ve Karaburun yarımadasına yönelik son yıllarda yapılan su planlama çalışmalarında önemli eksiklikler bulunmaktadır. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yapılan Havza Master çalışmaları esas alınarak Su Yönetim Genel Müdürlüğü tarafından havza yönetim ve su tahsis planlama çalışmaları yapılmış ve 2019 yılında tamamlanmıştır. Bu çalışmalarda Yarımadanın yeraltı ve yer üstü potansiyellerinin kullanım durumu dikkate alınmadan sektörel su tahsis planları yapılmıştır. Bu çalışmalarda belirlenen yeraltı suyu potansiyelinin kullanım miktarı teknik olarak mümkün olmayıp, yanlış planlama yapılmıştır.

Bu planlamalarda; DSİ Küçük Menderes Havzası Master Raporunda Çeşme Karaburun yarımadası alt havzasından yıllık güvenli yeraltı suyu çekim miktarı yaklaşık 79 hm³ (DSİ, 2017), Su Yönetimi Genel Müdürlüğünce yapılan Küçük Menderes Nehir Havzası Yönetim Planı ve Sektörel Su Tahsis Planı'nda ise 90 hm³ (SYGM, 2019) olarak belirlenmiş ve bu rakamlar esas alınarak su tüketimlerinin geleceğe yönelik projeksiyonları yapılmıştır. Bu çalışmalarda Yarımada'da 50- 60 milyon m³'lük bir fazla suyun olduğu ve bu miktarın yarımada'nın su ihtiyacını fazlasıyla karşıladığı gibi komşu havzalara su transferi yapacak bir durumda olduğuna dair değerlendirme yapılmıştır. Bu değerlendirme doğru olmayıp söz konusu raporlardaki su potansiyeli ve projeksiyonlar, su kullanımı açısından DSİ'nin yaklaşık 50 yıla yakın bir süredir etüde dayalı arazi çalışmalarının sonuçları ile bağdaşmamaktadır.

Şöyle ki; DSİ 2. Bölge Müdürlüğünce yapılan etüde dayalı çalışmalarda, teknik olarak Çeşme-Karaburun Yarımadası'nda yeraltı suyunun potansiyel kullanımı Karaburun çevresinde 4,5 hm³, Çeşme çevresinde ise 16,9 hm³ olarak belirlenmiştir (JMO, 2020). Bu çalışmalarda; Yarımada'da önemli bir jeolojik akifer özelliği sunan karbonatlı kayalar üzerine düşen yağışın süzülme yolu ile yeraltına girmekle birlikte, bu suların önemli bir kısmının teknik olarak alınamayacağı, deniz içi kaynaklarla denize boşaldıkları belirlenmiştir.

Sonuç olarak yukarıda sözü edilen raporlarda teknik olarak alınamayacak, yeraltı suyu olarak kullanılamayacak bir potansiyel su miktarı esas alınarak yanlış planlamalar yapılmıştır. Çeşme-Karaburun havzasında yeraltı sularının denizle bağlantılı ve aşırı çekimden kaynaklı olarak bütün kıyı kesimlerinde tuzlanma sorununun olması bu yanlış planlamanın en açık göstergesidir.

9 İZMİR YARIMADA İÇİN 10 TURİZM GELİŞİM İLKESİ

İzmir Yarımada Bölgesi ile ilgili olarak geçmişten günümüze kadar İzmir büyükşehir Belediyesi ve diğer kuruluşlar tarafından birçok stratejik planlama ve çalışma yürütülmüştür. Bu çalışmalardan yola çıkarak İzmir Yarımada Turizm Gelişim İlkeleri 10 ana başlık altında önerilmektedir (MO, 2020).

1. Bütünleşik Yaklaşım (Üst ölçekli Stratejilerle Uyumun Yakalanması): Yarımada turizmini doğru konumlandırılabilmesi için ulusal, bölgesel ve yerel tematik strateji belgeleri (ör: İzmir Turizm Stratejisi, Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi) ve İzmir Büyükşehir Bütünü 1/25.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği kapsamındaki genel plan öngörülerini (mavi-yeşil mekânsal gelişim) dikkatle incelenmeli, ana yaklaşım eksenini bu perspektiften oluşturulmalıdır. Örneğin, yarımada doğal ve kültürel varlıklarının yoğun olduğu Çeşme ilçesi için doğa-kültür ana ekseninde; kıyı, doğa, kırsal, spor ve sağlık turizminin örgütlenmesi düşünülmelidir.

2. Mekansal Gelişim (Kıyı-Art alan ilişkilerini Gözeterek bir Çerçeve Oluşturulması): Yarımada’da özellikle Çeşme’de kitle turizmine yönelik gelişmeler ve turizm gelişim bölgelerine rağmen ikinci konutlar nedeniyle kıyı kesimindeki aşırı yığılma, kıyı art alanındaki yetersiz teknik altyapı ve düzensiz yapılaşma ve çevre sorunlarını beraberinde getirmiştir. Kıyı turizmi mavi büyüme sektörleri içinde küresel ölçekte en yüksek payı (%55) almaktadır. Bu payı sadece kıyı bandında değil, denizel alanların planlanması ve korunması yoluyla da artırmak (ör: deniz koruma parkları); deniz kara arakesitinde ise marina gibi kıyı yapıları ile yelken, rüzgar/kite sörf, dalgıçlık, sportif olta balıkçılığı gibi su sporları faaliyetleri ile desteklemek gereklidir. Güncel durumda, kıyı turizmini art alanla buluşturmaya yönelik pek çok yeni tematik güzergah (ör: zeytin yolu, bağ yolu, Efes-Mimas yolu) oluşturulmuştur. Bu fiziksel altyapıların ‘İzmiras Rotaları’ kapsamında İzmir’in tüm kültür, tarih, gastronomi, kırsal ve doğa destinasyonlarını destekleyecek biçimde bütünleştirilmesi planlanmaktadır. Dolayısıyla, bu girişimlerle uyumlu turizm işletmelerinin desteklenmesi kıyı alanları dışında da bir bütünlük kuracaktır. Örneğin; zeytin yolu altyapısını kullanan antik zeytinyağı işliği, zeytin okulu, zeytin/zeytinyağı müzeleri, zeytin ve gastronomi meslek lisesi, ege yemekleri restoranları sadece bazılarıdır. Diğer taraftan, Türkiye Turizm Strateji 2023’te öngörülen ve ulusal ölçekte konumlanan turizm kentleri, turizm gelişim bölgeleri ve koridorları gibi büyük ölçekli mekânsal çerçevelerin yarımada ölçeğinde uyarlanması sağlanmalıdır. Özel coğrafyası ile mikro havzalar ve küçük nüfuslu dağınık yarımada yerleşimleri için tematik odak, koridor ve merkezlerin belirlenmesi bir ‘bölgesel akupunktur’ etkisi oluşturacaktır.

3. Tasarım (Yapılaşma, Açık Alan Kullanımı İlkelerinin Belirlenmesi): Çeşme İlçesi ve kıyılarında yoğunlukla ikinci konut siteleri yer almaktadır. Mevcut turizm tesislerinin bir bölümünün fiziki nitelikleri yerel değerlerle uyumlu değildir. Tüm bu yapılaşma karakteri kendi parseli içinde ve çevreye kapalı bir yerleşim niteliği göstermektedir. Mekânların, kapalı değil, birbirine eklenmiş ve geçirgenliği sağlayacak biçimde tasarlanması, kıyı ve art alanın kamuya açık nitelikte gelişimi önemlidir. Turizm bölgelerinin insan ölçeğinde,

düşük yoğunluklu, kavranabilir/algılanabilir bir büyüklükte ve formda tasarlanması sağlanmalıdır. Geniş çevre ile bütünleşmek için İzmir kırsal envanter ve kırsal tasarım rehberi çalışmaları referans alınmalıdır. Turizm kentleri, turizm gelişim bölgeleri ve turizm gelişim koridorları gibi büyük yatırım gerektiren bağlamlarda ise alan bütünlüğünü gözeterek ‘tasarım projesi rehberi’ (yapılaşma ve açık alan ilkeleri, malzeme vb.) hazırlanmalıdır.

4. Doğal Rezerv (Ekosistem Hizmetlerinin Sürekliliğinin Kurulması): Yarımada’da turizm gelişim alanları belirlenmeden önce, önemli türlere ve hassas ekosistemlere yönelik verilerin ortaya konmasına yönelik çalışmalar ivedilikle yürütülmelidir. Kıyı turizmi için posedonia-deniz çayırlarının ve kumul vejetasyonun yok edilmesi (Yarımada çevresinde çok büyük popülasyonlara sahip), Çeşme’nin orkide çeşitliliği (İzmir’deki 70 türün 40’ını barındırıyor), Alaçatı azmağında 100’den fazla kuş türü ve Alaçatı Havaalanı yakınında Akdeniz tipi geçici sulak alanların bulunması gözden kaçırılmamalıdır. Doğal kaynak stratejisi yaklaşımı oluştururken ekosistem hizmetleri sürekliliğine dayalı ‘yeşil altyapı’nın kurulması, Çeşme gibi yüksek doğal kaynak değerine sahip ve biyoçeşitlilik açısından özel önem gösteren yerlerde turizm alanları planlanırken biyosfer rezervinde olduğu gibi çekirdek, tampon ve gelişme zonları anlayışı benimsenmelidir. Bu yeşil zonları referans alan plan ve “doğa dostu” turizm bölgesi planlama kararları oluşturulmalıdır.

5. Kritik Altyapılar: En çok ihtiyaç duyulan kritik altyapılar belirlenmelidir. Örneğin, su sorunu, Yarımada’nın turizm açısından en zayıf noktalarından birisidir. Suyun en az olduğu yaz aylarında ikinci konut talebi ve kitle turizmine bağlı nüfus artışının yaşanması, büyük bir su sorununu da gündeme getirmektedir. Yarımada’da son yıllarda kıyı turizmi ve agroturizm ile ilgili aktiviteler hızlı bir şekilde artmaktadır. Bu iki sektörün de gelişmesindeki en önemli parametrelerinden biri sudur. Yarımada’da su kaynakları kısıtlı olduğu için bu kaynakların sürdürülebilirliğine yönelik çalışmaların yapılması son derece önemlidir. Yöredeki tatlı su kaynakları, önemli ölçüde deniz suyu girişiminden etkilenmektedir ve önlenmesine yönelik hidrojeolojik çalışmalar mutlaka yapılmalıdır. Yarımada’da iklim değişiminin su kaynaklarına (özellikle yeraltı suları) etkisine dikkat edilerek yapılaşma kararları üretilmelidir. Su ayak izi düşük olan, iklim değişikliği etkilerine uyumlu, taşıma kapasitesini zorlamayan turizm türleri ve çevre-dostu tesis yaklaşımı benimsenmelidir.

6. Bölgesel Miras: Bölgesel miras; somut/somut olmayan mirasların belirli bir tarihsel coğrafya içinde (ör: havza, yarımada) gömülü olması ve tek tek içinde barındırdığı mirasların tamamından daha fazla olan bütüncül bir ekosistem olarak ele alınmasıdır. Bu anlamda Yarımada; kültür mirası, biyolojik miras, (sualtı) arkeoloji mirası, kırsal miras ve küresel önemdeki tarım mirası açısından son derece önemli yerel varlıklara sahiptir. Dolayısıyla, turizm sunumu açısından bölgesel miras odaklı kırsal rejenarasyon yaklaşımının benimsenmesi hem bu değerlerin korunması hem de çeşitliliği açısından kritik önemdedir.

7. Sosyal ve Entelektüel Sermaye: Bölgedeki yerel bilgi ve becerilerin turizm sektörünün ihtiyaç duyduğu biçimde örgütlü ve nitelikli eğitimi ön plana alan bir yapıda gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır. Yarımada bölgesi üniversitesi ve nitelikli eğitim kurumlarıyla İzmir'in ve Türkiye'nin en entelektüel birikimli yüksek bölgelerinden biridir. Dolayısıyla Yarımada, yaz bilim kampları, açık inovasyon etkinlikleri ile kongre ve bilim turizmi ile turizm ar-ge faaliyetleri açısından önemli bir fırsat sunmaktadır. Entelektüel sermayenin yüksek olması sorumlu ve kreatif bir turizm anlayışının gelişmesine katkıda bulunacak önemli girdilerdir. Ayrıca, kırılgan gruplara (engelliler, yaşlılar, hastalar vb.) yönelik özel turizm programlarının geliştirilmesi, turizm ile entegre toplumun farklı gelir gruplarına yönelik seçeneklerin oluşturulması, kırsal mutenalaştırmanın dengelenmesi, kırsal beyin göçünün engellenmesi (kadim üretim ve yaşam pratikleri) gereklidir.

8. İlişkisel Sermaye (Uluslararası, Ulusal ve Yerel Tematik Ağlar Oluşturulması): İzmir turizm stratejisi ile uyumlu bir çerçeve kurulmalıdır. Turizm sezonu ve çeşitliliğini büyütmek üzere gastronomi turizmi, yaratıcı turizm, doğa turizmi ağlarına üyelik, akreditasyon ve işbirliklerinin geliştirilmesi sağlanmalıdır. Güney İzmir'de, Atina-Sakız-Çeşme-Selçuk (potansiyel olarak Kuşadası, Didim uzatmalı) ekseninde güzergah izleyecek olan Avrupa Bisikletli Turizm Ağı'nın 8 No'lu Akdeniz Rotası kapsamındaki şehirler ile somut işbirlikleri geliştirilmelidir. Turizm işletmelerinin çevre-doğa-bisiklet dostu işletme etiketi taşıması ulusal/uluslararası yeşil yapı standartlarına akreditasyonu gözetilmelidir.

9. Ekonomik Dirençlilik (Yatırım Çeşitliliğinin Sağlanması): Özellikle Türkiye'de öne çıkan turizm duraklarında, örneğin Antalya ve ilçelerinde hâkim olan deniz-kum-güneş eksenli turizm seçeneklerine alternatif olabilecek 'butik turizm modelleri' oluşturmak, ev pansiyonculuğunu teşvik etmek doğal ve kültürel varlıklarının nitelikleriyle önemli bir rezerv alan olan Yarımada için önemli bir seçenektir. Yarımada mikro üretim bölgeleri ve merkezlessiz yapısıyla butik anlayışta ele alınmalıdır. Kitlesele yatırım ve yığılmanın artması, örneğin Urla'da ortaya çıkan nüfus yığılması, girişimcileri tüketim bazlı yatırımlara itmektedir. Bölgede gelişen bu tür girişimcilik tipinin sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle de uyumsuz olduğu açıktır. Yalnızca dış kaynaklı yatırımcıların Yarımada'da kitlesele tüketim odaklı girişimlerde faaliyet göstermeye başlaması doğal ve tarımsal yapı ile gelişen uygulamaların ortaya çıkmasına neden olabilecektir. Turizmden kısa vadede kar etmeye uygun olan fakat uzun vadede kaynaklarını çabuk tüketen ve yalnızca büyük sermayeyi ön plana çıkaran kitle turizmi anlayışının kontrolü, bunun yerine, uzun dönemde, çeşitli ölçeklerde yatırımcı, yerel girişimci ve yerel halkın da bulunduğu 'sürdürülebilir turizm' anlayışı İzmir'in temel dayanağı olmalıdır.

10. Yönetişim: Geliştirilecek alternatif turizm projelerinde yöredeki doğal ve kültürel varlıkların hassasiyetini de düşünerek sivil toplum kuruluşlarının karar verme süreçlerine mutlaka dahil edilmesi, yerel yönetimlerin ise etkin bir biçimde diğer gruplarla birlikte çalışması gereği görülmektedir. Dayanımcı/sorumlu turizm anlayışına dayalı iyi yönetim ilkeleri benimsenmelidir.

10 “ÇEŞME TURİZM PROJESİ” KAPSAMINDA PLANLANAN YATIRIMLARA İLİŞKİN GENEL DEĞERLENDİRME

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından çalışmaları yürütülen Çeşme-Karaburun Yarımadası İzmir Çeşme Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi (ÇKTKGB) alanında “Çeşme’de Turizmi 12 Aya Çıkarmak” hedefi ile, üst düzey gelir grubu kullanımına yönelik olarak planlanan ve kamuoyu ile paylaşılan bilgi ve görsellerde yer alan “proje amaç ve hedefleri” ile “planlanan yatırımlar” aşağıda aktarılmıştır.

“İlke ve Hedefler;

- *Düşük Yoğunlukta Yatay Mimari Uygulanacaktır. (Zemin+2 Kat İle Sınırlamayı Planlıyoruz)*
- *Doğaya Saygılı, Sıfır Atık Ve Geri Dönüşüm Politikaları Çerçevesinde İşleyen Bir Sistem Kurgusu İle Sürdürülebilir Ve Doğa Dostu Bir Turizm Sağlanacaktır.*
- *Bölgede Kullanılacak Malzemelerin, Bölge Dokusuna Uygun Olarak Seçilmiş Doğal Malzemelerden Oluşması Hedeflenmektedir.*
- *Lisan Bilen En Az 100.000, Yetişmiş Nitelikli İstihdam İmkânı Yaratılacaktır.*
- *Esnaf Ve Zanaatkarların Faydalanacağı Ticari Alanların Oluşturulması (Sübvanseli) Sağlanacaktır*
- *Bölgede 12 Ay Turizm Yapılacağı İçin Hava Trafikine Dolayısı İle İzmir Havalimanına Ve Yakın Çevredeki Aydın, Kuşadası, Pamucak, Didim Ve İç Ege’ye Destek Olacaktır.*
- *Detaylı Proje Oluşturulmaya Başlanmadan Önce Başta Çeşme Belediyesi Olmak Üzere Turizmcilerin Ve STK ların Görüşleri Alınacaktır.*
- *Elde Edilecek Tahsis Gelirleri Öncelikli Olarak Proje Alanının Altyapı Ve Kamu Yararına Yönelik İhtiyaçları İçin Kullanılacak Olup Ayrıca; İzmir, Agora ve Kemeraltı Bölgelerinde Yürütülen Çalışmalar Başta Olmak Üzere İzmir Çevresindeki Ören Yerleri, Antik Kentler Ve Kazı Alanlarındaki Çalışmalarda da Destek Verilmesi Sağlanacaktır.*

Çeşme Turizm Proje Kapsamında Planlanan Yatırımlar

- *20 Adet Golf Sahası*
- *Nitelikli Spor Tesisleri (Olimpik Sporları İçerecek Nitelikte)*
- *Spor Türlerine Ait (Futbol Vb) Turnuvaların Yapılmasına Uygun Nitelik Ve Adette Spor Alanlarına Sahip Merkez*
- *Termal Merkez Ve Sağlık Turizmine Yönelik Özelleşmiş Turizm Tesisleri*

- *Geniş Kitleler İçin Cazibe Merkezi Oluşturacak Kongre, Fuar Ve Etkinlik Merkezi*
- *Opera, Bale, Tiyatro Vb. Sahne Sanatları Ve Güzel Sanatlar İçin İhtiyaç Duyulan Özelliklere Sahip Kültür Ve Sanat Merkezleri Ve Özel Galeri, Sergi Salonları*
- *Ege'nin En Büyük Müzesi*
- *Agro Turizm Alanı*
- *Doğa Turizm Alanı*
- *Ekstrem, Macera Ve Doğa Sporları (Trekking, Bisiklet Vb.) İçin Uygun Alan Ve Parkurlar, Velodrom*
- *Tema-Park Ve Plato Alanları (Film Stüdyosu)*
- *Turizm Teknik Meslek Liseleri*
- *Sağlık Merkezleri Ve Hastane Gibi Sosyal Donatılar*
- *Yat Limanı- Bireysel Yat Bağlama Yerleri (İç Koyların Dışında), Deniz Ulaşımı Bağlantı Noktaları*
- *Bilişim Teknolojileri Serbest Bölgesi*
- *Moto- Sporları Pisti”*

TMMOB olarak katılım sağladığımız toplantılar kapsamında, yukarıda belirtilen bilgiler dışında teknik doküman, ayrıntılı belge, çalışma vb. olmadığı belirtilmiş, paylaşımı olmamıştır.

11 SONUÇLAR VE DEĞERLENDİRME

“Çeşme Turizm Projesi” alanında, Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca 16.11.2015 tarihinde onaylanan İzmir-Manisa Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı'nda ağırlıklı olarak “Orman Alanı, Tarım Arazisi, Çayır-Mera, Ağaçlandırılacak Alan” gibi yeşil kuşak alanlarının yanı sıra “Doğal Sit Alanı, 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı” gibi korunması gerekli kültür ve tabiat varlıkları bulunmaktadır.

- İzmir Batı Bölgesi 1/25.000 Ölçekli Nazım İmar Planı'nda alan ağırlıklı olarak; “Orman Alanı, Mera Alanı, Makilik-Fundalık Alan, Ağaçlandırılacak Alan” gibi yeşil kuşak alanlarının yanı sıra “Nitelikli Doğal Koruma Alanı, Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı” olarak gösterilmiştir.
- Yarımada'nın yaklaşık %55'ini kapsayan “Çeşme Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi”ndeki ormanlık alanlar, içinde nadir ve endemik türler barındıran, kendine has yaban hayatı ve habitatlar oluşmuş uluslararası öneme haiz doğal ve bakir, korunması gereken alanlardır. Bu alanlarda turizm vb. amaçlı tesislerin yapılmasına izin verilmesi bölgenin büyük çapta zarar görmesini kaçınılmaz hale getirecek olup taraf olduğumuz Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'ne ve Anayasa'ya aykırı bir uygulama olacaktır.
- Alaçatı Önemli Doğa Alanı sınırları içinde kalan bu alan, hassaslık ve benzersizlik kriterleri ile uluslararası öneme sahiptir. Ayrıca söz konusu alan içinde “Alaçatı Kıyı Ekosistemi Sulak Alan sınırı da vardır.
- Tescil edilen tarihi, arkeolojik ve doğal sitlerin, bütüncül koruma anlayışına aykırı olarak turizm amacına yönelik yapılaşmaya açılması, başta yarımada olmak üzere İzmir'in geleceğini ilgilendiren son derece tehlikeli bir müdahale olup geri dönülmez sonuçları olabilecek hatalı bir karardır.
- Parsel bazında tahsis yöntemiyle ihale edileceği belirtilen alanların özel mülkiyetin kullanımına verilmesi ve kamu kullanımından alınması başta Anayasa olmak üzere ilgili tüm mevzuata aykırıdır.
- **Yarımada için temel hedef olarak, alternatif turizm biçimlerinin, dengeli ve potansiyelleri en verimli şekilde kullanacak ve koruyacak bir kalkınma modeli ele alınması gerekmektedir.** Yarımada bölgesi coğrafi konumu, tarihi, kültürel ve doğal kaynakları ile İzmir'in en fazla turizm potansiyeline sahip bölgesidir. Bölgenin yaşam rezervi olarak değer taşıması nedeniyle de doğa ile uyumlu turizm türleri önem taşımaktadır. Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından 2013 yılında hazırlanan “İzmir İlinde Doğa Turizmi Master Planı”nda Yarımada'nın doğayla uyumlu turizm türleri belirlenmiştir (Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2013). Benzer şekilde Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından belirlenen “İzmir Ekoturizm Güzergahları”nın birçoğu yine Yarımada içerisinde konumlanmaktadır (Timur vd., 2009). Bu bilgiler ışığında en etkili turizm stratejisi Yarımada'nın bütüncül okunmasını sağlayacak ve daha büyük ağlarla ilişkilendirecek alternatifler sunarak

hem ulusal hem uluslararası turizm ağlarındaki konumunu sağlamlaştırmak olmalıdır. Bu kapsamda İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin “**Yerelde Kalkınma**” yaklaşımı ile “**Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi**”ne dayalı olarak attığı çok önemli adımlar bulunmaktadır (Velibeyoğlu vd., 2016). Sakin Şehir Ağı, Eurovelo Bisiklet Ağı gibi uluslararası ağlarla kurulan etkileşimlerin yanı sıra alanın tarımsal, tarihi ve kültürel değerleri ile bütünleşen rotaların hayata geçirilme süreçleri Yarımada'nın turizm alanında markalaşması yönünde atılan son derece olumlu adımlardır. Bu faaliyetler ile hafta sonu turizmi, gastronomi turizmi, tarih turizmi, bisiklet turizmi, kültür turizmi, kırsal turizm, ekolojik köy ve yerleşimler, tematik park/kamp alanları, sanat ve tasarım faaliyetleri ile turizmin çeşitlenmesi ve Yarımada bütününe yayılması hedeflenmektedir. Nitelikli ve farklılaşan turistik faaliyetler ile nitelikli turistleri çekmeye yönelik olan ve turizmde “butikleşme” olarak da tanımlanabilecek bu süreç, alana kitle turizmini çekebilecek kararlar ile zarara uğratılmamalıdır. Dolayısıyla Yarımada'nın turizm gelişimi için basında mega projeler olarak belirtilen ilave aktivitelere gereksinim duyulmamaktadır. Sörf, dalış gibi su sporları, gastronomi, bağ ve zeytin gibi Yarımada'nın turizmde markalaşmasını sağlayabilecek değerlerin zarar görmesi engellenmelidir.

- Kamu kullanımına açık ve devlete ait olan kıyıların ve hatta tapuda kaydı olmayan deniz alanlarının turizm amaçlı bölge ilan edilmesi ve özel kullanıma tahsis edilmesi başta Anayasa olmak üzere mevzuata aykırı olduğu gibi, bu kamusal alanların İzmir halkı tarafından kullanılamaması sonucunu da doğuracaktır. Proje ile ilgili bilgilendirmelerde Kıyı alanlarının halkın kullanımına açık olacağı ifade edilmiş olsa da; Projenin içeriği ve hitap edeceği ‘üst düzey gelir grubuna’ yönelik bilgilendirmeler değerlendirildiğinde; İzmir Halkının buradan yararlanamayacağı açıktır.
- İzmir Metropolünün gününbirlik rekreasyon ihtiyacının çok büyük bir bölümünün Yarımada tarafından karşılandığı unutulmamalı ve bu toplumsal faydanın sürekliliği sağlanmalıdır. Yarımada, İzmirlinin yaşam kültürü açısından son derece önemli bir yere sahip olup kaçış ve yenilenme noktası olarak görülmektedir. Her ne kadar bazı yatırım çevreleri tarafından bu rekreasyon işlevi küçümsenme eğiliminde olsa da, kent yaşantısı açısından son derece önemli bir yere sahiptir. Yapılacak yeni mega yatırımlar ile kentlinin bu alanı kullanılabilmesi engellenmemelidir.
- Turizmle birlikte tarımsal geleneklerin Yarımada'nın geleceği açısından büyük önem taşıdığı unutulmamalıdır. Bu açıdan değerlendirildiğinde, tarım ve sürdürülebilir turizm aktivitelerinin Yarımada'nın geleceği açısından büyük önem taşıdığı görülmektedir. Günümüzde bakıldığında yerel paydaşların beklentisi, bu iki sektörün, Yarımada'nın doğal ve kültürel yapısını bozmayacak şekilde birlikte değerlendirilmesidir. Öngörülen projenin hayata geçirilmesi durumunda Yarımada yaşam kültürü bu durumdan olumsuz yönde etkilenebilecek, toplumsal ayrışmalar yaşanmasına neden olabilecektir.

- Yarımada'nın önemli bir bölümünü yapılaşmaya açacak böyle bir proje, İzmir'i kısa sürede çok büyük bir nüfus yoğunluğu ile karşı karşıya bırakacağı gibi Yarımada tamamen yapılaşma baskısı altında kalacak, yaşanan olağanüstü nüfus artışı kent kimliği ve kent kültürünü yok edecektir.
- Yarımada Bölgesi'nde turizme yönelik alınacak her türlü kararda taşıma kapasitelerinin belirlenmesi gerekmektedir: Sadece önerilen proje değil, kullanıma yönelik tüm kararlarda Yarımada'nın doğal yapısı ve sosyal ve kültürel özelliklerinin taşıma kapasiteleri hesaplanmalı ve olası etkilenmeler değerlendirilmelidir. Bu noktada Yarımada için önemli su gibi kısıtların yanında kendine özgü yaşam ve üretim biçimleri de değerlendirmeye dahil edilmelidir. Özellikle önerilen proje ile ilgili basına yansıyan faaliyetler Yarımada'nın özgün karakteri ile bağdaşabilecek unsurlar değildir. Bu biçimde yapılacak müdahaleler ile hedeflenen turizm patlaması ya da beklenen kamusal fayda sürdürülebilir olamayacaktır. Bu durumun en net örneği Alaçatı'da görülmektedir. Geçici olarak sağlanan rant, mekânsal taşıma kapasiteleri dikkate alınmadan yaşanan nüfus artışı nedeniyle kaçılan bir yer haline gelmeye başlamıştır.
- Bakanlık sunumunda; proje kapsamında 100.000 kişilik bir istihdam öngörüsü ile söz konusu alanda hastaneler, tema parkları vb. yapılacağı belirtilmektedir. Yeni bir şehir yaratılması anlamına gelen bu durum, bölgenin kendi itfaiyesi, kendi polis karakolu, kendi ibadethanesi, lojmanları ve 12 ay kalacak personeli için yapılacak okullarıyla en az 4 milyon metrekarelik inşaat alanı oluşturacak ve doğanın koruma/kullanma dengesinde geri dönüşü olmayan kayıplara neden olacaktır.
- Kendine özgün bir kimlik taşıyan Yarımada, İzmir Kent Merkezi'nin etkilenme bölgesinde olmasına rağmen, doğal ve kültürel değerlerini günümüze kadar büyük oranda korumuştur. Bu alan sadece İzmir için değil, bölge ve hatta ülkemiz için önemli bir yaşamsal rezerv alanı olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Kaldı ki, bölgede ve İzmir'in başka bölgelerinde belirlenmiş ve turizm kullanımı öngörülmüş, uygulaması tamamlanmamış alanlar dururken bu büyüklükte yeni bir turizm alanı belirlemek için hiçbir bilimsel gerekçe bulunmamaktadır.
- Doğal alanlarda koruma statülerinin değiştirilmesi ya da kaldırılması, toplantılarda açıkça ifade edildiği üzere kişilerin inisiyatifinde yürüyemez. Farklı kurum ve kuruluşların destek ve ortaklaşması ile İzmir ve bölgesinin gelecek öngörüsü için hazırlanmış 1/100.000 ve 1/25.000 ölçekli planların yaklaşımı korunmalıdır. 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı, içerdiği tarım alanı, ormanlık alan, hassas koruma alanları, nitelikli koruma alanları, bölge içerisinde yer alan endemik tür bitkiler göz önüne alınarak değerlendirilmiştir. Söz konusu kararda belirtilen alanın planlama, su, tarım alanı, ormanlık alan ve korunması gereken hassas korunma alanları açısından tehlikeli ve geri dönülmez zarar verme, yok etme süreçlerini başlatma tehlikesi nedeniyle bilime ve tekniğe aykırı bir öneridir ve kamu yararı bulunmamaktadır.

- Proje, İzmir ve bölgesinin gelecek öngörüsü için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından onaylanmış İzmir-Manisa Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı ve İzmir Büyükşehir Belediye Meclisince onanmış 1/25.000 ölçekli Çevre Düzeni/Nazım İmar Planlarındaki plan kararlarına ve bütünlüğüne aykırı niteliktedir. Kaldı ki, mevcut 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planının genel kapsamda sorunlu kararları; TMMOB Şehir Plancıları Odası İzmir Şubemizce dava konusu edilmiş olup, hukuki süreç devam etmektedir. Anılan planda dahi bölge için tarım alanları, orman alanları, mera alanları, ağaçlandırılacak alanlar, içme ve kullanma suyu koruma alanlarına yönelik kararlar getirilmiştir. Bu proje ile, korunması öngörülen nitelikli doğal koruma alanları ve bölge içerisinde yer alan endemik tür bitkilerin bulunduğu alanları yok edecek uygulamalar öngörülmektedir.
- Çeşme-Karaburun Yarımadası'nda yer alan yerüstü ve yeraltı su kaynaklarının potansiyeli Yarımada'nın mevcut kullanımına yönelik içme, kullanma ve tarımsal su ihtiyaçlarını karşılamamaktadır. Bölgenin mevcut su ihtiyacı Alaçatı Kutlu Aktaş Barajı ve Ildır Kaynakları'ndan karşılanmaya çalışılmakta ve bölgede su kısıtı bulunmaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi açıklamalarına göre, yaşadığımız pandemi sürecinde kentin su tüketiminde yaklaşık %5'lik bir artış gözlenmekte olup (İZSU, 2020a; İZSU, 2020b) bu eğilimin kalıcı olması durumunda, kentin planlanan su kaynakları üzerinde ilave bir baskı oluşacaktır.
- Bölgenin en önemli su kaynağı olan yerüstü içme suyu depolaması Alaçatı Kutlu Aktaş Barajı'nda yıllar içinde gelen su miktarı ile Çeşme Yarımadası'nın içme-kullanma suyu ihtiyacını karşılamak mümkün değildir. 2014 yılında barajda su seviyesinin yetersiz olması nedeni ile, yeraltı sularının tuzlanması göz önüne alınarak yeraltından aşırı çekimle palyatif bir çözüm bulunabilmiştir. Bölgede geçen yıl yaşanan kuraklık nedeniyle barajdaki su miktarının bu yıl yetersiz kalacağı, kuraklığın devam etmesi halinde ise, Ildır Kaynakları'nın da aşırı tuzluluğu dikkate alındığında Çeşme ve Yarımada susuzluk tehlikesi ile karşı karşıya kalacaktır. Bölgede 2008 ve 2014 yıllarında yaşanan hafif kuraklık koşullarında bile içme suyu kaynaklarının sürdürülebilirliği mümkün görülmemektedir.
- Yarımada'nın baraj, gölet gibi tüm potansiyel yerüstü su depolama yapıları planlanmış veya projelendirilmiştir. Yerüstü suları açısından ek bir depolama olanağı bulunmamaktadır.
- İlçenin kısa ve orta vadeli su sıkıntısını çözebilmek için öngörülen Karareis ve Salman barajlarının yapımı tamamlanmış olup bu barajlara ait isale hattı ve arıtma tesislerinin 2021 yılında tamamlanarak devreye alınacağı öngörülmektedir. Ancak, bu tesislerin devreye girdiği durumda dahi ilçenin su ihtiyacının karşılanamaması nedeniyle, söz konusu Master Plan'da İzmir kent merkezinden su transferi ve deniz suyu arıtımı alternatifleri de çalışılmış ve 2025 yılından itibaren kademeli olarak artacak biçimde deniz suyu arıtımı yapılarak içme-kullanma suyu sağlanması planlanmıştır (İZSU, 2017).

- Bölgede içme suyu ve tarımsal kullanım amaçlı çok yaygın bir yeraltı suyu kullanımı söz konusudur. Birçok kıyı akiferinde aşırı çekimden kaynaklanan deniz suyu girişimi ve tuzlanma söz konusudur. Bu çekim miktarın kontrol altına alınmaması halinde tüm yeraltı suyu kaynaklarının kirlenmesi ve kullanılamaması sonucu ile karşı karşıya kalınacaktır. Su Yönetimi Genel Müdürlüğü tarafından çalışmaları yapılan Küçük Menderes Havzası Sektörel Su Tahsis Planı kapsamında Çeşme Karaburun Yarımadası su potansiyeli ve tahsis planlamalarında önemli eksiklikler ve yanlışlıklar bulunmaktadır. Planlama kapsamında, teknik olarak alınamayacak ve kullanılamayacak potansiyel bir yeraltı suyu miktarı esas alınmış, dolayısı ile olmayan suyun planlamaları yapılmıştır.
- Mevcut koşullarında su kısıtı bulunan bölgede, proje kapsamında öngörülen tesis ve kullanımların yaratacağı ilave su ihtiyacına yönelik değerlendirmeler yetersizdir. Mevcut su kaynaklarının korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması sürecinde mevcut durumda yaşanan kirlilik ve miktar sorununun proje kapsamında yapılacak uygulamalar ile daha da büyüyeceği ortadadır.
- Söz konusu etkiler planlanan oteller, golf sahaları, spor tesisleri vb tesislerin doğrudan tüketimi ile sınırlı kalmayacak, ifade edilen en az 100.000 istihdamın karşılığı olarak bu rakamın ve Yarımada mevcut nüfusunun en az birkaç katı nüfus için barınma, ulaşım, enerji, su ve atıksu vb altyapı ihtiyacı ortaya çıkacaktır. Bu kapsamda ortaya çıkacak ilave su ihtiyacının mevcut duruma yetmeyen su kaynaklarıyla karşılanması mümkün değildir.
- Projenin getireceği ek yük ve baskıların yanı sıra, mevcut yerüstü ve yeraltı su havzaları içerisinde önerilmesi nedeniyle, bu kaynakların miktar ve kalitesi üzerinde oluşturacağı olumsuz etkiler büyük önem taşımaktadır.
- Alan sınırlarının büyük bölümü (6.305 ha'lık kısmı) bölgenin en önemli içme suyu kaynağı olan Alaçatı Kutlu Aktaş Barajı'nın “mutlak, kısa, orta ve uzun mesafeli koruma alanları”nda kalmaktadır. Ayrıca, Ildır Yeraltı Suyu Kaynakları beslenme su havzaları da proje alanı içerisinde bulunmaktadır. Projede öngörülen yapılaşma ve tesislerin işletimi sürecinde Alaçatı Kutlu Aktaş Barajı ve Ildır Yeraltı Suyu Kaynakları'nda kirlilik ve kalite sorunu ortaya çıkacaktır. DSİ Genel Müdürlüğü ve İZSU Genel Müdürlüğü tarafından kaynakların miktar ve kalitesinin korunmasına yönelik koruma tedbirleri ve çalışmaların yapılması zorunluluğu bulunmaktadır.
- Baraj Alanına ilişkin Mevcut Koruma Alanlarına ilişkin mevzuat kapsamında Bölgede Proje kapsamında öngörülen yapılaşmanın gerçekleşmesi mümkün değildir.
- Proje kapsamında ihtiyaç duyulan suyun mevcut kaynaklardan sağlanacağı, ilave ihtiyaç için deniz suyunun arıtılması ile temin edileceği belirtilmektedir. Planlama ve etüt çalışmaları yapılmadan, çevresel etkileri değerlendirilmeden temel kullanıma tahsis edilmesi gereken su planlamasının ilk yatırım maliyetinin binlerce metrekare alanın tahsis edilmesi ile mümkün olacağı ifade edilen denizden su

temini gibi maliyetli projeler ile karşılanamayacağı, bu anlayışın kamu yararı taşımadığı gerçeği göz ardı edilmiştir.

- Su ihtiyacının karşılanmasına yönelik öneri olarak oluşturulan deniz suyu arıtımına yönelik bütünsel bir çevresel ve ekolojik değerlendirme yapılmamıştır.
- Çeşme Karaburun Yarımadası’nda bugünkü su potansiyeli ve gelecekte planlanmış su depolamaları ile içme-kullanma, tarımsal ve çevresel su ihtiyaçları karşılanamazken bölgede planlanan yatırımlar yeni nüfus artışı vb. su talebi yaratacak projeler bilimsellikten uzak olup rant amaçlıdır. Yapılması gereken Yarımada’nın mevcut durumdaki su talebini karşılamak, su kaynaklarını kirlilik yaratacak etkilere korumak ve sürdürülebilirliğini sağlamaktır.
- Proje alanının bulunduğu Çeşme Yarımadası mevcut yapılaşması, nüfus yükü ile çevresel altyapısında yetersizlikler bulunmaktadır. Turizm sezonunda artan yoğunluk ile birlikte atıksu arıtma altyapısı yetersiz kalmakta, acil olarak yeni yatırımlara ihtiyaç duyulmaktadır.
- Bölgede oluşan atıklar Harmandalı Düzenli Depolama Sahası’na getirilmekte, altyapı sürecinde eksiklikler bulunmaktadır.
- Mevcut koşulları ile içme ve kullanma suyu İhtiyacını karşılayamayan, çevresel altyapısı yetersiz olan bölgenin proje ile karşı karşıya kalacağı yoğunluğun getireceği çevresel yükü taşıması mümkün görünmemektedir. Proje alanında kendi altyapısını kendisi karşılayacağı ifade edilmiş olsa da tekil çözümler bütünsel planlamanın dışında ve kalıcı olmaktan uzaktır. Ayrıca, kamu kaynaklarının zorunlu yatırımlar yerine, ticari amaçla kullanımı hususunda da kamu yararı öncelikli olmalıdır.
- Proje kapsamında yapılması planlanan golf sahaları için gerekli yeşil alanların nasıl elde edileceğine ilişkin veri bulunmamaktadır. Planlanan alanda toprak bulunmamakta, çimlendirilecek alanlar için doğal toprak sadece tarımsal üretim yapılan bölgelerde bulunmaktadır. Ayrıca, sadece golf sahaları için bile tek başına en az 15 milyon metreküp su tüketimi gerçekleşecek ve bununla birlikte bu alanların devamlılığını sağlamak için kullanılacak olan kimyasal gübre ve ilaç takviyeleri yüksek oranda su ve toprak kirliliğine sebep olacaktır.
- Bölgede yapılması düşünülen Agro-Turizm kavramı "insanların dinleme veya eğitim amaçlı, tarım ürünlerini ve faaliyetlerini tanıtmak ve böylece tarımsal üretimi kesmeden ilave gelir elde etmek için" sunulan iş anlamına gelmektedir. Bu terim bir ziyaretçinin tarım alanı çevresinde düzenli bir şekilde kalması ve rekreasyon ve boş zaman amaçlı tarımsal sürece katılmasıyla tanımlanmaktadır. Dolayısıyla Agro-Turizm insan ve yapı yoğunluğunun olmadığı, çiftlik ve doğal tarımsal alanlarda yapılmalıdır ki amacına ulaşsın. Yapılaşmanın baskısı altında, otel ve turizm faaliyetlerinin yoğun olarak yürütüldüğü alanlarda yapıldığı takdirde hobi bahçesi sıfatını geçemez.

- Unutulmamalıdır ki gerek bölgesel gerek ülkesel anlamda bir konuda istihdam ve kalkınma amacıyla kaynak yaratırken yenilenemeyen doğal kaynak olan topraklarımızın üretim kapasitelerinin yok edilerek üzerine binaların yapılması “kaş yapayım derken göz çıkarmak”tır.
- Turizm dışında bir kalkınma stratejisi sunamayan, tarımsal destekleri her geçen yıl azaltan, tarımı ve sanayiye dışarıya bağımlı kılan yaklaşımların İzmir halkının geleceğini tehlikeye atacağı tartışmasız bir gerçektir.
- Devletin Kurumlarının ve Kuruluşlarının görüşü alınmadan yaklaşık 160.000 dekarlık çok büyük bir alanı Turizm Bölgesi ilan etmek sürdürülebilirlikten uzaktır. Bölgedeki tarımsal alanları, doğal sit alanlarını, endemik türler bulunduran ormanlık alanları, vatandaşların özgürce erişebileceği ve kanunlarla kamu kullanımına ayrılmış olan koy ve plajları, turizm tesislerine ve işletmelerine göre planlamak geleceğimize vurulacak en büyük darbedir.
- Salgın sürecinde çok daha görünür olan kırsal kalkınmanın ne kadar önemli olduğu bir kez daha ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, İzmir’de korunması gerekli su kaynakları, tarım alanları, orman alanları ve doğal sit alanları vb. kullanımları tehlikeye düşüren, doğanın ve toplumun yararına olmayan “çılgın proje”lerden vazgeçilmelidir.
- İzmir’de de ülke genelinde olduğu gibi çözüme kavuşturulması gereken çok sayıda sorun bulunmakta iken, kamu kaynakları bu tür projeler yerine var olan bu yaşamsal sorunları çözmek amacıyla, doğa ve toplumdan yana kullanılmalıdır.
- Turizm kaynaklarının doğru planlanmasının yanı sıra sürdürülebilir turizm kalkınmasında yerel halkın kalkınması öncelikli hedef olmalıdır. Turizm sektörünü ülkeler açısından cazip kılan unsurlardan birisi de yerel halkın kalkınmasına doğrudan yaptıkları katkılardır. Çeşme ve Alaçatı’da son yıllarda yaşanan turizm gelişimi dikkate alındığında, sektörün dışarıdan gelen yatırımcıların eline geçtiği, artan nüfus, yaşam pahalılığı gibi unsurlar nedeniyle ise yerel halkın alandan ayrılmak zorunda kaldığı görülmektedir.
- İzmir kenti ve ilçeleri değerlendirildiğinde, turizmin çeşitlendirilmesi ve mevsimsel olarak 12 aya yayılması açısından büyük potansiyeller taşıdığı görülmektedir. Bu noktada mega projeler ile tüm turizm yükünün bir bölgeye toplanmaya çalışması, yukarıda da açıklanmaya çalışıldığı gibi fayda yerine zarar getirecek bir stratejidir. Ancak burada temel sorun İzmir’de ve ilçelerin her birinde turizm konusunda nasıl bir rota izleneceğine, nasıl bütüncül bir yaklaşım izleneceğine yönelik stratejilerin geliştirilmemiş olmasıdır. Sürdürülebilir turizm kalkınması açısından öncelikli yapılması gereken İzmir için bütüncül yaklaşımların geliştirilmesi, doğal ve kültürel varlıkların turistik çekiciliklerini koruyup geleceğe taşıyarak aktarılması yönünde strateji ve eylem planlarının hazırlanmasıdır.

- Her ne kadar ülkemizin 2023 Turizm Stratejisi, uzun vadeli ve sağlıklı bir turizm gelişiminin ülke turizm kaynaklarının doğru planlanması sonucunda sağlanabileceğini, bunun da ancak turizmin çeşitlendirilebilmesi ve turizm bölgesi/kenti ve koridorları gibi stratejilerle mekana yayılabilmesi ile mümkün olabileceği vurgulasa da ülkemiz hala kıyıya dayalı kitle turizmi ile dünya pazarında yer alma çabası içerisinde. Çeşme ilçesinde yaşanan son gelişmeler de bu durumun en önemli göstergelerinden birisidir. Kaynakların kontrolsüz kullanımı ve sürümden kazanma mantığı ile hareket edilen bu yaklaşım kısa vadede karlılık getiriyor gibi görünse de çoğu zaman uzun vadede çabuk eskiyecek ve tüketilecek bir imaj anlamına gelmektedir. Turizm sektörü açısından dünya pazarında öncü durumda olan İspanya gibi ülkelerin, turistik faaliyetlerin belirli noktalarda aşırı yoğunlaşması olarak tanımlanan “overtourism” kavramıyla başa çıkabilmek için çok önemli yaklaşımlar geliştirdiği bu günlerde, Çeşme ve Alaçatı bölgesinde zaten son derece yoğun olan turizm faaliyetlerinin yanına yenilerinin de eklenmesi, yerel değerlerin korunmasına ve deneyimleme olanaklarının desteklenmesine dayalı yeni nesil turizm anlayışı ile ters düşmektedir. Bu nedenle turizm yoğunlaşmasının önüne geçilmelidir.
- Planlama sürecinin bölgenin doğal ve ekolojik yapısına getireceği çevresel etki ve çevresel yüklerin değerlendirilmesi, bütünsel bir çevresel etki değerlendirmesi yaklaşımı ile karar alma süreçlerinin yönetilmesi sağlıklı ve sürdürülebilir bir çevre yönetiminin en önemli parçasıdır.
- Planlanan faaliyetlerin bölgenin doğal ve ekolojik yapısı, çevresel yük kapasitesi, mevcut ve planlanan çevresel altyapı durumu ile ilişkilendirilmeden, olası etkiler ve alınabilecek önlemler değerlendirilmeden gerçekleştirilecek uygulama kararları ekolojik yapı, çevre ve halk sağlığı açısından geri dönüşmez olumsuzluklar yaratmaktadır.
- Turizm Gelişim Bölgesi ilan edilen alan; ekolojik ve doğal yapısı itibari ile korunması gereken özel bir alan statüsündedir. Bölgedeki yapılaşma baskısı ve bu sürecin getirdiği çevresel yükler halihazırda bölgenin ekolojik yapısı için olumsuzluklar içermektedir.
- Planlama süreci içerisinde bölgeye gelecek nüfus yoğunluğu, tesislere yönelik etkiler, bunlara bağlı atık ve kirlilik yükleri son derece hassas olan ekolojik yapıya yönelik baskıları arttıracak ve doğal yapının bozulmasına neden olacaktır.
- Toplumun gündemine yerleştirilen büyük ölçekli kentsel projelerin, tek sayfalık “yapılacak tesisler listesi” sunumu şeklinde değil, bölgeye ilişkin yürürlükteki plan kararları, yapılmış planlama çalışmaları, bölgeye ilişkin yazılmış bilimsel kaynaklarının incelenmesi ve değerlendirilmesi ile oluşturulması gerekmektedir. Toplantılarda tarafımızca yapılan eleştirilere karşın hiçbir değişiklik yapılmadan sürekli aynı beyanın tekrarlanmasının TMMOB bileşenlerince kabul edilmesi mümkün değildir.

Sonuç olarak; sadece mesleki açıdan değerlendirdiğimizde bilimsel dayanaktan yoksun olarak gördüğümüz söz konusu proje, şehircilik ilkelerine, planlama esaslarına ve yürürlükteki yasal mevzuata aykırı olması nedeniyle uygulanabilir olmadığı gibi Kamu ve Doğa yararına da aykırıdır. TMMOB'ye bağlı meslek odaları olarak bilgi birikimimizi kentimizin kalıcı çıkarları için kullanmak, sermayenin saldırılarına karşı kentimizi ve doğamızı korumak toplumsal sorumluluğumuzdur.

Sürece ilişkin yaşanacak gelişmelere bağlı olarak kamuoyuna gerekli bilgilendirmeler yapılacak olup başta üyelerimiz olmak üzere, tüm İzmir halkını ve ilgili bütün kurumları bu sorumluluğa ortak olmaya davet ediyoruz.

TMMOB İZMİR İL KOORDİNASYON KURULU

KAYNAKLAR

- Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi, 1992. http://unicankara.org.tr/doc_pdf/biyo.pdf. Erişim: Haziran 2020.
- Bozyel, D., 2019. Çeşme Yarımadası Akdeniz Geçici Sulak Alanlarının Florası ve Ekolojik Özellikleri. Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Biyoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bornova-İzmir.
- ÇMO, 2020. Yayınlanmamış komisyon çalışması. TMMOB Çevre Mühendisleri Odası İzmir Şubesi, İzmir.
- ÇŞB, 2014. İzmir-Manisa Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü, Ankara.
- DSİ, 1998. Ildır Kaynakları Potansiyeli ve Kullanım Olanakları. DSİ II. Bölge Müdürlüğü, İzmir.
- DSİ, 2017. Küçük Menderes Havzası Master Plan Raporu. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Eken, G., Bozdoğan, M., İsfendiyaroğlu, S., Kılıç, D. T., Lise, Y. (editörler), 2006. Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları. Doğa Derneği, Ankara, s. 175.
- European Commission, 2020. <https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/sites/> Erişim, Haziran 2020.
- Hekimoğlu, D., Altınörs Çırak, A., 2018 Nisan. Soylulaşan Geleneksel Dokularda Koruma: Alaçatı'da Yaşanan Dönüşümün Mekana ve Koruma Süreçlerine Etkileri. *TÜBA-KED*, s. 77-92.
- Hepcan, Ç.C., 2008. Doğa Korumada Sürdürülebilir Bir Yaklaşım, Ekolojik Ağların Belirlenmesi ve Planlanması: Çeşme-Urla Yarımadası Örneği. Doktora Tezi, E.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, İzmir, s. 204.
- HKMO, 2020. Yayınlanmamış komisyon çalışması. TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası İzmir Şubesi, İzmir.
- İzmir İl Özel İdaresi, İzmir Büyükşehir Belediyesi, İzmir Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, 2015. İzmir İli Arazi Sınıflaması Projesi Raporu ve Verileri. İzmir.
- İZSU, 2017. İzmir İçme Suyu Master Planı, İZSU., İzmir.
- İZSU, 2018. 2018 Yılı Faaliyet Raporu, İZSU., İzmir, s. 129.
- İZSU, 2020a. <https://www.izsu.gov.tr/tr/HaberDetay/15261>. Erişim: Haziran 2020.
- İZSU, 2020b. <https://www.izsu.gov.tr/tr/HaberDetay/15281>. Erişim: Haziran 2020.

- JMO, 2020. Çeşme-Karaburun Su Raporu. Yayımlanmamış Komisyon Çalışması, TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası İzmir Şubesi, İzmir.
- MO, 2020. Yayımlanmamış Çevre Komisyonu çalışması. TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şubesi, İzmir.
- OMO, 2020. Yayımlanmamış komisyon çalışması. TMMOB Orman Mühendisleri Odası İzmir Şubesi, İzmir.
- Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2013. İzmir İlinde Doğa Turizmi Master Planı. Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, IV. Bölge Müdürlüğü, İzmir Şube Müdürlüğü, İzmir, s. 138.
- Öner, H.H., 2012. Karaburun Yarımadası Üzerine Kısa Bir Çalışma. Ege Ormancılık Araştırma Müdürlüğü, İzmir.
- Öner, H.H., Özel, N., Bilge, S., 2020. Yayımlanmamış Komisyon çalışması. TMMOB Orman Mühendisleri Odası İzmir Şubesi, İzmir.
- Penpecioglu, M., 2013 Ağustos. Büyük Ölçekli Kentsel Projeler, Mekanın Üretimi ve Neo-liberal Hegemonya: İzmir Örneğinde Karşılaştırmalı Bir Araştırma. *Megaron*, s. 97-114.
- SYGM, 2019. Küçük Menderes Havzası Sektörel Su Tahsis Planı Raporu. Su Yönetimi Genel Müdürlüğü, Ankara
- Timur, A., Baykal, F., Emekli, G., 2009. İzmir Ekoturizm Güzergahları. Ege Turizm Derneği, İzmir, 218s.
- TMMOB, EGEÇEP, Doğa Derneği, 2017. İzmir ve Bölgemizde Planlanan Rant Projeleri Hakkında Rapor. TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu, EGEÇEP, Doğa Derneği Ortak Raporu, İzmir.
- Velibeyoğlu, K., Özdemir, S., Baba, A., Durmuş Arsan, Z., Yazdani, H., Hazar, D., Kaplan, A., Boyacı, M., Kurucu, Y., Erdoğan, N., Yıldız, Ö., Erkan, H., Afşar, E., 2016. Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi. İzmir Kalkınma Ajansı, İzmir, s. 288.
- Yiğiter Sarıçam, S., Erdem, Ü., 2010. İzmir-Karaburun Yarımadası'nın Biyosfer Rezerv Alanı Olarak Planlanması. *Ekoloji* 19/77, s. 42-50.

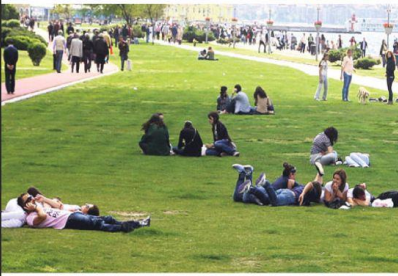
Hükümet, hazırladığı Torba Yasa ile TMMOB’yi yok etmek, rant ve talanın önündeki engelleri kaldırmak istiyor.

PEKİ YA TMMOB OLMASAYDI?

İZMİR NASIL BİR KENT OLURDU?

TMMOB OLMASAYDI...

- Konak Meydanı 1990'lı yıllarda satılmış, meydanın yerine Galleria isimli bir alışveriş merkezi dikilmiş olacaktı.
- İzmir-Çeşme Otoyolu'nun kent içi geçişi için viyadükler Kordon'a dikilecek, Kordon rekreasyon alanı olmayacak, bölge yaşanmaz hale gelecekti.
- İzmir Metrosu, Konak'ta yerin altından değil, yerin üstünden geçecek, Bahri Baba Parkı yok olacak, Basmane Garı'nın çatısı yıkılacak, kentin tarihi merkezi viyadükler ve ayakları ile işgal edilecekti.
- Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezi'nin arsası satılacak, onun yerinde alışveriş merkezini de içeren çok katlı bloklar bulunacak, kentimiz önemli bir sanat merkezinden mahrum kalacaktı.
- İldırı Antik Kenti yok edilecek, kentin olduğu yerde yazlık kooperatif konutları bulunacaktı.
- Ahmet Pirıştina Kent Arşivi-Müzesi'ne dönüştürülmüş olan Eski İtfaiye binası yıkılacak, yerine çok katlı bloklar dikilecek, bölgedeki yapılaşma yoğunluğu ve trafik artacaktı.
- Selahattin Akçiçek Kültür Merkezi olmayacak, merkezin bugün üzerinde bulunduğu eski pazar yeri arazisi satılacak, buraya ticaret merkezi yapılacaktı.
- Havagazı Fabrikası'nın bulunduğu alanda iş ve alışveriş merkezi inşa edilecek, kent önemli bir kültürel-sosyal etkinlik alanından mahrum kalacaktı.
- Balçova Teleferik yamaçları yapılaşmaya açılacak, bölgedeki ormanlar talan edilecek ve kent, yeşil dokusunun bir kısmını yitirecekti.
- Mavişehir'in batısında yer alan sulak alan "ballı takas" ile yapılaşmaya açılacak, kuş cennetinin devamı niteliğindeki bu bölgede çok katlı konutlar yüksелеcekti.
- İnciraltı'nda, 330.000 m²'lik alanda yeni AVM'ler dikilecek (Mevcut AVM'lerin 3 katı), İzmirliğin nefes aldığı mekânlardan biri daha yok olacaktı.

İZMİR OLMASAYDI...

Hükümetin, kentlerimizin daha yaşanılır alanlar olarak kalmasına katkıda bulunan TMMOB'yi yok etmesine

İZİN VERECEK MİYİZ?